

VLAAMS ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2020 – 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	7
1. Traject.....	9
2. Omgevingsanalyse: Samenvatting.....	10
3. Strategisch kader.....	13
3.1. Definitie van armoede.....	13
3.2. Wettelijke omkadering en uitgangspunten voor een effectief Vlaams armoedebestrijdingsbeleid	13
3.3. Leidende principes	14
3.4. Strategische doelstellingen	15
4. Beleidsinstrumenten	16
4.1. Armoedetoets.....	16
4.2. Verticaal Permanent Armoedeoverleg.....	16
4.3. Horizontaal Permanent Armoedeoverleg	17
5. Vlaams Armoedebestrijdingsbeleid als deel van het geheel.....	18
5.1. Europees beleid.....	18
5.2. Nationaal beleid	19
5.3. Federaal beleid	19
5.4. Vlaams beleid	20
5.5. Lokaal beleid.....	21
6. Operationeel kader	22
7. Beleidsmaatregelen.....	23
7.1. SD 1 - De Vlaamse overheid voorkomt en bestrijdt onderbescherming om te vermijden dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen.....	23
7.1.1. Buurtstewards	24
7.1.2. Uitwisseling expertise armoedebeleid tussen lokale besturen.....	25
7.1.3. Onderwijs zet in op een kostenbeheersend beleid.....	26
7.1.4. Uitbreiding studietoelagen in het hoger onderwijs	27
7.1.5. Traject tot hervorming van de Sociale Openbaardienstverplichtingen	28
7.1.6. Opvolging betaalbaarheidsrisico integrale waterfactuur met bijzonder aandacht voor mensen in armoede.....	29
7.1.7. Heldere en duidelijke communicatie naar mensen in armoede	30
7.1.8. We evalueren het groeipakket.....	31
7.1.9. Afstemmen van het inkomenstarief met het Groeipakket	32
7.1.10. Verhogen van toegankelijkheid van de sociale hulp- en dienstverlening en aanpakken van onderbescherming via samenwerkingsverbanden Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)	33

7.1.11.	Initiatieven voor een resultaatgerichte monitoring en meting van armoede in Vlaanderen	34
7.1.12.	We versterken sociaal werkers in rechtenverkenning en rechtentoekenning op individueel en maatschappelijk niveau	35
7.1.13.	We nemen maatregelen om (verdere) schuldopbouw te voorkomen	36
7.1.14.	Bij volledige invoering van het systeem woon- leefkosten waken over de betaalbaarheid en stimuleren van een sociaal beleid bij de zorgaanbieders	37
7.1.15.	Gezondheidsgeletterdheid en weerbaarheid verhogen	38
7.1.16.	We evalueren de gezondheidsdoelstelling ‘in 2025 leeft de Vlaming gezonder’	39
7.1.17.	Preventie – Rookstop methodieken voor kwetsbare groepen	40
7.1.18.	Geestelijke gezondheidsbevordering GGB bij kansengroepen/personen met een lagere socio-economische status	41
7.2.	SD 2 - De Vlaamse overheid zet gerichte acties op tegen kinderarmoede	42
7.2.1.	We ontsluiten relevante kennis en cijfers over armoede en (cultuur)participatie.....	43
7.2.2.	We versterken de lokale samenwerking tussen lokale actoren en Huizen van het Kind met het oog op een vroegtijdige integrale aanpak van kinderarmoede.	44
7.2.3.	We versterken buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen die geïntegreerd werken over verschillende levensdomeinen heen.....	45
7.2.4.	We evalueren de Huizen van het Kind met specifieke aandacht voor hun effect op gezinnen in maatschappelijk kwetsbare situatie.	46
7.2.5.	We versterken de bruggen tussen Onderwijs en Jeugdhulp.....	47
7.2.6.	We inventariseren de kosten die cliënten dragen in de Jeugdhulp	48
7.2.7.	We stellen een kader op voor lokale gezinscoaches.....	49
7.2.8.	We organiseren een Staten-Generaal ‘Kinderen en jongeren in (kans)armoede’	50
7.2.9.	We verkleinen de kloof tussen vrije tijd en kinderen en jongeren in armoede.....	51
7.2.10.	We betrekken kinderen en jongeren in armoede als volwaardige actoren binnen het (vrijetijds)beleid en – aanbod op lokaal, bovenlokaal en Vlaams niveau.	52
7.3.	SD 3 - De Vlaamse overheid zet in op activering, het versterken van mensen en het verhogen van zelfredzaamheid	53
7.3.1.	We zetten in op de zelfredzaamheid van kunstenaars	54
7.3.2.	We verhogen de participatie van mensen in armoede aan het rijke Vlaamse cultuur- en vrijetijdsaanbod door een verdere uitrol van de UiTPAS in Vlaanderen	55
7.3.3.	We ondersteunen het kenniscentrum Demos vzw rond de participatie van mensen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport.....	56
7.3.4.	We stemmen hefboomen af ter bevordering van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede (i.s.m. Netwerk Iedereen Verdient Vakantie).....	57
7.3.5.	Binnen de onderzoekslijn kansengroepen van het KCM maken we in 2020 een facts & figures omtrent armoede en participatie.....	58
7.3.6.	Outreachinge aanpak naar kwetsbare groepen.....	59

7.3.7.	Naar een inclusieve arbeidsmarkt.....	60
7.3.8.	Sociale economie.....	61
7.3.9.	We stemmen het aanbod van VDAB af op de noden van personen in armoede	62
7.3.10.	Ondersteuning vaderschap en promotie vaderwerkingen bij kwetsbare gezinnen	63
7.3.11.	Toeleiden naar Werk van personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.....	64
7.3.12.	Inburgering op maat: de agentschappen verankeren de proeftuinen inburgeringstraject op maat van jongeren.....	65
7.3.13.	We grijpen de opportuniteiten aan om de UITPAS verder uit te rollen in de sportsector 66	
7.3.14.	Onderwijs versterkt de mogelijkheden voor individuele remediëring en begeleiding van kansengroepen, via studieondersteuning, student tutoring, zomerscholen en taalprojecten, School in zicht, initiatieven voor laaggeletterde mensen in armoede.....	67
7.3.15.	Onderwijs onderneemt doorheen de levensloop acties waarmee het de strijd aanbindt tegen de digitale kloof in de samenleving (impulsprogramma ICT).....	68
7.3.16.	Zorgen voor Morgen – één Gezin één Plan (1G1P)	69
7.3.17.	Uitvoering Globaal Plan Ervaringsdeskundigheid en stevige basis voor inzet van opgeleide ervaringsdeskundigheid in armoede en sociale uitsluiting	70
7.3.18.	We versterken de toegankelijkheid in de kinderopvang met voorrang voor werkende ouders en ouders in opleiding.....	71
7.3.19.	Arbeidsmatige Activiteiten: actualiseren van het decreet Werk-Zorg.....	72
7.3.20.	Werken meer lonend maken en tegengaan van werkende armen	73
7.4.	SD 4 - De Vlaamse overheid ondersteunt burgers bij plotse veranderingen in hun leven zodat het risico om in armoede terecht te komen, beperkt wordt	74
7.4.1.	Dyzo: begeleiding van zelfstandige ondernemers in moeilijkheden.....	75
7.4.2.	Zorg, arbeid en genderevenwicht: Wat met de compensatieclausules na de hervorming van het huwelijksvermogensrecht?.....	76
7.4.3.	We vereenvoudigen de zorgbudgetten.....	77
7.4.4.	We realiseren het recht op kansrijk opgroeien voor alle jongvolwassenen door de samenwerking tussen welzijnsactoren en andere sectoren te verbeteren	78
7.5.	SD 5 - De Vlaamse overheid zet in op een kwaliteitsvolle, leefbare en gezonde omgeving voor iedereen	79
7.5.1.	Onderzoek Kunst in Opdracht in de publieke ruimte met aandacht voor ‘Burgerschap en Emancipatie	81
7.5.2.	Integratie woon- en energiepremies.....	82
7.5.3.	Opvolging uitrol digitale meters met aandacht voor mensen in armoede	83
7.5.4.	Opvolging van het algemeen waterverkoopreglement met aandacht voor mensen in armoede 84	
7.5.5.	Uitwerken kader voor universele toegang tot water	85

7.5.6.	Sociale voedseldistributieplatformen als instrument voor welzijnsverhoging en armoedebestrijding (als noodhulp onder protest).....	86
7.5.7.	We zetten in op buurtgerichte netwerken en buurtgerichte diensten.....	87
7.5.8.	We werken een afgestemd en globaal legislatuurplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid uit en voeren dit uit.....	88
7.5.9.	We verbeteren / garanderen de toegankelijkheid van de sociale huisvesting via toewijzingsregels die voldoende ruimte laten voor prioritaire / kwetsbare doelgroepen.....	89
7.5.10.	We rollen het Fonds ter bestrijding van uithuiszettingen (FBU) uit, met opvolging / monitoring / evaluatie.....	90
7.5.11.	Basisbereikbaarheid	91
7.5.12.	Uitvoeren van de acties voor mobiliteit en infrastructuur die de luchtkwaliteit verbeteren en de uitstoot van broeikasgassen verminderen	92
7.5.10	Wijkverbeteringscontracten.....	93
Bijlage 1 - Uitgebreide Omgevingsanalyse		94
1.	Armoede of sociale uitsluiting volgens EU-SILC-survey	94
2.	Sociale bijstand.....	100
3.	Betalingsproblemen en schulden	103
4.	Werkloosheid	104
5.	Ongekwalificeerde schoolverlaters	105
6.	Woonkosten	106
7.	Gezondheidsongelijkheid	108
8.	Kinderarmoede.....	109
Bijlage 2 – Overzicht van de Vlaamse maatregelen voor kwetsbare gezinnen in het kader van COVID-19.....		113
	Coördinatie van maatregelen.....	113
	Brussel	113
	Digitale kloof.....	113
	Energie en water	114
	Gelijke kansen & Integratie en Inburgering	114
	Gezin.....	114
	Jeugd.....	115
	Lokale besturen	117
	Media.....	118
	Mobiliteit	118
	Onderwijs	118
	Werk en sociale economie, economie, wetenschap en Innovatie.....	122
	Wonen	123

Inleiding

Voor u ligt het nieuwe Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA).

Het decreet van 21 maart 2003 betreffende de armoedebestrijding en het besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 betreffende de armoedebestrijding (BVR) bepalen hiervoor de wettelijke basis. Overeenkomstig artikel 5 van het decreet stelt de Vlaamse Regering binnen twaalf maanden na haar aantreden een actieplan armoedebestrijding op dat loopt over een periode van vijf jaar. Het actieplan kwam tot stand met participatie van de doelgroepen in partnerschap met het Netwerk tegen Armoede. In de eindfase was dit gezien de corona-crisis geen gemakkelijke opdracht.

De crisis heeft een ongekende zware impact op de financiële situatie en het welzijn van vele mensen, in het bijzonder mensen in armoede en kwetsbare situaties, bewerkstelligd. We stelden vast dat mensen in armoede het op financieel vlak steeds moeilijker kregen, zelfs voor de groep die niet rechtstreeks geconfronteerd werd met inkomensverlies. Daarnaast loerde voor veel mensen het sociaal isolement om de hoek en kwamen ze ook psychisch in de problemen. En dit op een moment dat de toegang tot hulp- en dienstverlening omwille van de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen net veel moeilijker was geworden.

We trappen een open deur in als we zeggen dat het COVID-19 virus de afgelopen maanden onze dagdagelijks werkzaamheden beheerste. Er is op alle fronten zeer hard gewerkt om de eerste schokken van de crisis te temperen.

De Vlaamse overheid heeft samen met de andere overheden en de bevoegde stakeholders onmiddellijk de handen uit de mouwen gestoken en onder meer verschillende maatregelen op touw gezet die een ondersteuning kunnen betekenen in situaties van armoede en bestaansonzekerheid. Om tot een gecoördineerde en afgestemde set van maatregelen te komen werden verschillende taskforces opgericht. Zo werd voor Vlaanderen op voorstel van de coördinerend minister voor Armoedebestrijding een 'Taskforce kwetsbare gezinnen' opgericht. In het Vlaams Parlement werd een Commissie ad hoc opgericht voor de evaluatie en verdere uitvoering van het Vlaamse coronabeleid. Tenslotte richtte de Vlaamse regering naast het economisch relancecomité ook een maatschappelijk relancecomité op. In het kader van een heropstart is het immers belangrijk om het totale pakket mee te nemen. Het overzicht van de maatregelen die de Vlaamse regering in kader van de COVID-19 crisis nam specifiek ter ondersteuning van kwetsbare gezinnen is toegevoegd als bijlage bij dit plan.

De gevolgen van de COVID-19-pandemie zullen echter de komende tijd nog voelbaar blijven en duidelijk worden. Om hiervan de juiste omvang te bepalen, beschikken we nog over onvoldoende gegevens. Heel wat van de gegevens in de omgevingsanalyse zijn immers gebaseerd op de meest recente cijfers van de EU-SILC¹. Deze cijfers omvatten de situatie vóór de corona-crisis. In een analyse van Save the children en UNICEF lezen we een voorzichtige voorspelling dat tegen het einde van 2020 wereldwijd tot 86 miljoen meer kinderen in armoede terecht kunnen komen, een stijging van 15 procent. Het risico dat de armoede-effecten van de Covid-19-pandemie kinderen extra zullen raken is dus reëel. In het verslag van UNICEF lezen we ook dat uit de recente resultaten van de enquête door de Kinderrechtencoalitie, het Kenniscentrum kinderrechten en het Kinderrechtencommissariaat blijkt

---

¹ EU-statistiek van inkomens en levensomstandigheden

dat COVID-19 bijzonder veel druk legt op kinderen en gezinnen in kwetsbare situaties. Bijna één op de tien kinderen gaf aan dat hun ouders het door corona moeilijker hebben om alles te betalen.

Dankzij de ongeziene overheidsmaatregelen m.b.t. tijdelijke werkloosheid voelen de meeste Belgen de schok van het coronavirus op dit moment minder sterk. Maar dat blijft mogelijks niet duren volgens het federaal Planbureau: het verwacht dat dit en volgend jaar in ons land 108.000 jobs verdwijnen. In 2022 zou de werkgelegenheid weer stijgen. Maar de werkloosheidsgraad zou pas in 2025 weer onder 9 procent duiken voor heel België, het niveau van voor de coronacrisis.

Dit betekent dat de inspanningen van de afgelopen maanden binnen alle beleidsdomeinen en beleidsniveaus dienen verder gezet te worden. Voorliggend plan zal hier onder meer toe bijdragen. Het plan omschrijft volgens het decreetsartikel de planning van de beleidsmaatregelen op korte en lange termijn, alsook de modaliteiten van evaluatie van het gevoerde beleid. Om tot een meer krachtige aanpak van armoede te komen, bepaalde de Vlaamse Regering een beperkt aantal prioritaire, overheidsbrede en geïntegreerde strategische doelstellingen. De doelstellingen zijn gebaseerd op het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024.

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding is echter meer dan ooit een dynamisch instrument. We staan momenteel immers op ongekend terrein. We moeten oog blijven hebben voor de maatschappelijke uitdagingen die de COVID-19-crisis blootlegt om te vermijden dat deze gezondheids- en economische crisis ook een aanslepende sociale crisis wordt. We blijven dan ook streven naar een samenleving die iedereen een zinvolle plaats geeft via een daadkrachtig en wendbare zorg- en dienstverlening in en mét de samenleving. De crisismaatregelen moeten daarvoor gaandeweg worden geëvalueerd, aangevuld en verfijnd op maat van de nog ongevulde noden en de uitdagingen van de toekomst. In bijlage bij dit plan vindt u een overzicht van de crisismaatregelen die de Vlaamse regering nam voor mensen in armoede. Sommige van deze maatregelen lopen nog of zijn in volle uitrol op het terrein. Zowel het effect van deze maatregelen als de gevolgen van de gezondheids- en economische crisis op armoede, kunnen we vandaag nog niet overschouwen. We zullen steeds de vinger aan de pols moeten houden en waar nodig snel reageren.

Deze Vlaamse regering maakte bij de start van de legislatuur ook afspraken om horizontale beleidsplannen, zoals dit VAPA, op te stellen onder coördinatie van de bevoegde minister, maar om de opvolging en evaluatie van de acties uit deze plannen anders aan te pakken. Elke minister zal zelf in de jaarlijkse BBT opvolging en evaluatie voorzien van zijn beleid, ook van de acties die vanuit zijn bevoegdheden in de horizontale plannen staan. Zo wordt korter op de bal gespeeld en ligt het eigenaarschap van de actie bij de vakminister. De verschillende horizontale beleidsplannen binnen de Vlaamse Regering dienen elkaar te respecteren, aan te vullen en te versterken om zo de slaagkansen en de effecten van elk plan te vergroten. Dit actieplan wil dan ook complementair zijn aan andere actieplannen zoals het Vlaams jeugd- en kinderrechten beleidsplan, het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan, het strategische plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en het actieplan dak- en thuislozen.

Daarnaast mogen we ook niet vergeten dat los van de coronacrisis de armoedecijfers er niet rooskleurig uitzagen. Over het algemeen bleef het armoederisico stabiel, maar bij een aantal specifieke groepen zaten de cijfers in stijgende lijn: werklozen, eenoudergezinnen, huurders en niet-EU-migranten. De cijfers wat betreft het aantal ouderen in armoede zitten wel in dalende lijn.

1. Traject

In het voorjaar van 2019 werden de werkzaamheden voor de opmaak van dit Vlaams Actieplan Armoedebestrijding gestart. De opmaak van het actieplan gebeurde met participatie van de doelgroepen in partnerschap met het netwerk tegen armoede en andere maatschappelijke actoren. Dergelijke participatieve werking vraagt tijd.

Eind juni 2019 werd met een werkgroep gewerkt aan de eerste contouren van het plan. De werkgroep bestond uit Vlaamse aandachtsambtenaren armoedebestrijding en vertegenwoordigers van het Netwerk tegen Armoede en De Link.

De tussenkomsten in de werkgroep resulteerden in een expliciete keuze om focus te brengen in het VAPA. Enerzijds door slechts enkele speerpunten te kiezen (wonen, armoedebestrijding bij gezinnen met jonge kinderen en werk) en anderzijds door per speerpunten niet meer dan 5 prioritaire beleidsmaatregelen op te nemen. Naast de 3 weerhouden speerpunten, besteden we in een kaderende inleiding ook voldoende aandacht aan de noodzaak van inkomensondersteunende maatregelen.

In het najaar 2019 werd op basis van de uitkomsten van de werkgroep met een groep van aandachtsambtenaren, experts en deelnemers vanuit het Netwerk tegen Armoede en De Link verder gewerkt aan de uitwerking van een aantal cruciale beleidsmaatregelen binnen de gekozen thema's.

De resultaten hiervan werden opgenomen in een nota en aan de Vlaamse Regering bezorgd. Op basis van de nota legde de Regering, op voorstel van de minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, vervolgens een beperkt aantal prioritaire, overheidsbrede, geïntegreerde, transversale doelstellingen inzake armoedebestrijding vast. Dit in overleg met de andere ministers uit de Vlaamse regering, vertrekkende vanuit de basisgedachte dat de realisatie van deze doelstellingen samenwerking en inspanningen zal vereisen van alle ministers.

Vervolgens hebben de bevoegde vakministers, die gevat worden onder de overeengekomen doelstellingen, concrete en evalueerbare acties binnen hun domein vastgelegd. Deze worden onder hoofdstuk 7 van dit plan weergegeven.

Dit plan heeft vorm gekregen tijdens maanden waarin fysieke contacten sterk beperkt werden. Hierdoor werden de mogelijkheden van alle betrokken partijen inzake participatie gedurende de cruciale maanden in de opmaak van dit plan sterk beperkt. Dit doet echter geen afbreuk aan het belang van een participatief beleid, zoals ook in dit plan wordt aangegeven. De komende maanden en jaren zullen de respectievelijke beleidsdomeinen deze dialoog met mensen in armoede verder voeren.

2. Omgevingsanalyse: Samenvatting

Een uitgebreide omgevingsanalyse, waarin wordt ingezoomd op diverse aspecten van armoede en diverse levensdomeinen vindt u als bijlage. Hieronder leest u een samenvatting.

Armoedecijfers

Eén op tien Vlamingen leeft met een inkomen onder de Europese armoedegrens. Dit percentage is sinds 2004 stabiel gebleven. Hiermee scoort Vlaanderen goed in vergelijking met de andere regio's in dit land en in vergelijking met andere EU-landen, maar met 680.000 Vlamingen met een armoederisico, geen reden tot berusting. Bovendien dient opgemerkt dat de cijfers dateren van voor de coronapandemie. In Brussel-Hoofdstad, waar Vlaanderen mede bevoegd is voor de gemeenschapsmateries, bedraagt het armoederisico bovendien één op drie.

Het armoederisico lag in 2018 in het Vlaamse Gewest (10%) lager dan in de andere Belgische gewesten. In het Waalse Gewest ging het om 22% van de bevolking en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om 33%. In België lag het armoederisico op 16%.

De ernstige materiële deprivatie in Vlaanderen is met 2% laag. De gecombineerde indicator 'risico op armoede en sociale uitsluiting' waarbij het armoederisico, materiële deprivatie en werkarme gezinnen worden meegenomen is de voorbije jaren gedaald van 16% van de bevolking (2012) tot 12.9% in 2018. In Brussel bedraagt deze 38%.

Evoluties bij verschillende groepen

Onder het stabiel armoedecijfer van één op de tien Vlamingen, zijn echter wel verschuivingen en veranderingen die relevant zijn voor het armoedebeleid en de samenleving. Bepaalde groepen lopen een veel hoger risico dan anderen.

Bij ouderen is het armoederisicopercentage tussen 2006 en 2018 opvallend gedaald (van 23% naar 15%). Samenhangend daarmee daalde ook het armoederisico bij gepensioneerden (van 20% naar 12%) en oudere koppels (van 22% naar 15%). Daartegenover staat dat het aandeel werklozen onder de armoederisicodrempel tussen 2006 en 2018 duidelijk is gestegen (van 22% naar 37%). Bij de werkenden blijft het armoederisicopercentage over de jaren heen nagenoeg stabiel. Tenslotte is er tussen 2006 en 2017 ook sprake van een stijging van het armoederisico bij personen in een gezin met zeer lage werkintensiteit (van 46% naar 58%) en personen geboren buiten de EU (van 29% naar 36%). Bij de andere groepen is de evolutie minder uitgesproken.

Werk, werkloosheid en bijstand

Goed nieuws is dat het aandeel gezinnen met een zeer lage werkintensiteit in Vlaanderen is gedaald van 10% in 2014 naar 7% in 2018. De werkzaamheidsgraad voor personen met niet Europese herkomst bedroeg op 1 januari 2009 47,2% en steeg tot 53,8% op 1 januari 2018. Dit is een stijging van 6,6 procentpunten. Ook de algemene werkloosheidscijfers daalden de afgelopen jaren. Aangezien het niet hebben van werk een belangrijk armoederisico inhoudt, is ook dit goed nieuws. Bij de Vlamingen die een beroep doen op een (equivalent) leefloon was er een forse toename van 2012 tot en met 2018. Sindsdien is er een kleine daling.

Beide trends zijn hoopgevend. Maar, de voorbije maanden stond de arbeidsmarkt onder zware druk. Tijdelijke werkloosheid fungeerde als belangrijke buffer, maar de omvang gevolgen van de voorbije maanden op middellange en lange termijn, ook wat betreft arbeid en werkloosheid, is nog onbekend. De Vlaamse regering heeft de voorbije maanden bijkomende middelen ter beschikking gesteld van de

lokale besturen om ook bijkomende hulpvragen te kunnen beantwoorden. Voor leefloonaanvragen zijn nog geen gedetailleerde cijfers beschikbaar. Maar, waar de vragen om noodhulp sterk toenamen, was dit beeld zeker niet eenduidig voor de aanvragen naar een leefloon. Ook deze evolutie verdient verdere opvolging.

Hiernaast dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat de tewerkstellingsgraad veel lager ligt in het Brussels Gewest (57 %) dan in Vlaanderen (69 %) en is gelijkaardig aan deze van Wallonië (58 %). Tevens ligt de werkloosheidsgraad opvallend hoger in het Brussels Gewest (13 % tegenover 4 % in Vlaanderen en 9 % in Wallonië). Deze laatste twee indicatoren getuigen van de minder gunstige arbeidsmarktsituatie van de Brusselse bevolking.

Schuldoverlast

Schuldoverlast kan zowel oorzaak als gevolg zijn van armoede. Ook hier is een licht dalende trend te zien in het percentage gezinnen met betalingsmoeilijkheden. Eind 2019 stonden 126.233 personen in het Vlaamse Gewest met afbetalingsmoeilijkheden geregistreerd bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België.

Onderwijs

Het percentage leerlingen dat vroegtijdig de school verlaat bedroeg 11.9% in het schooljaar 2018-2019. Na een eerdere daling is er sinds 2016 opnieuw een toename merkbaar. Dit aandeel ligt merkkelijk hoger in TSO en BSO dan in ASO richtingen.

Wonen en energie

Voor 6% van de Vlamingen bedraagt de woonkost meer dan 40% van hun gezinsinkomen. Dit percentage is de voorbije jaren licht gedaald na een piek in 2008. Dit betreft wel nog steeds 390.000 personen. De huurpremie, huursubsidie en het aanbod aan SVK-woningen en SHM-woningen, komen tegemoet aan een deel van de noden, maar de wachtlijsten voor een sociale huurwoning blijven lang, met meer dan 150.000 gezinnen.

De hoge woonkosten hebben ook te maken met de kosten van energie en water. Hier is een stabilisatie te zien van het aantal klanten die na opzeg van een energiecontract door hun private leverancier bij de distributienetbeheerders terecht komen en van het aantal gezinnen met een budgetmeter voor elektriciteit en aardgas. In 2019 was er wel een forse daling van het aantal afsluitingen van gas en elektriciteit. Dit uitzonderlijk laag niveau is enerzijds te wijten aan een goede macro-economische situatie en lagere energieprijzen in 2019, maar anderzijds kende de procedure vertragingen door de opstart van de plaatsing van de digitale meters. We kunnen er dus nog niet van uitgaan dat deze daling enkel het gevolg is van een verbetering in de betalingsproblematiek bij afnemers.

Gezondheid

De gezondheidsongelijkheid is een blijvend aandachtspunt. Dit is het gevolg van heel wat factoren bij de mensen in armoede en in hun leefomgeving. Het resultaat is dat mensen in armoede minder lang leven en minder lang in goede gezondheid leven. Dit kan oplopen van 10 tot 13 jaar minder gezonde levensjaren. Het aantal chronische aandoeningen is bij mensen in armoede dubbel zo hoog. Dit speelt al op jonge leeftijd, waar een probleem als overgewicht vaker aanwezig is bij kinderen in armoede.

Kinderarmoede

De kinderarmoedecijfers zelf worden in Vlaanderen op twee manieren gemeten. Volgens de armoederisicogrens, leeft 11% van de minderjarigen in een gezin met een inkomen onder de

armoedegrens. Voor sommige groepen zoals éénooudergezinnen (34%) of werkarme gezinnen (75%) is dit fors hoger. Algemeen is dit cijfer gestabiliseerd na een eerdere toename. De forse toename van het aantal toegekende schooltoelagen en sociale toeslagen in het vernieuwde groeipakket dienen hier aangestipt te worden als positieve factor voor de inkomenssituatie.

Daarnaast meet kansarmoede-index van Kind & Gezin hoeveel jonge kinderen opgroeien in een gezin dat een aantal risicofactoren op kansarmoede vertoont. Na een forse toename van de indicator tussen 2004 en 2018 zagen we in 2019 in Vlaanderen een stabilisatie op 14%. Voor Brussel steeg de indicator echter naar 29,7%.

3. Strategisch kader

Een visie op armoedebestrijding is van belang als toetssteen voor het beleid. Ook voor de partners biedt dit duidelijkheid. Het geeft hen een beeld waar je naartoe wilt. Het biedt een basis om samen naar de toekomst te kijken en plannen concreet te maken.

Als uitgangspunten nemen we de definitie van armoede en de actuele regelgeving rond armoedebestrijding.

3.1. Definitie van armoede

We beschouwen armoede als een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt mensen in armoede van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Tussen het leven van mensen in armoede en mensen zonder armoede-ervaring bestaat er dus een moeilijk overbrugbare kloof, die zich manifesteert op verschillende vlakken: structurele participatie, vaardigheden, kennis, gevoel en krachten van de mensen. Deze kloof kan enkel overbrugd worden wanneer de samenleving (zowel het beleid als het brede middenveld en andere actoren) een beroep doet op de kracht die mensen in armoede en hun omgeving bezitten, de voorwaarden creëert zodat mensen in armoede deze kracht kunnen aanwenden en iedereen gelijke kansen geeft om aan alle aspecten van de samenleving deel te nemen.

De hier gepresenteerde definitie van armoede is een historisch gegroeide definitie op basis van de definiëring in het allereerste Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting². Deze definitie, die in Vlaanderen breed gedragen wordt, beschrijft niet alleen wat armoede is, maar bevat ook de kern van de uitgangspunten voor een doeltreffend armoedebestrijdingsbeleid.

3.2. Wettelijke omkadering en uitgangspunten voor een effectief Vlaams armoedebestrijdingsbeleid

Het decreet betreffende de armoedebestrijding van 21 maart 2003 bepaalt, samen met het uitvoeringsbesluit van 15 mei 2009, hoe de coördinatie en uitvoering van de armoedebestrijding in Vlaanderen moeten gebeuren.

De uitgangspunten van dit decreet vinden we, zoals eerder beschreven in de nota, terug in de artikels drie en vier. We vermelden hierbij integraal beide artikels zoals ze in het decreet zijn opgenomen:

Art. 3.

Het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid moet de voorwaarden creëren om:

1° de toegang van elke burger tot de economische, sociale en culturele rechten, vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet, te waarborgen;

2° armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting te voorkomen, te verminderen en op te lossen.

Het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid moet de deelname mogelijk maken en versterken van alle betrokken overheden en personen, vooral van personen die in armoede leven, aan het uitstippelen, het uitwerken en het evalueren van dit beleid.

---

² Vranken, J. & Geldof, D. (1992), Armoede en sociale uitsluiting, Jaarboek 1991, Leuven/Amersfoort: Acco.

Art. 4.

Het armoedebestrijdingsbeleid is een inclusief beleid. Op de verschillende beleidsdomeinen en niveaus moeten doelgerichte acties ondernomen worden vanuit een partnerschap tussen alle betrokken actoren. Partnerschap met de armen is een noodzaak.

Het armoedebestrijdingsbeleid is een gecoördineerd en samenhangend beleid. Voor de uitvoering van dit beleid voorziet de Vlaamse regering in:

1° het uitwerken van maatregelen in de diverse beleidsdomeinen;

2° de coördinatie tussen beleidsdomeinen;

3° het overleg en de coördinatie tussen de betrokken actoren het eerste lid;

4° de ondersteuning van de participatie van de doelgroepen;

5° de voortgangscontrole van het samenwerkingsakkoord van 5 mei 1998 tussen de Federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten betreffende de bestendinging van het armoedebeleid;

6° de afstemming met Europees, federaal en provinciaal/lokaal beleid.

3.3. Leidende principes

Het onderschrijven van een gezamenlijke visie vormt een essentieel onderdeel van een gedragen en efficiënt beleid. Een visie bindt mensen en biedt duidelijkheid. Het geeft een kader waar men voor staat en hoe men (met elkaar) wil werken. De Vlaamse Regering koos ervoor om haar visie in een aantal leidende principes uit te drukken.

In het Regeerakkoord vinden we een aantal richtinggevende assen die doorheen alle doelstellingen van het voorliggend plan lopen: (1) de regiefunctie van de lokale besturen, (2) participatief beleid voeren, (3) monitoring en wetenschappelijk onderbouwd beleid en (4) solidariteit en verantwoordelijkheid. Ze vormen de leidende principes van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding.

3.3.1. De regiefunctie van de lokale besturen

Armoede is een complexe problematiek. Wie in armoede leeft, ervaart sociale uitsluiting op verschillende domeinen (welzijn, gezondheid, onderwijs, werk, wonen, energie, ...). Onderlinge afstemming en bundeling van krachten, is dan ook noodzakelijk om een daadwerkelijke impact op het terrein te realiseren. Het lokale niveau staat het dichtst bij de mensen en is vaak het best geplaatst om een antwoord te formuleren op hun noden. Denken we maar aan het Huis van het Kind of het Sociaal Huis. Het Vlaamse beleid is complementair en ondersteunend aan deze lokale acties.

3.3.2. Participatief en krachtgericht beleid voeren

Het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid zoals verankerd in het decreet betreffende de armoedebestrijding stelt participatie van mensen in armoede aan het beleid voorop. Participatie is immers cruciaal om tot een effectief beleid te komen. Een beleidsbeslissing zal ook meer effect hebben als er een breed draagvlak voor gevonden wordt. We geloven in de krachten en talenten van mensen. Het armoedebestrijdingsbeleid is erop gericht om deze krachten en talenten aan te spreken en te versterken. We geven gerichte aandacht aan de meest kwetsbare groepen.

3.3.3. Resultaatsgerichte monitoring en wetenschappelijk onderbouwd beleid

Een onderbouwd beleid is gestoeld op wetenschappelijk onderzoek, zowel in de beleidsvoorbereiding als bij de monitoring en evaluatie van het gevoerde beleid. Meten is immers weten. Het is belangrijk om de armoedesituatie in Vlaanderen te blijven opvolgen via (lokale) indicatoren zoals vermeld in het regeerakkoord en hernomen in de inleiding van dit doelstellingenkader. Meten via welgekozen

kernindicatoren is cruciaal om het effect van het armoedebestrijdingsbeleid te evalueren en eventueel bij te sturen of aan te passen.

Om een goed inclusief beleid te voeren, is het belangrijk dat de relevante wijzigende en nieuw te ontwikkelen regelgeving, getoetst wordt aan de effecten op mensen in armoede en de armoedesituatie in Vlaanderen. De armoedetoets is een van de instrumenten die er expliciet over moet waken dat het (armoedebestrijdings)beleid tegemoet komt aan de noden van mensen in armoede. De bevoegde vakministers zijn verantwoordelijk voor de uitvoering en de planning van de armoedetoetsen binnen hun beleidsdomein.

3.3.4. *Solidariteit en verantwoordelijkheid*

We verwachten van elke burger dat hij zijn verantwoordelijkheid neemt en maximaal inspanningen levert om de kansen te grijpen die hen door de samenleving en de overheid geboden worden. Zij die inspanningen leveren en bijdragen tot onze samenleving ondersteunen we om stappen vooruit te zetten. Zij die hun best doen om bij te dragen, geven we de best mogelijke ondersteuning. Zij die tegenslag kennen, bieden we bescherming. Maar zij die niet bijdragen tot de samenleving en daar onvoldoende inspanningen voor leveren, wijzen we op hun verantwoordelijkheid.

3.4. Strategische doelstellingen

Om tot een meer krachtige aanpak van armoede te komen, bepaalde de Vlaamse Regering een beperkt aantal prioritaire, overheidsbrede en geïntegreerde strategische doelstellingen:

SD 1 - De Vlaamse overheid voorkomt en bestrijdt onderbescherming om te vermijden dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen.

SD 2 – De Vlaamse overheid zet gerichte acties op tegen kinderarmoede.

SD 3 - De Vlaamse overheid zet in op activering, het versterken van mensen en het verhogen van zelfredzaamheid.

SD 4 - De Vlaamse overheid ondersteunt burgers bij plotse veranderingen in hun leven zodat het risico om in armoede terecht te komen beperkt wordt.

SD 5 - De Vlaamse overheid zet in op een kwaliteitsvolle, leefbare en gezonde omgeving voor iedereen.

Met dit doelstellingenkader onderschrijven we de aanpak in het regeerakkoord dat inzet op een transversaal beleid: *We kiezen voor een nieuwe, krachtigere aanpak van de transversale beleidsthema's: op initiatief van de bevoegde minister legt de Vlaamse Regering voor deze thema's een beperkt aantal prioritaire, overheidsbrede en geïntegreerde doelstellingen vast en bepaalt hierbij telkens ook welke beleidsdomeinen en ministers gevat zijn. De vakministers rapporteren vervolgens, voor zover ze gevat worden, via hun beleidsbrieven op welke manier ze uitvoering geven aan deze doelstellingen. Deze werkwijze zorgt voor meer transparantie, creëert meer mogelijkheden om dwarsverbanden te leggen tussen de verschillende transversale beleidsthema's, en vermindert de planlast zodat meer gefocust kan worden op de uitvoering van het beleid.* Het regeerakkoord en de afzonderlijke beleidsnota's bevatten afzonderlijke acties i.k.v. armoedebestrijding of breder sociaal beleid die onverminderd worden uitgevoerd.

4. Beleidsinstrumenten

Om de uitvoering van het armoedebestrijdingsbeleid te bewerkstelligen en te ondersteunen, beschikt de Vlaamse overheid over een aantal beleidsinstrumenten.

4.1. Armoedetoets

De armoedetoets is één van de instrumenten die er expliciet over zal waken dat het (armoedebestrijdings)beleid tegemoet komt aan de noden van mensen in armoede. Een armoedetoets is het resultaat van een participatief proces waarlangs de Vlaamse overheid, in dialoog met andere betrokken actoren, het beleid bij het ontwerp of de uitvoering screent op de mogelijke impact die het zal hebben of heeft gehad op armoede, op mensen in armoede of op ongelijkheid die tot armoede kan leiden. Die andere actoren zijn organisaties of mensen die over ervaringskennis beschikken en organisaties of mensen die over wetenschappelijke kennis beschikken. Op die manier kan voorkomen worden dat nieuw beleid onbedoeld doelgroepen, zoals mensen in armoede, uitsluit of armoede creëert. De armoedetoets kan deze missie maar volbrengen als de actoren die deze toets moeten uitvoeren, hiervoor voldoende capaciteit hebben en ondersteund worden.

De bevoegde vakministers zijn verantwoordelijk voor de uitvoering en planning van de armoedetoetsen binnen hun beleidsdomein.

4.2. Verticaal Permanent Armoedeoverleg

Het Verticaal Permanent Armoedeoverleg (VPAO) is een overlegstructuur waarbij ervaringsdeskundigheid een prominente plaats krijgt binnen het beleid. Door het betrekken van de doelgroep via dialoogmomenten kunnen zij hun ervaringen inbrengen in het beleid. Op die manier kunnen de beleidsmaatregelen beter afgestemd worden op mensen in armoede en hun problemen. Ook bij de armoedetoetsen wordt de participatie van mensen in armoede verzekerd, gezien deze vorm krijgen via VPAO's.

Iedere Vlaamse minister organiseert een verticaal permanent armoedeoverleg voor zijn beleidsdomeinen. Dit is decretaal vastgelegd. In dit overleg toetst de minister zijn beleidsinitiatieven aan de visie en de ervaring van mensen in armoede. Zo kan hij die initiatieven bijsturen waar nodig en mogelijk. Het Netwerk tegen armoede heeft in dit overleg een belangrijke brugfunctie. Het netwerk organiseert eerst overlegtafels waar zij samen met de verenigingen zelf problemen identificeren en nadenken over mogelijke oplossingen. Het Netwerk tegen armoede neemt de resultaten van deze overlegtafels dan mee naar het verticaal permanent armoedeoverleg.

Elke Vlaamse minister legt in overleg met het Netwerk tegen armoede de spelregels vast van het verticaal armoedeoverleg in zijn beleidsdomeinen en bekijkt hoe de acties uit het VAPA hierbinnen besproken kunnen worden. In elk geval moet het overleg voor elk beleidsdomein minstens twee keer per jaar plaatsvinden. Naast kabinetsmedewerkers en inhoudelijke ambtenaren nemen ook de aandachtsambtenaren en vertegenwoordigers van het Netwerk tegen armoede deel. Op vraag van de overheid en van het netwerk kunnen ook andere partners uitgenodigd worden voor dit overleg. Soms wordt het verticaal overleg georganiseerd met twee of meer beleidsdomeinen samen.

4.3. Horizontaal Permanent Armoedeoverleg

Om een transversaal en horizontaal beleid te kunnen voeren waarbij verschillende beleidsdomeinen samenwerken en hun acties op elkaar afstemmen wordt het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg (HPAO) georganiseerd. In het HPAO komen de aandachtsambtenaren uit de verschillende departementen en agentschappen van de Vlaamse administratie samen met vertegenwoordigers van de doelgroep en enkele bijkomende experts. Een volledig overzicht van de leden van het HPAO is te vinden op <https://armoede.vlaanderen.be>.

5. Vlaams Armoedebestrijdingsbeleid als deel van het geheel

Het bestrijden van armoede wordt niet op één beleidsniveau gevoerd. Het is een samenspel van Europees, federaal, Vlaams en lokaal beleid.

5.1. Europees beleid

Europa biedt haar lidstaten een aantal beleidsinstrumenten aan om van inspanningen ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting een centraal element binnen de EU- en nationale beleidsvorming te maken. Zo is er de aflopende EU 2020-strategie. Dit is de langetermijnstrategie van de Europese Unie voor een sterke en duurzame economie met veel werkgelegenheid. Om de vooruitgang op het gebied van de Europa 2020-doelstellingen te meten, werden er vijf kerndoelstellingen voor de hele EU afgesproken. Eén van deze doelstellingen was het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting. De EU stelde zich tot doel om tegen 2020 ten minste 20 miljoen mensen uit de armoede te halen. Deze doelstelling werd echter niet gehaald. Eind 2019 werd de agenda voor EU 2030 opgemaakt. Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties stelt heel wat overheden voor een uitdaging. Agenda 2030 staat namelijk voor een geïntegreerde benadering van de verschillende dimensies aangaande duurzame ontwikkeling. Er werden 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of 'SDGs') geformuleerd. Deze bestaan uit 169 subdoelen. Hoewel deze doelstellingen niet juridisch bindend zijn, verwacht men van de regeringen dat ze de daad bij het woord voegen en hiervoor nationale kaders uitwerken.

Door de grote diversiteit van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen moet er worden samengewerkt op verschillende domeinen. Op vlak van beleid betekent dit dat er binnen eenzelfde beleidsniveau meer samenwerking moet komen tussen de verschillende beleidsdomeinen. Dit betekent echter ook dat er een sterkere samenwerking moet komen tussen de verschillende beleidsniveaus (federaal, regio's, gemeenschappen, provincies en gemeenten). Duurzame ontwikkeling is dan ook, zoals weergegeven in het artikel 7bis van de Belgische grondwet, een gemeenschappelijk streven van alle Belgische overheden.

Van de 169 SDG-subdoelen zijn er voor de Belgische nationale context zo'n 112 relevant. De federale overheid deelt voor de meeste doelen de bevoegdheid met de gewesten en/of gemeenschappen. Uit de studie blijkt dat de federale overheid voor de meeste SDGs voldoende maatregelen treft op beleidsniveau, maar deze volstaan echter niet. Vooral voor onder andere armoede is er nog werk aan de winkel.

Onder SDG 1 vinden we armoede: beëindig armoede overal en in al haar vormen

1.1 Tegen 2030 extreme armoede uitroeien voor alle mensen wereldwijd, die met minder dan \$ 1,25 per dag moeten rondkomen

1.2 Tegen 2030 het aandeel mannen, vrouwen en kinderen van alle leeftijden die volgens de nationale definities in armoede leven in al haar dimensies, minstens tot de helft terugbrengen

1.3 Nationaal toepasbare sociale beschermingssystemen en maatregelen implementeren voor iedereen, met inbegrip van sociale beschermingsvloeren, en tegen 2030 een aanzienlijke dekkingsgraad realiseren van de armen en de kwetsbaren

1.4 Er tegen 2030 voor zorgen dat alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en de kwetsbaren, gelijke rechten hebben op economische middelen, alsook toegang tot

basisdiensten, eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, nalatenschap, natuurlijke hulpbronnen, gepaste nieuwe technologie en financiële diensten, met inbegrip van microfinanciering

1.5 Tegen 2030 de weerbaarheid opbouwen van de armen en van zij die zich in kwetsbare situaties bevinden en hun blootstelling aan en kwetsbaarheid voor klimaatgerelateerde extreme gebeurtenissen en andere economische, sociale en ecologische schokken en rampen beperken

1.a Zorgen voor een aanzienlijke mobilisatie van middelen afkomstig uit verschillende bronnen, ook via versterkte ontwikkelingssamenwerking, om adequate en voorspelbare middelen te voorzien voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, om programma's en beleidslijnen te implementeren die een einde moeten maken aan armoede in al haar vormen

1.b Solide beleidskaders creëren op nationaal, regionaal en internationaal niveau, die zijn gebaseerd op ontwikkelingsstrategieën ten gunste van de armen en het genderbeleid, om de versnelde investering te ondersteunen in acties die gericht zijn op het uitroeien van de armoede

Eind 2019 sloot Europa eveneens de Europese Green Deal. Dit is een routekaart om de economie van de EU duurzaam te maken. In 2050 wil de EU klimaatneutraal zijn. Ook hier vormt armoedebestrijding een noodzakelijke schakel in. De noodzaak van een sociaal rechtvaardige transitie moet ook worden weerspiegeld in het beleid op EU- en nationaal niveau. Daarbij gaat het onder meer om investeringen om betaalbare oplossingen aan te bieden aan wie wordt getroffen door koolstofbeprijzing, bijvoorbeeld via het openbaar vervoer, naast maatregelen om energiearmoede aan te pakken en omscholing te bevorderen.

5.2. Nationaal beleid

Het nationaal beleid is vastgelegd in art. 7bis van de Grondwet: *"Bij de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden streven de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten de doelstellingen na van een duurzame ontwikkeling in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten, rekening houdend met de solidariteit tussen de generaties."* Elk bestuursniveau dient dus bij te dragen tot een duurzame ontwikkeling. Het overleg en de samenwerking tussen de gefedereerde entiteiten rond duurzame ontwikkeling gebeuren binnen de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling. Binnen dit beleid kadert ook de werking van de Interministeriële conferentie maatschappelijke integratie en de taken van de verschillende overheden vastgelegd in het samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten betreffende de bestending van het armoedebeleid.

5.3. Federaal beleid

Ook op federaal niveau wordt de bestrijding van armoede, en in het bijzonder kinderarmoede, als urgent te behandelen beschouwd. De federale overheid heeft heel wat bevoegdheden in de portefeuille die een significante invloed kunnen uitoefenen op de aanpak van de armoedeproblematiek. We denken hierbij vooral aan het sociale grondrecht met betrekking tot inkomen en uitkeringen en aan de toegankelijkheid van de gezondheidszorg. Elke nieuwe legislatuur wordt een Federaal Plan Armoedebestrijding opgemaakt. Het aflopende plan is opgebouwd rond

volgende strategische doelstellingen: 1) de sociale bescherming van de bevolking verzekeren, 2) de kinderarmoede terugdringen, 3) de toegang tot arbeid versterken door de sociale en professionele activering, 4) dakloosheid en slechte huisvesting bestrijden, 5) het recht op gezondheid waarborgen en 6) overheidsdiensten toegankelijker maken voor kwetsbare personen. De doelstellingen zijn gebaseerd op het Nationaal hervormingsprogramma, het Nationaal Sociaal Rapport en het vorige Federaal Plan Armoedebestrijding.

Vorige legislatuur werd het eerste nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan opgemaakt. Dit plan heeft kinderen tussen 0 en 18 jaar als doelgroep. Dit plan wil verder specifieke aandacht hebben voor: kinderen die in extreme armoede leven, de vroege kinderjaren en adolescenten. Het nationaal kinderarmoedebestrijdingsplan is opgebouwd rond vier strategische doelstellingen: (1) toegang tot toereikende middelen, (2) toegang tot kwaliteitsvolle diensten en kansen, (3) participatie van kinderen en (4) horizontale en verticale partnerschappen afsluiten tussen verschillende beleidsdomeinen en verschillende bestuursniveaus.

5.4. Vlaams beleid

Ook Vlaanderen beschikt over heel wat bevoegdheden waarbinnen de juiste maatregelen armoede kunnen bestrijden en voorkomen. We denken hierbij onder meer aan de sociale grondrechten met betrekking tot onderwijs, gezin, cultuur, sport en vrije tijd. In Visie 2050 toont Vlaanderen waar ze op lange termijn naar toe wil: een sterk, sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen waarin iedereen meetelt en dat welvaart en welzijn creëert op een slimme, innovatieve en duurzame manier.

Het langetermijnbeleid biedt een antwoord op nieuwe kansen en uitdagingen en brengt de transities die de samenleving nodig heeft, in een versnelling. De visienota bevat een visie voor 2050, selecteert een aantal prioritaire transitieën en geeft het kader voor een aangepast governance model ter ondersteuning van de transitieën.

Armoede is een complex probleem. Het gaat om uitsluiting op verschillende levensdomeinen. We zien dat financiële moeilijkheden vaak tegelijk oorzaak en gevolg zijn van achterstelling op het vlak van tewerkstelling, onderwijs, huisvesting, gezondheid of maatschappelijke participatie. De aanpak van een dergelijke complexe problematiek vraagt om ingrijpende veranderingen in ons beleid. Hardnekkige problemen zijn diep geworteld in onze maatschappij en zijn bijgevolg niet met simpele maatregelen op te lossen. Brede, maatschappelijke veranderingen dringen zich dan ook op. Alleen zo kan economische, sociale en ecologische duurzaamheid worden bereikt. Dit soort brede, maatschappelijke veranderingen vereisen een geïntegreerde aanpak.

Daarnaast vraagt armoede als multidimensioneel gegeven een doorgedreven gecoördineerde aanpak die afgestemd is (horizontaal armoedebestrijdingsbeleid), evenals een specifiek, verticaal beleid binnen elk beleidsdomein. We zijn ervan overtuigd dat slechts door het toepassen van een meerlagige bestuursvorm³ we een antwoord op de huidige uitdagingen kunnen bieden.

---

³ Een meerlagige bestuursvorm is het gecoördineerd optreden van de Europese Unie, de lidstaten, de regio's, het intermediaire en het lokale bestuur, met inachtneming van de principes van subsidiariteit en evenredigheid en gesteund op partnerschap.

5.5. Lokaal beleid

Een doeltreffende aanpak vraagt met andere woorden een geïntegreerde aanpak, op Europees, Vlaams, (inter)federaal én lokaal niveau. Overheden, middenveldorganisaties, verenigingen van mensen in armoede en hulp- en dienstverlenende organisaties moeten de krachten bundelen. Maar ook het activeren van de samenleving in zijn geheel en de personen in armoede zelf is noodzakelijk. Het lokale niveau staat het dichtst bij de mensen en is vaak het best geplaatst om een antwoord te formuleren op hun noden. Initiatieven op lokaal niveau zijn dan ook essentieel in het bestrijden van armoede. Het lokale en Vlaamse beleid dienen complementair aan elkaar ontwikkeld te worden en elkaar te versterken. Hierbij is expliciet oog voor de bijzondere behoeften en opportuniteiten in de steden. Als alle betrokken actoren lokaal samenwerken, kan dit een belangrijke meerwaarde zijn in de aanpak van armoede in Vlaanderen.

Daarom werd in dit plan de regierol van de lokale besturen ook meegenomen als een van de leidende principes. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is armoedebestrijding een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de gemeenschappen en de Brusselse (lokale) overheden. Het is de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) die daar de regierol opneemt als Vlaams lokaal bestuur. Zij voert haar armoedebestrijdingsbeleid op basis van de hefboomen die de gemeenschapsbevoegdheden mogelijk maken.

6. Operationeel kader

Zoals hoger in deze nota vermeld, heeft de Vlaamse Regering een beperkt aantal prioritaire, overheidsbrede, geïntegreerde transversale doelstellingen geformuleerd. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op de regelgevende bepalingen, het Vlaamse regeerakkoord en de relevante passages uit de beleidsnota van de minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding.

De vakministers die gevat worden onder de overeengekomen doelstellingen leggen concrete en evalueerbare acties binnen hun domein vast. De bevoegde vakministers zijn verantwoordelijk voor de invulling van de acties, de opvolging en de uitvoering ervan, het participatieve proces met relevante stakeholders, het tijdsplan voor de uitvoering en het bepalen van budget en indicatoren voor opvolging.

De olijsting van acties in het VAPA is niet-exhaustief.

We kiezen voor een krachtig en gebald actieplan (VAPA) met voor elke doelstelling een bundeling van een beknopt aantal acties per vakdomein en waar nodig vakdomeinoverschrijdend. Het veel ruimere beleid binnen elk vakdomein wordt beschreven in de beleidsnota's en beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT) van de bevoegde ministers, vanzelfsprekend bevat dit ook sociale en armoede bestrijdende maatregelen. Deze worden niet integraal hernomen in het VAPA om onnodige planlast te vermijden en een goede efficiënte opvolging van het VAPA te faciliteren.

7. Beleidsmaatregelen

7.1. SD 1 - De Vlaamse overheid voorkomt en bestrijdt onderbescherming om te vermijden dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen

Inleidend kader

Het armoedebestrijdingsbeleid heeft nood aan een structurele, preventieve en proactieve aanpak. Er moet met andere woorden niet enkel armoede bestreden worden, maar er moet ook voorkomen worden dat mensen in armoede terecht komen. Hiervoor is het van belang dat we armoede zo vroeg mogelijk detecteren.

Vlaanderen beschikt over een uitgebreid sociaal vangnet en heel wat hulp- en dienstverlening. Daartegenover staat dat het huidige systeem van sociale bescherming soms complex is, waardoor sommige mensen, vaak de meest kwetsbaren en kansengroepen, er niet in slagen hun rechten te realiseren of de weg te vinden naar de gepaste hulpverlening. Deze onderbescherming gaat niet enkel om het niet-gebruik van financiële sociale tegemoetkomingen, maar om het gehele publieke aanbod van rechten en diensten.

Het principe van **automatische rechtentoekenning** biedt de beste garantie dat burgers hun sociale grondrechten benutten, maar dit is geen evidentie in de praktijk. De automatische toekenning van rechten gaat vaak gepaard met een complex proces van datakoppeling en uitwisseling van gegevens, wat niet altijd eenvoudig is. Daarnaast zijn het gebruiken van een helder taalgebruik, een duidelijke informatiestroom, proactieve informatieverstrekking, toegankelijke diensten en administratieve vereenvoudiging eveneens belangrijke aspecten inzake onderbescherming. Door rechten meer op basis van inkomen dan op basis van statuut toe te kennen, zorgen we ook voor een meer rechtvaardige toekenning en vermijden we activiteitsvallen.

Concrete Acties

Hieronder volgen de concrete acties voor deze doelstelling in volgorde van leden en bevoegdheden van de Vlaamse Regering.

7.1.1. Buurtstewards

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie:

Agentschap Binnenlands Bestuur – Afdeling Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering

Omschrijving van de maatregel:

Roma zijn een onderdeel van de doelgroep van het integratiebeleid. De aanpak van de precare leefsituatie van veel Roma vereist dat er op diverse fronten gelijktijdig wordt ingezet. Lokale besturen met Roma op hun grondgebied voeren doorgaans hun eigen lokaal beleid hierrond. Daarnaast krijgen 4 steden met een aanzienlijk aandeel Roma, een subsidie vanuit de Vlaamse overheid voor de inzet van buurtstewards.

De ‘buurtstewards’ zijn vertrouwenspersonen voor de doelgroep, die via een aanklappende (outreaching) methodiek de brug proberen te slaan tussen Roma en diensten en voorzieningen. De vertrouwenspositie stelt hen eveneens in staat om kort op de bal te spelen bij mogelijke samenlevingsproblemen. In Antwerpen, Gent, Sint-Niklaas en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn voor buurten waar veel Roma wonen of verblijven, buurtstewards aangesteld. De projecten bestaan al sinds 2012. De subsidies lopen tot eind augustus 2021. De expertise met betrekking tot de ontwikkelde methodologie die door de buurtstewards wordt opgebouwd, zal worden overgedragen aan de lokale besturen en welzijns- en tewerkstellingsactoren zodat de projecten verankerd en ingebed worden in de reguliere werkingen. Een projectgroep volgt deze lokale ontwikkelingen op.

Timing: 2021

Budget: 800.000 euro

7.1.2. Uitwisseling expertise armoedebeleid tussen lokale besturen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie:

Agentschap Binnenlands Bestuur en Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Omschrijving van de maatregel:

De doelstelling van deze maatregel is om kennis en expertise over lokaal armoedebestrijdingsbeleid ter beschikking te stellen van lokale besturen. Lokale besturen met een sterk uitgebouwd lokaal armoedebestrijdingsbeleid kunnen een medewerker die deskundig is in het uittekenen van een lokaal armoedebestrijdingsbeleid ter beschikking stellen van een andere gemeente of stad om daar hun succesvolle aanpak te introduceren en het lokale armoedebestrijdingsbeleid mee naar een hoger niveau te tillen. De lokale besturen die medewerkers ter beschikking stellen, worden hiervoor gecompenseerd. Met een budget van 250.000 euro per jaar kunnen bij benadering 5 medewerkers halftijds ingezet worden in een ander lokaal bestuur in trajecten die 4 maanden duren. Deze actie gebeurt in samenwerking met de minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding. Dit wordt mee ondersteund door het Agentschap Binnenlands Bestuur en de afdeling Welzijn en Samenleving van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Timing: 2021-2024

Budget: 250 000 euro per jaar

7.1.3. Onderwijs zet in op een kostenbeheersend beleid.

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

Uitvoerende administratie:

Departement Onderwijs en Vorming

Omschrijving van de maatregel:

Om, onder meer, de lege-brooddozen-problematiek aan te pakken stimuleren we het kostenbewustzijn en kostenbeheersend beleid in scholen. Daartoe ondersteunen we het knooppunt Armoede-Onderwijs. Daartoe ondersteunen we momenteel het knooppunt Armoede-Onderwijs. Die vzw betreft een fusie van een deelwerking van vzw SOS Schulden op school en het project Samen tegen onbetaalde schoolfacturen (STOS, trekker Welzijnszorg). Zij zetten in op sensibilisering, het ondersteunen en begeleiden van scholen, het opleiden van coaches (train-the-trainer trajecten), het organiseren van studiedagen en workshops en het ontwikkelen van ondersteuningsmaterialen (handleidingen, methodieken, goede praktijkvoorbeelden).

Om onnodige leerkosten tegen te gaan, werkt de minister samen met uitgeverijen en onderwijsverstrekkers aan een ethische code over de ontwikkeling en het gebruik van (invul)handboeken. Daarnaast wordt met de boekenleveranciers ook gewerkt aan een engagementsverklaring over het bestellen en leveren van boeken en de betalingsopties en invorderingen.

Door het onderhandelen van een raamcontract met belangrijke IT-bedrijven willen we ICT betaalbaar houden voor scholen (en de gezinnen). Dat drukt de aankoopsom en draagt bij tot kwaliteitsvolle, performante infrastructuur op school waarmee lerenden vertrouwd en (digitaal) competent worden.

Timing: Continuering Samen tegen onbetaalde schoolfacturen schooljaar 2020-2021 - vzw Welzijnszorg organiseert het knooppunt Armoede-Onderwijs. Subsidie Vlaamse Regering voor de periode van 1 september 2020 tot en met 31 augustus 2021 (<https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/?ministerFirstName=Ben&ministerLastName=Weyts>). Ethische code uitgeverijen en onderwijsverstrekkers + engagementsverklaring boekenleveranciers: 2021. Raamcontracten: Microsoft (schooljaar 2020-2021)

Budget: 298.000 euro (Knooppunt Armoede-Onderwijs) Raamcontracten: geen budgettaire implicatie voor de overheid

7.1.4. Uitbreiding studietoelagen in het hoger onderwijs

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand.

Uitvoerende administratie:

AHOVOKS – Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties & Studietoelagen

Omschrijving van de maatregel:

De financiële drempel is een belangrijke hindernis in de toegang tot ons hoger onderwijs. We zetten onder andere met de toekenning van studietoelagen in op het verlagen van deze financiële drempel. De toelagen worden vanaf 2019-2020 volledig digitaal toegekend en de aanvraagprocedure wordt drastisch vereenvoudigd. Daarnaast zetten we in op ondersteuning vanuit de studentenvoorzieningen en op het verlaagde inschrijvingsgeld voor beurs- en bijna-beursstudenten.

Vanaf schooljaar 2019-2020 werd de schooltoelage voor leerlingen in het kleuter, lager en secundair onderwijs omgevormd tot selectieve participatietoelage (SEPAR). Deze SEPAR wordt uitgekeerd in het kader van het Groeipakket. Dit ging gepaard met veranderingen aan het inkomensbegrip (van netto-belastbaar inkomensbegrip naar bruto-belastbaar inkomensbegrip), de nationaliteitsvoorwaarden en de statuutvoorwaarden. Hierdoor komt een groeiend aantal gezinnen wel in aanmerking voor een SEPAR maar niet voor een studietoelage zelfs indien hun inkomen niet wijzigde.

We onderzoeken de uitbreiding van het aantal Vlaamse studenten dat in aanmerking komt voor een studietoelage door de inkomensgrenzen aan te passen. We streven hierbij naar een toenadering van het toekenningspercentage van 45% in het hoger onderwijs naar analogie met het toekenningspercentage in het secundaire onderwijs. Het huidige toekenningspercentage in het hoger onderwijs bedraagt 25%. Zo waarborgen we de continuïteit in de overgang van het secundaire naar het hogere onderwijs. We hanteren hierbij de huidige fijnmazige regelgeving van studietoelagen die is afgesteld op het hoger onderwijs.

Timing: 2021-2022

Budget: 30 miljoen euro op jaarbasis vanaf 2021-2022. Te evalueren na aanpassing inkomensgrenzen.

7.1.5. Traject tot hervorming van de Sociale Openbaredienstverplichtingen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Uitvoerende administratie:

Vlaams Energieagentschap

Omschrijving van de maatregel:

Voor het luik Sociale Openbaredienstverplichtingen uit het Energiearmoedeprogramma brengt de uitrol van de digitale meter een aantal opportuniteiten met zich mee. Deze uitrol startte in de zomer van 2019 en zal extra toepassingen mogelijk maken die een positieve impact kunnen hebben op het verminderen van energiearmoede. Op basis van de continu beschikbare datastromen kan proactiever worden ingegrepen om de opbouw van energieschulden in te dijken en ook op het vlak van communicatie met de verbruiker zijn er bijkomende mogelijkheden. Om die reden werd in de loop van 2019 in samenspraak met het kabinet Energie en voortvloeiend uit de evaluatie van het Energiearmoedeprogramma een overlegtraject SODV opgestart met de stakeholders dat op termijn moet leiden tot een gedragen optimalisatie van de sociale openbaredienstverplichtingen uit het Energiebesluit (procedures rond schuldopbouw en -afbouw, de budgetmeterfunctie en de afsluiting van energielevering). De komst van de digitale meter houdt mogelijkheden in om accurater en proactiever ondersteuning te bieden in situaties van wanbetaling waardoor de opbouw van energieschulden kan worden verminderd en klanten wellicht sneller kunnen terugkeren naar een leveringscontract op de private markt aan een voordeliger tarief.

Dit traject, getrokken door het VEA en met als vaste deelnemers het kabinet Energie, de VREG, Fluvius, het Netwerk tegen Armoede, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en Samenlevingsopbouw, werd opgestart in mei 2019 met maandelijkse werkvergaderingen. Het overleg zit in een verkennende fase waarbij wordt geïnventariseerd op welke punten de huidige sociale beschermingsmaatregelen kunnen worden geoptimaliseerd op basis van de mogelijkheden die de digitale (budget-)meter biedt. Belangrijk daarbij is dat er via Samenlevingsopbouw binnen dit beleidsvoorbereidend traject ook tijd en ruimte voorzien wordt om voorstellen af te toetsen bij de doelgroep van mensen in armoede. Eens de contouren van de herziene aanpak in grote lijnen vastliggen, zal eveneens een armoedetoets worden voorzien met als doel aan te tonen dat een positieve impact op (energie)armoede kan worden gerealiseerd. De resultaten van dit traject, een voorstel voor een volledig herwerkt luik “sociale openbaredienstverplichtingen” in het Energiebesluit met inwerkingtreding op 1 januari 2022, zullen aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd, zodat de nieuwe regeling in werking kan treden eens de uitrol van de digitale meter ter vervanging van de klassieke budgetmeters eind 2021 volbracht is.

Timing: Eind 2021

Budget: Kost voor aanpassing datasystemen valt onder de reguliere financiering van de sociale openbaredienstverplichtingen, waarvan de kosten worden opgenomen in het distributienettarief elektriciteit en aardgas.

7.1.6. Opvolging betaalbaarheidsrisico integrale waterfactuur met bijzonder aandacht voor mensen in armoede

Trekkende minister(s):

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Uitvoerende administratie:

Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

De Vlaamse Milieumaatschappij voerde in 2018-2019 een evaluatie uit van de tariefstructuur van de integrale waterfactuur. De betaalbaarheidsrisico-toets, die tijdens deze evaluatie een eerste keer werd toegepast, zal de VMM regelmatig herhalen met vooral aandacht voor groepen met een mogelijk verhoogd risico. Bij deze toets zal VMM de effectiviteit van de sociale correctie meenemen en verbeteringen adviseren.

Timing: 2022

Budget: reguliere middelen

7.1.7. Heldere en duidelijke communicatie naar mensen in armoede

Trekkende minister(s):

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Uitvoerende administratie:

Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

De Vlaamse Milieumaatschappij zet verder in op communicatie, onder meer via haar website en via brochures als 'goed geregeld = geld gespaard', die continu geactualiseerd worden met mensen in armoede als bijzondere doelgroep.

Aanvullend hieraan zet de VMM verder in op regelmatig overleg met armoedeorganisaties en partners als de lokale besturen en OCMW's.

Timing: doorlopend

Budget: Niet van toepassing

7.1.8. We evalueren het groeipakket

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We lijsten alle signalen van de gezinnen, de stakeholders en uit de praktijk op en evalueren, samen met het VUTG, welke punten actie vereisen. Waar nodig sturen we het Groeipakket regelgevend bij. We doen dit zo digitaal vriendelijk mogelijk, in lijn met de modelbepalingen en principes van het bestuursdecreet van 7 december 2018. Indien er hierbij middelen vrijkomen, investeren we die opnieuw en gericht in het Vlaamse gezinsbeleid. Daarnaast evalueren we via het monitoringscomité de budgettaire effecten en monitoren we de beleidskredieten en de effectiviteit van de automatische rechtentoekenning.

Timing: Evaluatie: najaar 2020 / Maatregelen: te bepalen na evaluatie

Budget: Evaluatie: binnen huidige werking / Maatregelen: te bepalen na evaluatie

7.1.9. Afstemmen van het inkomenstarief met het Groeipakket

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

Toegang hebben tot betaalbare kinderopvang is voor gezinnen met jonge kinderen een belangrijke ondersteuning om te kunnen deelnemen aan de samenleving. Opvang met subsidie voor inkomenstarief vraagt een ouderbijdrage die variabel is in functie van het gezinsinkomen. We willen op vlak van gezins- en inkomensbegrip afstemming realiseren tussen de kinderopvang en het groeipakket. Hierdoor zal het inkomenstarief kinderopvang automatisch kunnen berekend worden.

In 2020 willen we de gevolgen en opportuniteiten bij het afstemmen van de verschillende definities grondig in kaart brengen.

Timing: eind 2020

Budget: binnen bestaande budgetten

7.1.10. Verhogen van toegankelijkheid van de sociale hulp- en dienstverlening en aanpakken van onderbescherming via samenwerkingsverbanden Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement Welzijn Gezondheid en Gezin

Omschrijving van de maatregel:

Het lokaal bestuur maakt werk van een maximale toegankelijkheid van de lokale sociale hulp- en dienstverlening voor de bevolking en besteedt daarbij bijzondere aandacht aan onderbescherming.

Daartoe bouwt het lokaal bestuur een Sociaal Huis uit, dat een herkenbaar lokaal aanspreekpunt is voor burgers met betrekking tot het aanbod van lokale sociale hulp- en dienstverlening. Vanuit dit Sociaal Huis wordt, onder regie van het lokale bestuur, een samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal gerealiseerd dat minstens het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, het erkende centrum voor algemeen welzijnswerk en de erkende diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen omvat. Deze samenwerkingsverbanden realiseren een outreachend en pro-actief hulpaanbod, inclusief rechtenverkenning en -toekenning. Zij sporen kwetsbare gezinnen en personen in hun lokale gemeenschap actief op en bieden hen hulp op maat. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de intentie in het Vlaamse regeerakkoord om zo vroeg mogelijk armoede te detecteren en aanklappend te werk te gaan en in te zetten om rechtenverkenning en -toekenning in de strijd tegen onderbescherming.

Het decreet van 8 februari 2018 betreffende het lokaal sociaal beleid erkent de lokale besturen als de regisseur van dit lokaal sociaal beleid. Met de Vlaamse Gemeenschapscommissie werd een convenant afgesloten om de doelstellingen van dit decreet te realiseren in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

De Vlaamse Regering subsidieert in het kader van de Vlaamse beleidsprioriteit “realiseren van de functies en werkingsprincipes van een samenwerkingsverband GBO” lokale besturen om de eerstelijnsdiensten die actief zijn op hun grondgebied, samen te brengen en de hoger genoemde samenwerkingsverbanden concreet vorm te geven.

Voor mensen met een advies ‘niet toeleidbaar naar de reguliere of sociale arbeidsmarkt’ is sinds 2018 geëxperimenteerd met GBO-trajecten. Een begeleidend wetenschappelijk onderzoek toonde de meerwaarde van deze trajecten voor de betrokken doelgroep aan. We maken daarom werk van een structurele verankering van deze methodiek voor deze doelgroep. Ook voor andere specifieke doelgroepen zijn GBO-projecten opgestart, namelijk voor jongeren met een handicapspecifieke nood of met leer- en opvoedingsproblemen (kort: GBO-BUSO), en voor mensen die hun zorgpremie niet betalen (Kort: GBO-Zorgkas).

Timing: 2020 - 2025

Budget: 1,025 miljoen euro op jaarbasis vanaf 2020 t.e.m. 2025 voor de Vlaamse beleidsprioriteit GBO, 62.400 euro voor GBO BUSO, 140.000 euro voor het project GBO-Zorgkas.

7.1.11. Initiatieven voor een resultaatgerichte monitoring en meting van armoede in Vlaanderen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Omschrijving van de maatregel:

Tijdens de vorige legislatuur werd het initiatief genomen om wetenschappelijk onderzoek te financieren rond Vlaamse en lokale armoede-indicatoren met als doel onder meer de effecten van beleidsinspanningen op Vlaams en lokaal niveau beter in beeld te brengen. Dit onderzoek wordt verder opgevolgd. De resultaten worden in de loop van 2020 verwacht.

Daarnaast onderzoeken we tegen eind 2021 hoe we een nominale armoede-indicator kunnen vorm geven die rekening houdt met alle tegemoetkomingen en sociale voordelen, zodat naast het armoederisico ook de feitelijke armoede correct in kaart gebracht kan worden. Vervolgens brengen we de nodige investeringen voor een armoedemeting op basis van deze indicator in kaart in de loop van 2022. In 2023 volgt dan de implementatie rekening houdend met het beschikbaar budgettair kader.

Timing: 2022

Budget: 200.000 euro (twee wetenschappelijke onderzoeken)

7.1.12. We versterken sociaal werkers in rechtenverkenning en rechtentoekenning op individueel en maatschappelijk niveau

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement WVG – Afdeling Welzijn en Samenleving

Omschrijving van de maatregel:

Deze actie kadert binnen het actieplan Sterk Sociaal Werk dat eind december 2019 aan de Vlaamse Regering werd meegedeeld. Het actieplan Sterk Sociaal Werk zet in op verschillende maatschappelijke uitdagingen waar sociaal werk mee geconfronteerd wordt. De strijd tegen onderbescherming is daar één van. Met deze actie zetten we in op het versterken van sociaal werkers in rechtenverkenning en rechtentoekenning. We onderzoeken met welke problemen/drempels sociaal werkers in OCMW's, CAW's en Diensten Maatschappelijk Werk van Ziekenfondsen geconfronteerd worden en hanteren daarbij het cliëntperspectief. Samen gaan we op zoek naar verbetervoorstellen, waarmee eerst geëxperimenteerd wordt om ze daarna te verspreiden naar andere partners binnen de eerste lijn.

Timing: 2020 - 2024

Budget: Binnen bestaande budgetten

7.1.13. We nemen maatregelen om (verdere) schuldopbouw te voorkomen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Omschrijving van de maatregel:

We stellen vast dat de oorspronkelijke schuldenlast vaak (exponentieel) verhoogd wordt door herhaalde bijkomende invorderingskosten, elke keer wanneer een gerechtsdeurwaarder actie onderneemt om de schuldenaar de schulden te laten betalen. Deze bijkomende kosten leiden tot minder financieel budget bij de schuldenaar die zijn gegronde schulden wil afbetalen aan de schuldeiser(s).

Om verdere schuldopbouw te voorkomen sluiten we een protocol af met de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders en zorgen we voor een betere gegevensuitwisseling tussen de erkende instellingen voor schuldbemiddeling waarvoor de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is (dit zijn de OCMW's en de CAW) en (1) de gerechtsdeurwaarders en (2) nutsvoorzieningen, telecomoperatoren en kredietinstellingen, met als doel om de extra invorderingskosten voor de schuldenaar zoveel mogelijk te beperken.

Timing: 2021-2022

Budget: Niet van toepassing

7.1.14. Bij volledige invoering van het systeem woon- leefkosten waken over de betaalbaarheid en stimuleren van een sociaal beleid bij de zorgaanbieders

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

VAPH

Omschrijving van de maatregel

De maatregel omvat onderscheiden acties:

- Toewijzen van een afgelijnde expertenopdracht over de definitie van woon- leefkosten
- Uitbesteden van een onderzoeksopdracht over de betaalbaarheid van woon- leefkosten voor de doelgroep, met aandacht voor een te voeren sociaal woonbeleid
- Via gefaseerd overleg komen tot een transparant prijzensysteem van aan te rekenen woon- leefkosten

Timing:

- Deelactie 1 tegen september 2020
- Deelactie 2 tegen midden 2021
- Deelactie 3 gefaseerd met als eindpunt 2022

Budget:

- Deelactie 1 Niet van toepassing
- Deelactie 2 80.000 euro
- Deelactie 3 Niet van toepassing

7.1.15. Gezondheidsgeletterdheid en weerbaarheid verhogen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Zorg en Gezondheid

Omschrijving van de maatregel:

In deze legislatuur formuleren we (een) doelstelling(en) en maken we een actieplan om de gezondheidsgeletterdheid / -vaardigheden van de Vlaming te verhogen. We besteden hierbij specifiek aandacht aan mensen in kwetsbare situaties. Zij blijven de toegang tot zorg, gezonde levensgewoontes moeilijk of niet vinden. We zien dit als een aanvulling op de Vlaamse Gezondheidsdoelstellingen in het preventiebeleid en op de verdere uitbouw van de eerstelijnszorg (gezondheid en welzijn). Het is een kans om het welzijns- en gezondheidsbeleid mee te richten naar kwetsbaarheid en mensen in armoede specifiek. We gaan gericht werken naar actoren op het terrein zoals terreinorganisaties, lokale organisaties, het Geïntegreerd Breed Onthaal, de zorgraden, zelf-helpgroepen, ervaringsdeskundigen in bv. Geestelijke Gezondheidszorg. Zij zijn degenen die in contact staan met mensen die een probleem hebben in de toeleiding naar de hulp voor welzijn en zorg. In de eerste plaats bekijken we met hen waar mensen in armoede gaan voor hulp; welke hun kanalen zijn voor het verkrijgen van informatie. Dit doen we door een analyse over de toegankelijkheid van de informatie (taalgebruik, vindbaarheid, e.d.). Gezondheidsinformatie is niet altijd even toegankelijk. Zelfs wanneer geen jargon gebruikt wordt, maar 'gewone' taal, wordt deze niet altijd correct begrepen. Bovendien, hoe complexer de zorg, hoe moeilijker om 'mee te draaien' in het zorgsysteem.

We betrekken de doelgroep en onze partners bij het bepalen van de doelstelling, de uitwerking en de uitvoering van het actieplan.

Finaliteit: we verhogen de zorg- en gezondheidsgeletterdheid van de bevolking, met specifieke aandacht voor kwetsbare doelgroepen. We bepalen hiervoor de doelstellingen en we maken een actieplan om deze te realiseren. We doen dit in overleg met de doelgroep en met de partners die hiertoe kunnen bijdragen.

Timing: 2021: evaluatie van bestaande initiatieven; de ervaringen in 2020 en 2021 door de acute nood aan het verstaanbaar maken van de COVID19 boodschappen zullen waardevol zijn. Vanaf 2021-: in functie van de resultaten overwegen van onderzoek naar + voorstellen m.b.t. de toegankelijkheid van gezondheidsinformatie (taalgebruik, vindbaarheid, ed.), kanalen voor beschikbaarheid van de informatie; samen met o.a. organisaties in zorg en gezondheid, patiëntenverenigingen, lokale netwerken werkende rond armoede. (onderzoek).

Budget: De doelstelling en het actieplan met de daarbij horende budgetten worden zoals dat bij gezondheidsdoelstellingen het geval is voorgelegd aan het Vlaams Parlement.

7.1.16. We evalueren de gezondheidsdoelstelling ‘in 2025 leeft de Vlaming gezonder’

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Zorg en Gezondheid

Omschrijving van de maatregel:

In de gezondheidsdoelstelling ‘*De Vlaming leeft gezonder in 2025*’ richten we ons naar de burger in zijn verschillende levensdomeinen (settings) zoals het gezin en de kinderopvang, het onderwijs (gezonde school), het werk, de vrije tijd, de buurt of gemeente (gezonde gemeente) en zorg en welzijn. Door de gezonde keuze de eenvoudigste te maken zetten we op een slimme manier in op preventie. Het plan heeft de ambitie om iedere Vlaming tegen 2025 gezonder te laten leven op vlak van gezond eten, sedentair gedrag, lichaamsbeweging, tabak, alcohol en drugs.

We werken samen met de andere beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid in het kader van preventief welzijns- en gezondheidsbeleid. Zo wordt binnen het landbouwbeleid een maatregel voorzien om gezonde voedingsgewoontes op school te stimuleren. Met sport nemen we initiatief naar scholen, sportclubs en werk om gezond bewegen te stimuleren. Ook de beleidsdomeinen onderwijs, mobiliteit, omgeving, werk, enz. hebben aandacht voor de effecten van hun beleid op de gezondheid van de burgers. Zorg en begeleiding omvat naast het creëren van een zorgzame omgeving ook vroegdetectie en vroeginterventie en het toeleiden naar hulp.

Volgens het Strategisch Plan Gezond Leven wordt een tussentijdse evaluatie voorzien in 2021. De scope van de doelstelling en het strategisch plan wordt verbreed met nieuwe beleidsthema's: valpreventie, geestelijke gezondheidsbevordering en mondhygiëne.

Zowel de gezondheidsdoelstelling 2025 als de bijkomende thema's zijn belangrijk om in te zetten om de sociale gradiënt in gezondheid te verminderen en meer bepaald gericht te werken naar mensen in armoede. Met de specifieke aandacht en acties naar kwetsbare doelgroepen binnen de gezondheidsdoelstellingen, wordt preventie en promotie van een gezonde levensstijl bij hen gepromoot.

Zo zal bij een goede mondhygiëne de focus liggen op kinderen (via afspraken met de scholen) en mensen die verblijven in residentiële zorgsettings (kinderen, jongeren, ouderen) en inzetten op het bereiken van kwetsbare groepen. We kunnen hiervoor mondhygiënistenschakelen.

Timing: Tussentijdse evaluatie GD Gezond Leven afgerond tegen eind 2021/ Uitbreiding met Mondhygiëne, Valpreventie en Geestelijke Gezondheidsbevordering afgerond tegen eind 2021.

Budget: Dit budget wordt niet enkel voor dit initiatief gebruikt. Het budget dient voor de ondersteuning van alle events m.b.t. de Gezondheidsdoelstellingen tijdens de volledige legislatuur.

7.1.17. Preventie – Rookstop methodieken voor kwetsbare groepen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Zorg en Gezondheid

Omschrijving van de maatregel:

De nieuwe partnerorganisatie tabak (2021-2025) zal ten minste twee methodieken ontwikkelen die gericht zijn op het voorkomen dat kwetsbare mensen beginnen met roken en het aanzetten tot stoppen met roken. Daarbij werden mensen met een lage sociaal- economische status als kwetsbare groep vermeld.

Verder blijft men inzetten op rookstopbegeleiding door tabakologen waar sinds 2017 een aangepast tarief geldt voor mensen met een verhoogde tegemoetkoming.

Timing: nieuwe beheersovereenkomst vanaf 2021

Budget: in het algemeen budget van de beheersovereenkomst

7.1.18. Geestelijke gezondheidsbevordering GGB bij kansengroepen/personen met een lagere socio-economische status

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Zorg en Gezondheid

Omschrijving van de maatregel:

Een tussentijdse evaluatie in 2016 merkt op dat er weinig beroep wordt gedaan op de methodiek Goed Gevoel Stoel. Dit is een methodiek voor gezondheidsbevordering door het versterken van veerkracht bij maatschappelijk kwetsbare individuen.

In december 2019 werd een oproep gelanceerd voor een beheersovereenkomst met een partnerorganisatie voor geestelijke gezondheidsbevordering (PO GGB). Deze beheersovereenkomsten zullen ingaan op 1 januari 2021, met een duurtijd van 5 jaar. In de oproep zijn kansengroepen/personen met een lagere socio-economische status opgenomen bij de doelgroepen die voldoende aan bod moeten komen bij het uitwerken van het beleidsplan.

Volgend project en recurrente dienstverlening zullen onderwerpen zijn van het beleidsplan van de nieuwe partnerorganisatie:

- het Ondersteunen van PU-projecten (PU=proportioneel universalisme) geestelijke gezondheid in het kader van de oproep Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten;
- Waar nodig het ontwikkelen en implementeren van evidence-based acties voor het versterken van het psychisch welbevinden van de verschillende doelgroepen in de verschillende settings, in samenwerking met universiteiten en andere relevante partners, afgestemd op aanwezige noden en behoeften in de doelgroepen en settings.

De binnen de aflopende beheersovereenkomst voor algemene gezondheidsbevordering uitgewerkte methodiek 'Goed Gevoel Stoel', wordt herbekeken op basis van de resultaten van een evaluatie (idealiter d.m.v. een procesevaluatie, effectmeting en evaluatie van de implementatie), en n.a.v. de herwerking van de Fit in Je Hoofd methodiek.

In het beleidsplan van de nieuwe Partnerorganisatie wordt o.a. volgende dienstverlening uitgewerkt:

“Bewaken dat het verkleinen van de gezondheidsgradiënt door de partnerorganisaties en organisaties met terreinwerking wordt meegenomen in de ontwikkeling en uitvoering van methodieken en ondersteuningsmiddelen, aanspreekpunt zijn voor vragen of informatie hieromtrent en faciliteren van de samenwerking tussen de verschillende actoren die mensen met een (risico op) gezondheidsachterstand bereiken.”

Timing: Deze beheersovereenkomsten zullen ingaan op 1 januari 2021, met een duurtijd van 5 jaar

Budget: Wordt opgenomen binnen beheersovereenkomsten

7.2. SD 2 - De Vlaamse overheid zet gerichte acties op tegen kinderarmoede

Inleidend kader

Wetenschappelijk onderzoek uit verschillende landen heeft aangetoond dat kinderen in armoede door de armoedesituatie in het gezin een achterstand oplopen die later niet of zeer moeilijk kan worden weggewerkt. Opgroeien in armoede heeft grote gevolgen, reeds voor de geboorte is er al een achterstand merkbaar. Kinderen in armoede komen zo al ongelijk aan de start. Het is dan ook belangrijk in te zetten op de gehele levensomstandigheden van alle (aanstaande) gezinnen met (jonge) kinderen, niet in het minst bij alleenstaande ouders.

Ondanks de vele inspanningen van de Vlaamse Overheid, hebben niet alle kinderen en jongeren in Vlaanderen maximale toegang tot basisvoorzieningen, omwille van hun socio-economische achtergrond. Zo ervaren deze kinderen en jongeren drempels onder meer op vlak van hulp- en dienstverlening, mobiliteit, onderwijs, huisvesting en vrije tijd. Kostenbeheersing, bv. in scholen, kan een belangrijk verschil maken voor de toegankelijkheid van deze voorzieningen.

De strijd tegen kinderarmoede zit vervat in een algemeen armoedebestrijdings- en sociaal beleid, maar dient verder versterkt te worden door gerichte acties voor deze groep kwetsbare kinderen en jongeren met het oog op hun toekomstkansen.

Deze acties staan in nauw verband met het jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Concrete acties

Hieronder volgen de concrete acties voor deze doelstelling in volgorde van leden en bevoegdheden van de Vlaamse Regering.

7.2.1. We ontsluiten relevante kennis en cijfers over armoede en (cultuur)participatie.

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

Binnen de onderzoekslijn kansengroepen van het Kenniscentrum Cultuur en Mediaparticipatie wordt in 2020 een facts & figures gemaakt omtrent armoede en participatie. Deze facts & figures maakt gebruik van de gegevens van de vorige participatiesurvey (gegevens 2014) en van de laatste SCV-survey (gegevens 2018). Omdat de SCV-survey waarschijnlijk minder geschikt zal zijn om de relatie tussen armoede en participatie op te volgen, is de participatiesurvey naar de toekomst toe momenteel nog de enige bron om dit wel te doen.

Het Kenniscentrum Cultuur en Mediaparticipatie stelt een webtool ter beschikking van de Participatiesurvey (www.participatiesurvey.be en meer specifiek <http://rwebtool.ugent.be/pas2014>). Hier vind je mogelijk relevante informatie voor verschillende leeftijdscategorieën over armoede en (cultuur)participatie.

De participatiesurvey wordt in principe om de 5 jaar afgenomen. Op dit moment is het meest waarschijnlijke scenario dus dat er 5-jaarlijks een update zal kunnen gebeuren van de gegevens over armoede en participatie op basis van de Participatiesurvey.

De nieuwe PaS zou normaal in 2019 worden afgenomen. Door onvoorziene omstandigheden die met de wet op de privacy en corona te maken hebben, is de PaS nog niet afgerond. Het is op dit moment nog afwachten hoe corona evolueert om te weten wanneer en hoe de afname van de lopende participatiesurvey verder kan gecontinueerd worden. Ondertussen zal het KCM wel aan de slag gaan met de data die voor de 'lockdown' werden verzameld.

Het Kenniscentrum is een wetenschappelijk steunpunt dat beleidsrelevant onderzoek uitvoert in opdracht van het departement. Voor specifieke vragen over onderzoek en gegevens met betrekking tot armoede en cultuurparticipatie kan contact opgenomen worden met de onderzoekers van het Kenniscentrum (<https://cultuurenmedia.be/>)

Timing: 2020-2022

Budget: Binnen de bestaande budgetten

7.2.2. We versterken de lokale samenwerking tussen lokale actoren en Huizen van het Kind met het oog op een vroegtijdige integrale aanpak van kinderarmoede.

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

De lokale teams hebben vroegtijdig zicht op de leefsituatie van gezinnen met jonge kinderen. Op die manier kunnen zij noden op verschillende levensdomeinen onderkennen en toeleiden naar lokale actoren die gepaste ondersteuning of hulp kunnen bieden. Om de ondersteuning aan gezinnen met jonge kinderen die leven in armoede en sociale uitsluiting te maximaliseren wordt de samenwerking met de Sociale Huizen/O.C.M.W. versterkt. In een eerste fase (2020 – 2022) willen we de samenwerking met bestaande initiatieven zichtbaar maken en verdiepen en nieuwe samenwerkingsmogelijkheden verkennen hierbij gaat het onder meer over taalstimulering, toeleiding naar passende bijkomende hulp- en/of bijkomende hulp- en dienstverlening, onderwijsparticipatie ...

Timing: 2020 - 2022

Budget: binnen bestaande budgetten

7.2.3. We versterken buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen die geïntegreerd werken over verschillende levensdomeinen heen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement/agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

Voor een sterk lokaal geïntegreerd beleid en laagdrempelige dienstverlening naar kinderen en gezinnen, versterken we de dynamiek op buurtniveau. Geïntegreerd samenwerken en gedeelde doelstellingen in basisvoorzieningen zijn cruciaal in de aanpak van complexe maatschappelijke uitdagingen zoals kinderarmoede, integratie en maatschappelijke participatie, gezondheidsongelijkheid,... Internationaal onderzoek toont dat aan. Wij willen buurtgerichte netwerken versterken om bij te dragen aan de continuïteit tussen thuis, kinderopvang van baby's en peuters, (kleuter)onderwijs en buitenschoolse (kleuter)opvang.

In 2020 werken we concreet aan:

-De ontwikkeling van indicatoren en tools die lokale besturen en actoren kunnen ondersteunen bij het opmaken van een nodenanalyse, het geïntegreerd werken, ouderparticipatie, zelfevaluatie en impactmeting. Daarom lopen we samen met partners twee begeleidingstrajecten: één voor de KOALA-werkingen (Kind- en OuderActiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding) en één voor de proeftuinen buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen. We hebben bij de ontwikkeling aandacht voor de samenhang zodat deze tools in diverse samenwerkingsverbanden en contexten (bv. Huizen van het Kind) kunnen gebruikt worden.

- De structurele inbedding van de AMIF-proeftuinen Inburgering voor laaggeletterde moeders met jonge kinderen. De AMIF-proeftuinen bieden een geïntegreerd aanbod van inburgering (MO), Nederlandse les, Opvoedingsondersteuning en Ontwikkelingsstimulering aan deze kwetsbare doelgroep.

In al deze netwerken gaat er steeds specifieke aandacht naar kinderen en gezinnen in kwetsbare situaties en wordt de link met de Huizen van het Kind en het lokaal sociaal beleid gelegd.

Dit project is opgenomen in het Ondernemingsplan van Opgroeien.

Timing: 2020-2024

Budget: Binnen de middelen verdere uitbouw Huizen van het Kind

7.2.4. We evalueren de Huizen van het Kind met specifieke aandacht voor hun effect op gezinnen in maatschappelijk kwetsbare situatie.

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement WVG/agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

De Huizen van het Kind vinden hun oorsprong in het Decreet van 2013 “betreffende de organisatie van Preventieve Gezinsondersteuning”. Een van de opdrachten van de Huizen van het Kind is het bijeenbrengen, ontsluiten en toegankelijk maken van aanbod naar maatschappelijk kwetsbare gezinnen. In 294 gemeenten in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er op dit moment samenwerkingsverbanden actief. Zoals opgenomen in het regeerakkoord is het tijd om de Huizen van het Kind te evalueren.

Volgende elementen komen minstens in de evaluatie aan bod:

- de systemische elementen (bestuurlijk perspectief), beleidsvoerend vermogen
- de samenstelling en partners in het Huis van het Kind en de mate van betrokkenheid
- de wijze van vormgeving en de effecten op de dienstverlening en de gebruikers
- de rol van het lokaal bestuur (sociaal huis) en de mate waarin het Huis van het Kind een instrument is in het lokaal sociaal beleid
- voor het geheel wordt er bijzondere aandacht geschonken aan de effecten op en resultaten naar maatschappelijk kwetsbare gezinnen, gezien de doelstellingen van de Huizen van het Kind, met inachtneming van de wijze waarop het proportioneel universalisme vorm gegeven wordt

Op basis van de evaluatie worden bijstellingen voorgesteld (op het niveau van het geheel van de Huizen van het Kind, niet op individuele cases).

Timing: Najaar 2021 – april 2022

Budget: Nog te bepalen

7.2.5. We versterken de bruggen tussen Onderwijs en Jeugdhulp

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

Jeugdhulp en Onderwijs stelden een actieplan op om schooluitval bij -12- en +12jarigen te voorkomen en om de samenwerking jeugdhulp-onderwijs te versterken bij uitval (NAFT, alternatieve dagbesteding,...) zodat reoriëntatie na schooluitval gestimuleerd wordt. We starten hiervoor een project met regionale coördinatoren lerende netwerken jeugdhulp-onderwijs die in tandem met de coördinatoren Samen Tegen Schooluitval onderwijs- en jeugdhulpactoren sensibiliseren over het belang van samenwerking en het verbinden in functie van de noden van de kinderen en jongeren. Deze coördinatoren nemen ook een beleidsvoorbereidende taak op zich in die zin dat ze advies geven voor een uitbreiding van aanbod op langere termijn.

We werken in op het gehele continuüm van de schoolloopbaan van kinderen en respecteren daarbij ieders verantwoordelijkheid en expertise. We zoeken naar een betere continuïteit in de ondersteuning en opvolging van jonge kinderen bij de transitie van thuis of van de kinderopvang naar de kleuterschool, ook bij kinderen die (nog) niet in de Jeugdhulp gekend zijn. We zetten een project op om jeugdhulpverlaters toe te leiden tot hoger onderwijs en hen te ondersteunen op de levensdomeinen die nodig zijn (huisvesting, financiën, professioneel en sociaal netwerk,...).

We voeren deze actie uit in nauw overleg met de Vlaamse minister van Onderwijs.

Timing: start september 2020

Budget: +/-300.000 euro

7.2.6. We inventariseren de kosten die cliënten dragen in de Jeugdhulp

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

De kosten die jongeren en ouders voor Jeugdhulp betalen verschillen soms sterk. Er bestaan verschillen tussen sectoren, maar ook tussen voorzieningen onderling (bv. cliëntenbijdrage). Daarnaast stellen we vast dat er een gebrek aan transparantie is in de financiële ondersteuning waar jongeren recht op hebben (bv. sta ik zelf in voor mijn kleding of niet?).

In 2020-2021 maken we een eerste inventarisatie van de huidige regelgeving en de bestaande praktijken in de residentiële jeugdhulp met betrekking tot de kosten en financiële tegemoetkomingen. Bedoeling is om van hieruit te bekijken hoe we beter kunnen afstemmen zodat kostenbijdragen van en tegemoetkomingen aan jongeren en ouders uniform en transparant behandeld worden, ongeacht de sector.

Timing: 2020-2021

Budget: 75.000 euro (onderzoek)

7.2.7. We stellen een kader op voor lokale gezinscoaches

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement WVG i.s.m. Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

Lokale gezinscoaches willen een intensieve begeleiding op maat realiseren voor kwetsbare gezinnen met kinderen die kampen met diverse problemen. De proactieve en outreachende ondersteuning helpt gezinnen op alle levensdomeinen vooruit waardoor meer sociale grondrechten gerealiseerd kunnen worden.

De lokale besturen krijgen hiervoor de regiefunctie. De lokale gezinscoaches zijn er in de eerste plaats voor de meest kwetsbare gezinnen die kampen met diverse problemen, maar kunnen ook helpen om te vermijden dat gezinnen in deze meest preciaire situatie terechtkomen. Daarnaast zal de samenwerking met partners zoals de diensten van het Agentschap Opgroeien, het sociaal huis, het onderwijs, het jeugd(welzijns)werk ... belangrijk zijn bij de uitwerking van dit concept.

Fasering:

2020: We werken een conceptnota uit op basis van huidige praktijken van lokale gezinscoaches en werkingen die hierbij aanleunen. We bespreken deze met experts, werkveld en doelgroep. We bespreken deze analyse in de schoot van de Vlaamse Regering om zo tot een gedragen kader voor lokale gezinscoaches te komen.

2021-2022: We zetten pilootprojecten op die het kader toetsen aan de praktijk, evalueren dit en sturen bij waar nodig.

2023: We verspreiden het kader voor lokale gezinscoaches en stimuleren lokale besturen om dit verder te implementeren in hun lokale armoedebestrijdingsbeleid.

Timing: 2023

Budget: wordt bepaald na bespreking met experts en werkveld.

7.2.8. We organiseren een Staten-Generaal ‘Kinderen en jongeren in (kans)armoede’

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Brussel, Jeugd en Media

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media (Jeugd)

Omschrijving van de maatregel:

We organiseren met partners een Staten-Generaal ‘kinderen en jongeren in (kans)armoede’ waarbij we de noden en uitdagingen, maar ook de kansen en krachten van Vlaamse en Brusselse kinderen en jongeren in armoede aankaarten. We bespreken hoe we vanuit het beleidsdomein Jeugd hierop gepast kunnen inspelen. Indien andere beleidsdomeinen hierop willen aansluiten, breiden we de thematiek uit. We richten vanuit het departement CJM een Taskforce op, bestaande uit armoede-experts, wetenschappers en experten uit verschillende sectoren. We zorgen dat de stem van kinderen en jongeren wordt meegenomen (RA 5-5.3-2, p. 129), onder meer via het bestaande orgaan van de Vlaamse Jeugdraad. De Taskforce brengt onder meer pijnpunten en goede praktijken in kaart, volgt het traject mee op, werkt aan de voorbereiding van en verzorgt mee de verdere opvolging van de te organiseren Staten-Generaal. Europese en internationale beleidsagenda’s Jeugd en Kinderrechten worden gescreend op het vlak van kinderrechten, jeugdwerk, intersectionaliteit en armoede. Ook capteren we relevante cijfers en bevindingen over kinderen en jongeren in armoede die raakvlakken hebben met het beleidsdomein Jeugd. We doen dit samen met het JeugdOnderzoeksPlatform (JOP). We grijpen terug naar de omgevingsanalyse Jeugd en het voortraject van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Ook hebben we oog voor de cijfers, praktijken en leeraspecten met betrekking tot kinderen en jongeren in armoede uit de projecten in het kader van het actieplan ‘Generatie Veerkracht’ dat werd aangenomen en uitgevoerd in kader van de corona-crisis. Van hieruit selecteren we een aantal grote thema’s. Aan de hand van een participatief traject en bottom-up getuigenissen zullen we een selectie maken van een aantal thema’s die verder uitgediept zullen worden tijdens het traject. We doen dit aan de hand van de dialoogmethode en haken bij voorkeur in op bestaande momenten, georganiseerd door de sector. De thema’s hebben steeds een raakvlak met het beleidsdomein Jeugd en kunnen betrekking hebben op vrije tijd, kinderrechten, participatie van kinderen en jongeren, beeldvorming, kinderen en jongeren in armoede en crisissituaties, ... Kinderen en jongeren in armoede worden betrokken en krijgen steeds een gepaste terugkoppeling. De Taskforce gaat aan de slag met de input uit het participatietraject en onderbouwt de gekozen thema’s wetenschappelijk. Enerzijds identificeren we pijnpunten en good practices aangaande de voorgedragen thema’s; anderzijds leggen we de link met het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Op basis van de verzamelde input tijdens het voortraject wordt in de loop van de komende beleidsperiode een Staten-Generaal georganiseerd. We spreken de taal van kinderen en jongeren en zetten in op laagdrempeligheid. De Taskforce gaat met de bevindingen die uit de Staten-Generaal komen aan de slag en formuleert beleids- en praktijkgerichte aanbevelingen. Er wordt ingezet op een gepaste opvolging van de aanbevelingen.

Timing: 2020 – screening internationale beleidsagenda’s op intersectionaliteit en armoede door KeKi 2021 (najaar) – oprichten Taskforce (voorbereidende fase) 2021-2023 – Inventariseren en verzamelen data en uitvoeren participatietraject 2023-2024 – Organiseren Staten-Generaal

Budget: Nog te bepalen

7.2.9. We verkleinen de kloof tussen vrije tijd en kinderen en jongeren in armoede

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Brussel, Jeugd en Media

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media (Jeugd)

Omschrijving van de maatregel:

Vanuit de beleidsnota Jeugd streven we ernaar dat elke kind en elke jongere zijn of haar plaats vindt in de vrije tijd. Vlaanderen zet in op een kindvriendelijke samenleving, waar de rechten van het kind centraal staan en waar kinderen voluit deel zijn van onze maatschappij (RA5-5.5.3-1, p. 129).

Vanuit het beleidsdomein Jeugd brengen we de drempels die kinderen en jongeren in armoede ervaren binnen hun vrijetijdsbeleving in kaart. We volgen de beschikbare facts & figures over participatie van kinderen en jongeren in armoede die het Kenniscentrum Cultuur en Mediaparticipatie in 2020 opmaakt op, monitoren ze en nemen ze mee binnen het beleid.

We verkleinen de kloof tussen vrije tijd en kinderen en jongeren en armoede door in te zetten op oplossingsstrategieën en armoedesensitiviteit. We kijken ook naar de cruciale voorwaarden voor kinderen en jongeren om de ruimte te hebben om deel te nemen aan vrijetijdsbesteding en om hierin in hun kracht te staan. Er wordt een bewustmaking gecreëerd waarbij er steeds vertrokken wordt vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren zelf. We willen daarom sterk inzetten op armoedesensitiviteit die niet alleen een reflex wordt binnen het beleidsdomein jeugd, maar ook binnen het jeugdwerk en lokale besturen. Goede praktijken in dit kader worden in kaart gebracht en ontsloten (2020-2021). We grijpen de acties die genomen werden binnen van het actieplan 'Generatie Veerkracht', aan om hier verder lessen uit te trekken. We maken de resultaten breed bekend en koppelen hieraan een vormingsinitiatief (2021). We leggen actief de link met het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024 en andere transversale plannen.

We continueren de projectmatige en structurele ondersteuning van jeugdorganisaties en stimuleren (beleidsdomeinoverschrijdende) samenwerking tussen organisaties op landelijk, bovenlokaal en lokaal niveau. Daarnaast stimuleren we jeugdhuizen om in te zetten op buurt en samenleving en ook oog te hebben voor de doelgroep kinderen en jongeren in armoede. Er wordt verder werk gemaakt van projectmatige en structurele ondersteuning van jeugdorganisaties die werken met kinderen en jongeren in kwetsbare situaties (2020). We stimuleren outreachend werken op al deze niveaus en zoeken hierin partnerschappen met de sector door hier structureel over in dialoog te gaan en goede praktijken zichtbaar te maken en te ontsluiten (2021-2024).

We zetten in op mediawijsheid en e-inclusie en ondersteunen jongerenmediaorganisaties die focussen op digitale geletterdheid van kinderen en jongeren in armoede: het gaat hierbij over een én-én verhaal, m.n. digitaal (ondersteunend) materieel, connectie, alsook de digitale geletterdheid en de online sociale, creatieve en kritische vaardigheden. De inclusie van deze groep vraagt om bijzondere aandacht, ondersteuning en een specifieke aanpak. Een rechtenbenadering staat centraal.

Timing: Fasering opgenomen in actie

Budget: nog te bepalen

7.2.10. We betrekken kinderen en jongeren in armoede als volwaardige actoren binnen het (vrijtijds)beleid en – aanbod op lokaal, bovenlokaal en Vlaams niveau.

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Brussel, Jeugd en Media

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media (Jeugd)

Omschrijving van de maatregel:

We zetten in op de doorstroming en weerspiegeling van de kracht van de stem van kinderen en jongeren in armoede in het maatschappelijk debat. We creëren ruimte om de stem van kinderen en jongeren over thema's die hen aanbelangen en/of waarover ze zich willen uitspreken, meer aan bod te laten komen. Inzetten op participatie van kinderen en jongeren in armoede vraagt om een specifieke benadering. Vanuit het beleidsdomein jeugd maken we hier werk van op onderscheiden manieren:

We zetten in op vorming van medewerkers binnen het Departement Cultuur, Jeugd en Media, en bij uitbreiding van de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechten, over het betrekken van kinderen en jongeren in armoede, en kijken hoe we binnen onze eigen werking meer armoedesensitief tewerk kunnen gaan. We hebben aandacht voor de stem van kinderen en jongeren in armoede binnen het beleid: we luisteren naar hen, geven, waar mogelijk, gehoor aan hun stem en zorgen voor een gepaste terugkoppeling op maat van kinderen en jongeren (*space, voice, audience, influence*). We zetten in op de ontsluiting en de verdere uitrol van bestaande participatiemethodieken. We verspreiden deze methodieken overheidsbreed en we zoeken hierin partnerschappen met het jeugd(welzijns)werk, armoedeorganisaties en kinderrechtenactoren.

Vanuit het beleidsdomein Jeugd ondersteunen we de andere beleidsdomeinen om bij de opmaak van ontwerpdecreten het perspectief van kinderen en jongeren in te brengen via het kind- en jongereneffectrapport (JoKER). De werking van JoKER wordt geëvalueerd en versterkt. Vanuit het beleidsdomein Jeugd nemen we hierin een voorbeeldrol op en inspireren we andere beleidsdomeinen om hetzelfde te doen. We zien de kind- en jeugdreflex als een automatisme, een tweede natuur van (Vlaamse) beleidsmakers bij het nemen van beslissingen en het uitvoeren ervan in alle Vlaamse bevoegdheden. De Gezinsbond ontwikkelde de kindnorm om het kindperspectief in te brengen bij beslissingen op het vlak van verkeer, ruimte, voeding, milieu en gezondheid, maar gaat ondertussen al veel ruimer. Kinderen en jongeren in armoede zijn de eersten om te ondervinden wat het betekent wanneer die reflex niet aanwezig is. Binnen een horizontaal Vlaams armoedebeleid is het dan ook belangrijk om stelselmatig oog te hebben voor de effecten op kinderen en jongeren en hun rechten.

Daarnaast moet ook de participatie van kinderen en jongeren in armoede in het werkveld en binnen de lokale context versterkt worden. We zetten in op de ondersteuning van organisaties en lokale besturen met het oog op het tegengaan van verdere achterstelling (en zelfs uitsluiting) van kinderen en jongeren in armoede. Ook hier zetten we in op het sensibiliseren over het actief luisteren naar de stem van kinderen en jongeren. We maken hierbij de link met ons eigen instrumentarium.

Timing: 2020-2021 – Evaluatie + versterking JoKER / Opstart 2021 – Vorming medewerkers en aanspreekpunten / 2022 – 2024 – Sensibiliseren kind- en jongerenperspectief / 2022 – Ontsluiting en verspreiding participatiemethodieken / 2020 – 2024 – Structurele ondersteuning organisaties / 2020 – 2024 – twee keer deze legislatuur organiseren we een interbestuurlijke dialoog. We nemen dit onderwerp hierin mee.

Budget: Nog te bepalen

7.3. SD 3 - De Vlaamse overheid zet in op activering, het versterken van mensen en het verhogen van zelfredzaamheid

Inleidend kader

Mensen in armoede moeten de capaciteit verwerven om de regie over het eigen leven in handen te nemen en actief te worden op de arbeidsmarkt en in de samenleving. We vragen dat mensen hun verantwoordelijkheid opnemen. Deze mensen moeten dan ook de kansen en de instrumenten hebben om die verantwoordelijkheid op te nemen.

Duurzame tewerkstelling van mensen, vraagt de vervulling van een aantal randvoorwaarden en het op elkaar afstemmen van verschillende noden en belangen, met name van de persoon in armoede, de werkgever, de collega-werknemers en de intermediairen. Dit vraagt een goede omkadering van elk van hen en een afstemming van de verschillende kaders en zienswijzen. Ook de mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing die de job biedt, het toekomstperspectief dat er aan vastzit, fiscaliteit, de niet-financiële aspecten van de randvoorwaarden (de beschikbaarheid van kinderopvang, de vervoersmogelijkheden...) kunnen de beslissing om een job op te nemen, beïnvloeden. Daarnaast is er ook de invloed van de bredere maatschappelijke situatie, zoals de familiale situatie waarin men verkeert, met aandacht voor gezinnen waar niemand werkt. Ook voor nieuwkomers zien we een uitdaging voor wat betreft de toeleiding naar werk.

Voor wie tewerkstelling in de reguliere arbeidsmarkt (nog) niet mogelijk is, wordt een ondersteuningsaanbod op maat voorzien in de sociale economie (maatwerksector, lokale diensteneconomie), via arbeidszorg en andere werk-welzijnstrajecten (bijv. activeringstrajecten werk) enzovoort.

Het ontplooiën van competenties en talenten en een goede overgang van onderwijs naar tewerkstelling zijn belangrijke bouwstenen in dit kader. Eén van de grote uitdagingen in Vlaanderen waar het onderwijs, werkgevers en andere betrokken actoren voor staan, is immers een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Hierbij kijken we ook naar jongeren die vroegtijdig de school verlaten. Jongeren die de schoolbanken verlaten zonder kwalificatie, krijgen veel vaker te maken met (langdurige) werkloosheid, armoede, slechtere gezondheid en criminaliteit.

Concrete acties

Hieronder volgen de concrete acties voor deze doelstelling in volgorde van leden en bevoegdheden van de Vlaamse Regering.

7.3.1. We zetten in op de zelfredzaamheid van kunstenaars

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

Kunstenaars zijn de hoeksteen van het kunstenbeleid. Heel wat kunstenaars bevinden zich echter in een financieel kwetsbare positie, enerzijds omdat hun werk(tijd) niet altijd volwaardig gehonoreerd wordt en anderzijds omdat sommige kunstenaars nog onvoldoende vertrouwd is met bepaalde tools of kennis ontbreekt om tot sterker ondernemerschap in cultuur te komen.

Om de preciaire financiële situatie van kunstenaars te verbeteren, worden volgende maatregelen genomen:

Gepaste ondersteuning bieden tijdens de carrière van de kunstenaar.

– Kunstenaars kunnen via het Kunstendecreet een beurs of project indienen en er subsidie voor aanvragen. Hun werk(tijd) kan ook vergoed worden (bestaand aanbod).

– Nadat beoordelingen van projectaanvragen zijn afgerond, wordt bekeken of deze subsidieaanvragen aan het aandachtspunt ‘zelfredzaamheid’ uit de Strategische Visienota Kunsten (2020-2024) voldoen. Concreet wordt nagegaan of het project/de werking bijzondere aandacht voor de kwetsbare positie van de individuele kunstenaar heeft. De minister kan deze subsidieaanvragen dan prioritair ondersteunen.

Kunstenaars tools en kennis aanreiken om hun ondernemerschap te vergroten.

– Cultuurloket: aanspreekpunt voor zakelijke ondersteuning voor spelers in de cultuursector. Ook kunstenaars worden er geholpen en geïnformeerd over prijszetting, auteursrechten, ... (bestaand aanbod).

– Uit de Strategische visienota Kunsten (2020-2024): het ondernemerschap in het curriculum van de School of Arts versterken, zodat afstuderende kunstenaars beter gewapend hun carrière aanvatten (in samenwerking met minister van Onderwijs).

– Uit de Strategische visienota Kunsten (2020-2024): onderzoeken of elementen uit het charter fair practices/fair pay van oKo, getiteld ‘Juist is Juist’, gebruikt kunnen worden bij de beoordeling van subsidiedossiers. Dit moet leiden tot een verbeterde financiële en sociaaleconomische positie voor de kunstenaars.

Timing: 2020-2025

Budget: Zit vervat in de middelen voor uitvoering Kunstendecreet. Het tweede punt ‘Kunstenaars tools en kennis aanreiken’ zit niet in het budget voor uitvoering Kunstendecreet, maar wordt opgevolgd door Departement CJM (middelen CJM). Cultuurloket wordt betaald door Departement CJM via een beheersovereenkomst.

7.3.2. We verhogen de participatie van mensen in armoede aan het rijke Vlaamse cultuur- en vrijetijdsaanbod door een verdere uitrol van de UiTPAS in Vlaanderen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

UiTPAS wordt verder uitgerold in Vlaanderen. Voor mensen in armoede creëert de niet-stigmatiserende UiTPAS extra kansen met een aangepast kansen tarief en het opzetten van een structurele dialoog op lokaal niveau. Half maart 2020 beschikten 46 Vlaamse en de 19 Brusselse gemeenten over een UiTPAS. De komende beleidsperiode zet publiek vzw verder in op de optimalisering van het aanbod en de service voor de deelnemende UiTPAS-gemeenten en regio's. Daarnaast wordt er naar gestreefd om tegen 2024 in 100 gemeenten of regio's UiTPAS beschikbaar te maken.

Museumpassmusées is een project voor en door de musea, waarmee ze ondernemerschap tonen, inzake publieksbereik, samenwerking en -op termijn- het genereren van extra inkomsten. Het systeem van de museumpassmusées bouwt verder op UiTPAS, en biedt dus ook een korting en specifieke aandacht voor mensen in armoede.

Timing: 2020-2024 (De huidige beheersovereenkomst 2017-2021 Publiek vzw kan opnieuw opgenomen worden in de nieuwe beheersovereenkomst 2022-2026)

Budget: Wordt jaarlijks nominatief in de Vlaamse begroting voorzien - 2020: 772.700 euro

7.3.3. We ondersteunen het kenniscentrum Demos vzw rond de participatie van mensen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

Demos vzw wordt als participatie-instelling gesubsidieerd in het kader van het Participatiedecreet van 18 januari 2008 o.a. voor:

1. Ondersteuning van gemeenten/IGS bij de opmaak van afsprakennota's vrijetijdsparticipatie (op verzoek) en maken samenwerkingsverbanden en netwerken mogelijk waarin verschillende partners een inspanning leveren om de participatie van mensen in armoede mogelijk te maken: zij maken netwerken mogelijk en helpen op verzoek lokale netwerken vrijetijdsparticipatie en bij de opmaak van hun afsprakennota vrijetijdsparticipatie.

2. De participatie van mensen in armoede aan cultuur, jeugd en sport bevorderen via Vrijuit (tot 2020 Fonds Vrijetijdsparticipatie genoemd), dat een onderdeel van Demos vzw is. Dit biedt een financiële tussenkomst voor deelname aan activiteiten van vrijetijdsindustrie en een aantal bovenlokale musea in Vlaanderen en BHG voor alle Nederlandstalige personen in armoede (Vlaanderen, BHG) via lokale sociale organisaties.

Timing:2020-2025 (De huidige beheersovereenkomst 2017-2021 van Demos vzw, kan opnieuw opgenomen worden in nieuwe beheersovereenkomst 2022-2026).

Budget: Ondersteuning steden en gemeenten vrijetijdsparticipatie (1): deel van het niet-geormerkte deel van de jaarlijkse werkingssubsidie – 2020: 556.480 euro (= volledige niet-geormerkte deel werkingssubsidie 2020)

Vrijuit (2): geormerkt deel van de jaarlijkse werkingssubsidie – 2020: 300.000euro

7.3.4. We stemmen hefboomen af ter bevordering van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede (i.s.m. Netwerk Iedereen Verdient Vakantie)

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

We zetten de ontwikkeling van een bovenlokale UITPAS verder.

VRIJUIT, voorheen Fonds Vrijetijdsparticipatie, maakt cultuur- en sportevenementen betaalbaar voor mensen met een beperkt budget. Demos vzw beheert dit fonds.

VRIJUIT maakt cultuur- en sportevenementen met een regionale en nationale uitstraling betaalbaar voor mensen met een beperkt inkomen. Ze werken drempels naar vrije tijd weg door tussen te komen in de ticketprijs en vervoerskosten. Dat doen ze samen met meer dan 150 eventorganisatoren en 500 lidorganisaties.

Timing: 2021 – 2024

Budget: Binnen bestaande budgetten.

7.3.5. Binnen de onderzoekslijn kansengroepen van het KCM maken we in 2020 een facts & figures omtrent armoede en participatie

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

Het Kenniscentrum Cultuur en Mediaparticipatie (KCM) is een consortium van verschillende onderzoeksgroepen van de UGent en de VUB dat in opdracht van de Vlaamse regering beleidsrelevante gegevens over cultuur- en mediaparticipatie verzamelt, analyseert en ontsluit. Het consortium staat tevens in voor de uitvoering van beleidsrelevant onderzoek over cultuur- en mediaparticipatie, en dit zowel op lange als op korte termijn. Het behoort tenslotte ook tot de opdracht van het kenniscentrum om wetenschappelijke diensten aan de Vlaamse overheid te verlenen. Naast specifieke databronnen met meer gedetailleerde informatie over participatiedomeinen, is de participatiesurvey dé centrale databron voor het onderzoek van het Kenniscentrum. De participatiesurvey is een grootschalige bevraging van een representatieve steekproef Vlamingen die de cultuur en mediaparticipatie van de Vlaamse bevolking tussen 14 en 85 jaar in beeld wil brengen. Ze moet antwoorden geven op vragen van het beleid, van veldactoren en van onderzoekers over de participatie van Vlamingen op het vlak van kunsten/erfgoed, sociaal cultureel werk, media, jeugd en voor de 2020 ook sport. De participatiesurvey is ook belangrijk om de opbouw en uitwerking van beleidsindicatoren te ondersteunen. Tevens moet de survey toelaten om evoluties in participatiecijfers te koppelen aan maatschappelijke, beleidsmatige en internationale evoluties.

Binnen de onderzoekslijn kansengroepen van het KCM wordt in 2020 een facts & figures gemaakt omtrent armoede en participatie op basis van de beschikbare gegevens van de laatste participatiesurvey (2014) en de laatste sociaal-culturele verschuivingen (SCV)-survey (2018). De actualisatie van deze gegevens is afhankelijk van de beschikbare gegevens. Het plan is de SCV op een nieuwe leest te schoeien en zal mogelijks minder geschikt zijn om de relatie tussen armoede en participatie op te volgen. De participatiesurvey wordt in principe om de 5 jaar afgenomen. De nieuwe PaS loopt momenteel. De eerste verwerkingen van de gegevens zijn voor 2021 gepland. Op dit moment is het meest waarschijnlijke scenario dus dat er 5-jaarlijks een update zal kunnen gebeuren van de gegevens over armoede en participatie op basis van de Participatiesurvey.

Timing: 2020

Budget: Binnen bestaand budget

7.3.6. Outreachende aanpak naar kwetsbare groepen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Uitvoerende administratie:

Departement WSE / VDAB

Omschrijving van de maatregel:

VDAB wenst bij te dragen aan het uitbreiden van het arbeidsmarktpotentieel vanuit de toegewezen opdracht van activeringsregisseur vanuit de Vlaamse overheid.

In samenwerking en afstemming met institutionele en outreachende partners wil VDAB meer burgers (nog niet werkend en niet ingeschreven bij VDAB) sensibiliseren en motiveren m.b.t. intrede op de arbeidsmarkt, o.a., huisvrouwen/huismannen (uit werkarme gezinnen), kwetsbare jongeren waaronder NEET-jongeren, leefloners, RIZIV-klanten,... Enerzijds werkt VDAB toe naar een vernieuwing en verruiming van strategische samenwerkingen met RIZIV, Opgroeien, lokale besturen en All. In deze laatste gevallen geven we de verruimde samenwerking vorm in samenspraak met de bevoegde vakministers zoals de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen. Anderzijds zal VDAB nieuwe outreachende partnerschappen opzetten voor doelgroepen gekenmerkt door lokaliteit (vb. kwetsbare jongeren waar momenteel onze jongerenconsulenten ondersteuning bieden). De outreachende aanpak beoogt het bereiken van burgers die behoren tot kwetsbare groepen die niet afdoende bereikt worden door het bestaande aanbod aan arbeidsmarktdienstverlening en die mits bijkomende ondersteuning kunnen participeren op de arbeidsmarkt.

Deze doelstellingen worden ondersteund door middel van projecten in het kader van ESF.

Actie:

1. Verbreden van de activeringsstrategie naar vrij ingeschreven werkzoekenden, niet-beroepsactieve personen via het wegwerken van drempels en partnerschappen (2020-2024)
2. We organiseren ESF-oproepen rond outreach & Activering. De projecten hebben expertise in het benaderen (outreach) en begeleiden van personen die moeilijk tot niet gekend zijn bij de arbeidsmarktinstaties en die mits de nodige begeleiding op maat kunnen worden ondersteund in hun zoektocht naar werk of opleiding. (oproep 457: timing opstart tussen 1/10/2019 en 1/1/2020 tot 31/12/2021 en oproep 490: timing 1/1/2020 tot 31/12/22)
3. We organiseren een project in kader van het SALK gericht op het verbeteren van de onderwijskansen van kinderen als strijd tegen de kansarmoede. Het project geeft uitvoering aan een geïntegreerd gezinsondersteunend aanbod voor kwetsbare gezinnen en voorziet in een bereik- en toelidingsstrategie om via een individuele en maatgerichte aanpak de niet-beroepsactieve en werkzoekende ouders te informeren en toe te leiden naar organisaties die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt verder activering richting tewerkstelling timing 1/1/21 tot 31/12/22.
4. vernieuwing /verruiming van strategische samenwerkingen met RIZIV, lokale besturen en All door VDAB (2020 – 2024))
5. meerdere nieuwe outreachende partnerschappen opgesteld door VDAB (2020 – 2024)

Timing: 2020-2024

Budget: Actie 2. oproep 457: € 18 miljoen en oproep 490: € 11 miljoen/ Actie 3. € 4 miljoen

7.3.7. Naar een inclusieve arbeidsmarkt

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Uitvoerende administratie:

Departement WSE/ VDAB

Omschrijving van de maatregel:

We willen deze legislatuur inzetten op het uitbouwen van een gepersonaliseerde en **resultaatsgerichte aanpak voor werkgevers**, zowel op het vlak van aanwerving als op het vlak van duurzame tewerkstelling. Elke werkgever moet met behulp van VDAB en een gespecialiseerd aanbod geïnformeerd en ondersteund kunnen worden over de verschillende mogelijkheden en kanalen om hun vacatures ingevuld te krijgen. Tegelijkertijd willen we werkgevers ook sensibiliseren om te rekruteren op basis van competenties en groeipotentieel in plaats van diploma's. Op vlak van retentie/doorgroeiemogelijkheden willen we werkgevers ook inspireren, informeren en stimuleren om te investeren in de competenties en loopbaan van werknemers, door bijvoorbeeld leer- en ontwikkelkansen ten volle te benutten.

We inspireren en ondersteunen ondernemingen en werkvloeren om uit te groeien tot **inclusieve werkvloeren** opdat alle talenten goed kunnen terecht komen in ondernemingen en duurzame loopbanen kunnen uitbouwen. We geven uitvoering aan het akkoord met sociale partners rond **werkbaar werk en stimuleren het koesteren van talent op de werkvloer**. We ondersteunen ondernemingen, partnerschappen en (samenwerkingen tussen) sectoren die op een integrale manier inzetten op zaken als werkbaarheid, loopbaanbeleid, arbeidsorganisatie, (werkplek)leren, EVC, jobrotatie, werknemerspooling, diversiteit en non-discriminatie. We doen dit ondermeer via de sectorconvenants, een aantal doelgerichte subsidieoproepen, het samenbrengen van expertise en het in de kijker plaatsen van specifiek ontwikkelde ondersteuningsinstrumenten, zoals de sensitiviteitscan en het coachingstraject ontwikkeld door Het Netwerk tegen armoede.

Actie: VDAB werkt een gepersonaliseerde en resultaatsgerichte aanpak uit voor werkgevers (ongoing, 2020-2024, VIBE)

Actie: Online actueel kennisplatform waarop goede praktijken en expertise m.b.t. het verhogen van een inclusieve aanpak op de arbeidsmarkt actief beschikbaar wordt gesteld (timing: opstart ten laatste 1/1/2023)

Actie: ESF-oproep rond inclusieve ondernemingen via een coherent ondersteuningsaanbod aan ondernemingen, zelfstandigen, werknemers, werkzoekenden en niet-beroepsactieven en actoren in het sociaal overleg om stappen te zetten richting de ontwikkeling van een inclusieve arbeidsmarkt (timing 1/10/2020 tot 31/12/2022)

Timing: 2020-2024

Budget: ESF oproep 13,6 miljoen euro

7.3.8. Sociale economie

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Uitvoerende administratie:

Departement WSE / VDAB

Omschrijving van de maatregel:

Sociale economie is er, via de maatregelen collectief maatwerk en lokale diensteneconomie, op gericht om de tewerkstelling van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (bijv. omwille van een arbeidshandicap, psychosociale problematiek) op maat te ondersteunen, via een rendementsondersteuning (loonpremie) en/of begeleiding (begeleidings- en ondersteuningspremie) op de werkvloer. We zetten in op toeleiding naar deze vorm van tewerkstelling, doorstroom naar reguliere economie en versterken de samenhang én wederzijdse wisselwerking tussen de sociale economie en de reguliere economie om meer duurzame jobs te creëren voor doelgroepwerknemers.

Personen in armoede kunnen als doelgroepwerknemer toegeleid worden naar maatwerkbedrijven en -afdelingen, en lokale diensteneconomieondernemingen. Zowel bij de start van de tewerkstelling als bij een eventuele evaluatie van doorstroommogelijkheden houdt VDAB bij de indicering via ICF en toeleiding rekening met (sociale) uitsluiting en financiële problemen. Tijdens de tewerkstelling wordt gewerkt aan de versterking van de vaardigheden en competenties van de doelgroepwerknemers. Bij de begeleiding van de doelgroepwerknemers kan de brug geslagen worden naar reguliere hulpverlening en zorg, indien dit noodzakelijk zou zijn. De begeleiding omvat een gerichte doorverwijsfunctie voor problemen die verder reiken dan de arbeidscontext.

Tot slot voorzien maatwerkbedrijven dankzij de nodige financiële ondersteuning ook in een sociale dienst die wordt ingericht ter ondersteuning van de tewerkstelling van de werknemers.

Concreet kan dat onder meer betekenen:

- Dat er een vertrouwensrelatie met de doelgroepwerknemers uitgebouwd wordt
- Dat er wordt ingezet op het wegwerken van drempels voor duurzame structurele tewerkstelling
- Dat ze doorverwijzen naar de juiste diensten of organisaties voor problemen die verder reiken dan de arbeidscontext

Actie: Toeleden en ondersteunen van de tewerkstelling, inclusief de doorgroeimogelijkheden van personen in armoede met een grote afstand tot de arbeidsmarkt in de sociale economie (ongoing 2020-2024)

Timing: 2020-2024

Budget: Binnen bestaand budget.

7.3.9. We stemmen het aanbod van VDAB af op de noden van personen in armoede

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Uitvoerende administratie:

Departement WSE/ VDAB

Omschrijving van de maatregel:

VDAB heeft een aanbod dat is afgestemd op de specifieke noden van mensen in armoede.

We ontwikkelen een vernieuwd methodologisch kader voor alle bemiddelaars van VDAB en partners waardoor zij beter in staat zijn om de nood aan dienstverlening van werkzoekenden in te schatten en eventuele drempels – inclusief kansarmoede - te detecteren. Zo komen de werkzoekenden sneller in een traject naar werk of competentieversterking terecht dat aansluit bij hun specifieke noden.

Actie: VDAB werkt een nieuw business operating model (2020-2024, VIBE)

Werkzoekenden in armoede krijgen zo waar passend een geïntegreerd werk-welzijnstraject. De trajecten zijn er voor mensen die geen uitgesproken medische, mentale, psychische of psychiatrische problematiek hebben, beschikken over voldoende arbeidsmotivatie en waarvan verwacht wordt dat ze in minder dan twee jaar kunnen doorstromen naar een opleiding en/of tewerkstelling. De werk-welzijnsbemiddelaars van VDAB nemen de individuele bemiddeling op zich. Ter ondersteuning van dit individuele aanbod, wordt ook een aanvullend participatief groepsluit opgezet door partners. Het groepsaanbod wordt ingezet waar dit een meerwaarde betekent voor het traject van de werkzoekende.

Actie: We lanceren een ESF-oproep voor een versterkend groepsluit (timing najaar 2020- 31/12/2022).

Actie: We streven naar 60 werk-welzijnstrajecten voor personen in armoede per provincie (incl. Brussel) per jaar.

VDAB heeft ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting in dienst die op vraag van bemiddelaars of instructeurs kunnen tussenkomen om werkzoekenden bijkomend te ondersteunen in de randvoorwaarden die de zoektocht naar werk belemmeren. Daarnaast leveren zij waardevolle input om drempels in onze dienstverlening in kaart te brengen en weg te werken.

VDAB zorgt voor een breed opleidingsaanbod dat toegankelijk is voor kwetsbare profielen. Zo ontsluiten we hun potentieel en versterken we hun positie op de arbeidsmarkt. Zo versterken we het aanbod op de arbeidsmarkt en bieden we hen perspectief op een duurzame tewerkstelling.

Actie: Uitvoering van een actieplan om de toegankelijkheid van het opleidingsaanbod voor werkzoekenden met kwetsbare profielen te versterken (permanente monitoring)

Timing: 2020-2024

Budget: ESF-oproep voor een versterkend groepsluit € 2,5 miljoen

7.3.10. Ondersteuning vaderschap en promotie vaderwerkingen bij kwetsbare gezinnen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.

Uitvoerende administratie:

Agentschap Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen

Omschrijving van de maatregel:

Het doorbreken van vaste patronen m.b.t. vaderschap en moederschap in onze samenleving is niet zo eenvoudig, en vaak zelfs een hele uitdaging. Nochtans biedt een gelijkwaardige betrokkenheid van zowel mannen als vrouwen bij de opvoeding van hun kind heel wat voordelen. Voor moeders bestaan er al heel wat initiatieven. Vaders worden niet altijd bereikt en hebben vaak nood aan een eigen aanpak. Vooral binnen kwetsbare gezinnen haalt men baat bij maatwerk.

Gelijke Kansen wil actief vaderschap ondersteunen en ziet hiervoor o.a. mogelijkheid in a) de ondersteuning van bestaande en nieuwe vaderwerkingen binnen organisaties die werken met kwetsbare gezinnen, en b) in een gerichte promotiecampagne over vaderbetrokkenheid.

Ondersteuning van nieuwe en bestaande vaderwerkingen voor kwetsbare gezinnen

Er zijn tal van gemotiveerde organisaties binnen het onderwijs, hulpverlening of (preventieve) gezinsondersteuning die activiteiten voor vaders succesvol organiseren. Maar evengoed zijn er initiatieven die met veel goodwill starten aan een aanbod of activiteiten op maat van vaders, maar niet weten van welk hout pijlen te maken. Als het dan niet loopt zoals verwacht, worden zulke projecten al snel opgedoekt. Met dit initiatief ondersteunen we organisaties die zich oriënteren op gezinnen met een diverse achtergrond, die zich ook in een kwetsbare situatie bevinden. Er zit heel wat potentieel in de uitwisseling van ervaringen, expertise en tips via bijvoorbeeld een lerend netwerk m.b.t. vaderschap waaraan bijvoorbeeld ook lokale besturen kunnen deelnemen.

Campagne over actief vaderschap

“Vaders spelen nog te weinig een hoofdrol in het opvoedingsgebeuren. Vaders zijn maar in kleine getale aan de schoolpoort terug te vinden. Vaders vinden onvoldoende de weg naar de (preventieve) gezinsondersteuning...”

Een campagne over vaderschap helpt bij het doorbreken van genderstereotypen. Zulk een campagne kan het belang van vaderbetrokkenheid belichten, niet alleen voor vaders, maar ook voor kinderen, partners, opvanginitiatieven en allerhande organisaties die werken met kinderen en hun ouders. Gelijke Kansen zet in op een campagne die specifiek oog heeft voor het bereiken en betrekken van kwetsbare gezinnen.

Timing: 2020 - 2024

Budget: pro memorie

7.3.11. Toeleiden naar Werk van personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, voor wat betreft het tewerkstellingsbeleid

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, voor wat betreft integratie en inburgering

Uitvoerende administratie:

VDAB i.s.m. De Agentschappen Integratie en Inburgering - Huis van het Nederlands Brussel - Agentschap Binnenlands Bestuur

Omschrijving van de maatregel:

Deelname aan de arbeidsmarkt is belangrijk voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit geldt niet enkel binnen de sociale economie, maar ook voor mensen met een taalachterstand, nieuwkomers, oudkomers, ... Deze categorieën lopen ook meer risico op armoede. Hoewel werk een belangrijke hefboom is om de armoederisico's te beperken, krijgt echter een klein aandeel van deze categorie professionele oriëntatie en begeleiding. Vooral veel niet-EU vrouwen treden hierdoor niet of laattijdig in op de arbeidsmarkt. In een studie van de Commissie Diversiteit van de Serv staat ook dat liefst 57% van de laaggeschoolde vrouwen met een migratieachtergrond vandaag 'inactief' is."

VDAB ontwikkelt een strategie om zoveel mogelijk mensen binnen de niet-beroepsactieve bevolking te bereiken. Daarnaast zal elke inburgeraar onmiddellijk ingeschreven worden bij VDAB. Hiervoor worde samengewerkt met de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.

Timing: vanaf 2021

Budget: pro memorie

7.3.12. Inburgering op maat: de agentschappen verankeren de proeftuinen inburgeringstraject op maat van jongeren

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie:

De Agentschappen Integratie en Inburgering - Agentschap Binnenlands Bestuur

Omschrijving van de maatregel:

De Agentschappen Integratie en Inburgering hervormen vanuit de beleidsnota het inburgeringstraject. Dit inburgeringstraject zal meer evolueren naar een gepersonaliseerd en gedifferentieerd aanbod, vormgegeven op maat van de inburgeraar. Zo zullen de agentschappen het inburgeringstraject op maat van jongeren van verder organiseren⁴.

Immers de periode tussen 17 jaar en 18 jaar is voor veel minderjarige nieuwkomers een belangrijk kantelmoment. Bij meerderjarigheid valt de leerplicht weg. Het doel van het project is om tot meer afgestemde trajecten van deze jongeren te komen zodat beter kan ingespeeld worden op de vragen en de verwachtingen van deze jongeren. Doorheen het traject wordt er dan toegeleid naar reguliere organisaties (in functie van een verkenning van de arbeidsmarkt of het educatieve perspectief) .

Het betreft een aanbod waarin uitgebreid aandacht besteed wordt aan trajectbegeleiding en de leefwereld van jongeren. Thema's als seksualiteit, relaties, drugpreventie,... staan centraal, alsook het ontwikkelen van een toekomstperspectief. Jongeren maken tijdens het traject kennis met en worden toegeleid naar jeugd(welzijns)werk, welzijnsorganisaties, onderwijs- en tewerkstellingsorganisaties,...

Dit aanbod ontstond vanuit de proeftuinen gesubsidieerd met AMIF-middelen. Onder voorbehoud van de volgende AMIF -oproep kunnen deze proeftuinen gecontinueerd worden met het oog op een verdere verankering.

Timing: 2020 - 2024

Budget: Pro memorie

---

⁴ De leeftijdsafbakening wordt onderling nog afgestemd in overleg met de 3 agentschappen Integratie en Inburgering.

7.3.13. We grijpen de opportuniteiten aan om de UiTPAS verder uit te rollen in de sportsector

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

Uitvoerende administratie:

Sport Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

De UiTPAS is een spaar- en voordeelkaart voor vrijetijdsactiviteiten dat intensief gebruikt wordt door mensen in armoede. Sport is één van de activiteiten waarvoor de UiTPAS gebruikt wordt. We willen het gebruik van de UiTPAS voor sportactiviteiten en het benutten van dit instrument binnen de sportsector verder optimaliseren. Zo willen we verder inzetten op de samenwerking tussen de UiTPAS en de Sport-Na-School-pas (SNS-pas). Daarnaast bekijken we samen met Publiq en andere partners (ISB, VSF, ...) welke opportuniteiten we kunnen aangrijpen om de UiTPAS verder uit te rollen in de sportsector.

Timing: 2020 - 2024

Budget: Budget nog te bepalen

7.3.14. Onderwijs versterkt de mogelijkheden voor individuele remediëring en begeleiding van kansengroepen, via studieondersteuning, student tutoring, zomerscholen en taalprojecten, School in zicht, initiatieven voor laaggeletterde mensen in armoede.

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

Uitvoerende administratie:

Departement Onderwijs en Vorming/agentschap

Omschrijving van de maatregel:

- Met een eerste subsidielijijn willen we kinderen met taalachterstand versterken: we zetten vanaf juli 2020 in op “Taalstimulerende activiteiten Nederlands in de schoolvakanties en de buitenschoolse opvang” en vanaf september 2020 op “Lezen op School.” Beide trajecten lopen 2 jaar.

- Met een subsidielijijn voor Zomerscholen en aanvullende ‘remediëringstrajecten in het secundair onderwijs’ voor de scholen van het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs en de centra voor deeltijds beroepssecundair onderwijs (19 oktober 2020-19 februari 2021) willen we vakinhoudelijke begeleiding of studieondersteuning bieden aan kwetsbare leerlingen die in het voorbije schooljaar achterstanden opgelopen hebben en van wie de schoolloopbaan onder druk staat.

- We onderzoeken in welke mate lerarenopleidingen, het ruime middenveld en andere actoren kunnen bijdragen tot een ‘pedagogische reserve’ waarop lokale overheden en/of scholen voor diverse initiatieven een beroep kunnen doen.

- Laaggeletterde mensen in kansarmoede en meer specifiek laaggeletterde ouders in kansarmoede vormen dan weer de expliciete focus in het Strategisch Plan Geletterdheid. We zetten in op een duurzame samenwerking tussen de armoedeorganisaties, de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs. We willen de medewerkers van armoedeorganisaties verder sensibiliseren over de (multi)problematiek, de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid en geletterdheidsnoden, het herkennen hiervan en het gepast doorverwijzen. Vanuit partnerorganisaties klinkt de nood aan ondersteuning in het omgaan met laaggeletterden steeds harder. Daarvoor onderzoeken we of transversale investeringen vanuit de beleidsdomeinen Werk, Welzijn Armoedebestrijding, Integratie en Inburgering, Cultuur,... mogelijk zijn.

Timing: 2020-2024

Budget: Schooljaar 2020-2021: 2,7 miljoen euro voor Taalstimulerende activiteiten Nederlands in de schoolvakanties en de buitenschoolse opvang + Lezen op School / Zomerscholen 2020: 1.585.000 euro (ronde 1) en 370.000 euro (ronde 2) / Herfst- en winterscholen: (2020-2021): De budgettaire impact wordt geschat op 9 miljoen euro.

7.3.15. Onderwijs onderneemt doorheen de levensloop acties waarmee het de strijd aanbindt tegen de digitale kloof in de samenleving (impulsprogramma ICT)

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

Uitvoerende administratie:

Departement Onderwijs en Vorming/agentschap

Omschrijving van de maatregel:

- We zetten extra in op het behalen van de ICT-eindtermen (i.e. versterken van mensen en verhogen van zelfredzaamheid) door een transitie naar 'de digitale school' te ondersteunen. Hiertoe worden de (EWI-)middelen van de actieplannen Artificiële Intelligentie en Cybersecurity, beheerd door Vlaio, ingezet om gerichte coachings- en begeleidingsinitiatieven te ondersteunen. Eveneens in samenwerking met EWI, zet het iLearn-project in op technologie-ondersteund gepersonaliseerd leren. Ook hiermee mikt onderwijsbeleid erop om alle leerlingen te bereiken met digitale tools. Via de mediacoachopleiding wordt mediawijsheid o.a. tot in de klas gebracht. Deze actie loopt met de steun van de Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw.

- Om de digitale kloof te dichten en uit pedagogische overwegingen, verhogen we de inspanningen waarmee noden gelenigd worden van lerenden die niet (of onvoldoende) kunnen beschikken over computer en/of internettoegang.

- De campagnes 'Week van de Geletterdheid' hebben in 2020 en 2021 als centraal thema 'E-inclusie'. We focussen op de digitale drempels die laaggeletterde mensen ervaren om hun dagelijks leven te organiseren. De maatschappij kiest voor 'radicaal digitaal': op de werkvloer, in de zoektocht naar werk, op de scholen, bij het openbaar vervoer, de bank, de overheid, de lokale bakker... Van burgers wordt doorgaans verwacht dat ze informatie online vinden. De vraag naar ondersteuning in de ontwikkeling van digitale vaardigheden leeft, net als de roep om als samenleving rekening te blijven houden met wie deze vaardigheden (nog) niet (helemaal) onder de knie heeft. In campagnejaar 2020 werken we aan een vorming op maat van steden en gemeenten. Hoe kunnen zij hun digitale dienstverlening meer toegankelijk maken opdat de laaggeletterde burger en/of het laaggeschoolde gemeentepersoneel er makkelijker zijn weg in vindt en er vlotter gebruik van kan maken.

Timing: 2020-2024

Budget: Actieplannen Artificiële Intelligentie en Cybersecurity (Vlaio): 1,6 miljoen euro op jaarbasis (EWI-budget) / iLearn-project (in samenwerking met EWI): (20 miljoen euro voor de hele projectperiode (EWI-budget) / Mediacoachopleiding: cofinanciering van 30.000 euro op jaarbasis / Campagnes 'Week van de Geletterdheid' - centraal thema 'E-inclusie': 12.500 euro op jaarbasis, voor de Week én een aantal studiedagen doorheen het jaar.

7.3.16. Zorgen voor Morgen – één Gezin één Plan (1G1P)

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

Het actieplan mentaal welzijn 'Zorgen voor morgen' wil de ontsluiting van extra capaciteit in de jeugdhulp versneld mogelijk maken, nl. vanaf 2020. Zo kunnen kinderen, jongeren en gezinnen bij wie er door de gevolgen van de coronacrisis een ondersteuningsnood is, er ook al op rekenen.

Eén gezin – één plan (1G1P) betekent een substantiële versterking van de jeugdhulp in Vlaanderen en Brussel. Nadat in 2018 en 2019 vijftien samenwerkingsverbanden startten die iets meer dan de helft van Vlaanderen bestrijken voor een nabije jeugdhulpverlening, zal tegen het voorjaar 2021 in elke eerstelijnszone in Vlaanderen een aanspreekbaar 1G1P-team actief zijn dat laagdrempelig en gecoördineerd jeugdhulpvragen opneemt. De teams bundelen alle relevante expertises en werken vanuit multidisciplinair perspectief. Gezinnen worden ondersteund bij het opmaken van een gezinsplan, afspraken tussen alle betrokkenen verzekeren continuïteit van hulpverlening doorheen verschillende echelons. Iedereen die beroep doet op de jeugdhulp zal sneller en flexibeler ondersteund worden.

Het beschikbare budget is verdeeld over alle gemeentes op basis van het aantal -25-jarigen, met correctie in functie van kansarmoede. Ook op inhoudelijk vlak betekent 1G1P een sterke vooruitgang voor mensen in armoede die beroep doen op de jeugdhulp: minder versnippering van de hulp, en een snellere en meer flexibele ondersteuning.

Timing: 2020 - 2024

Budget: Bovenop het reeds bestaande budget van 15 miljoen euro wordt in 2020 bijkomend 3,7 miljoen euro ingezet. Met inbegrip van de voorziene jaarlijkse injecties zal het totale budget van deze maatregel 24 miljoen euro bedragen.

7.3.17. Uitvoering Globaal Plan Ervaringsdeskundigheid en stevige basis voor inzet van opgeleide ervaringsdeskundigheid in armoede en sociale uitsluiting

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Zorg en Gezondheid en Departement WVG

Omschrijving van de maatregel:

(1) De komende jaren willen we vanuit de Vlaamse overheid bijdragen aan de uitvoering van het Globaal Plan Ervaringsdeskundigheid dat uit een samenwerking van 35 organisaties tot stand is gekomen. We willen deze ervaringsdeskundigheid in het bredere veld van welzijn en gezondheid positioneren en integreren om kwetsbare groepen te informeren, versterken en toe te leiden naar het aanbod van zorg en ondersteuning.

Fasering: 2020: op basis van de lopende trajecten wordt bekeken welke verdere acties de komende jaren ondernomen zullen worden.

(2) We zorgen voor samenwerking en afstemming met de opgeleide ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting. Binnen het armoedebestrijdingsbeleid erkennen we immers de waarde van organisaties die participatieprocessen ondersteunen en inzetten op ervaringsdeskundigen. We zorgen voor een stevige basis voor de opleiding en inzet van (opgeleide) ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting. Hiertoe voeren we een meerjarenplanning in voor organisaties die in het kader van het armoededecreet erkend zijn voor de coördinatie van de opleiding en tewerkstelling van ervaringsdeskundigen. We betrekken hierbij de verschillende betrokken domeinen om de planning en financiering beter af te stemmen.

Daarnaast blijven we opgeleide ervaringsdeskundigheid inzetten binnen de Vlaamse overheid en de sectoren die we aansturen. Binnen de Afdeling Welzijn en Samenleving continueren we de inzet van opgeleide ervaringsdeskundigheid via De Link/TAO (40% tewerkstelling).

Fasering: 2020: opmaak van regelgeving voor de invoering van meerjarenplanning in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de armoedebestrijding vanaf 2021 (planperiode cf. Netwerk tegen Armoede; in afwijking daarvan eerste meerjarenplan opgemaakt in 2021 voor de periode 2022-2025)

Timing: (1) / (2) 2020-2024

Budget: Binnen bestaand budget.

7.3.18. We versterken de toegankelijkheid in de kinderopvang met voorrang voor werkende ouders en ouders in opleiding

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We verbeteren de toegankelijkheid van kinderopvang voor werkgelegenheid en inburgering.

Actie 1 - We evalueren de toepassing van de voorrangsregels. We kijken hierbij specifiek naar de toegankelijkheid van kinderopvang voor werkenden en voor ouders die een traject volgen naar werk en/of inburgering. Na de evaluatie maken we een nieuwe start met de opvolging van de regelgeving in functie van de toepassing van de (eventueel bijgestuurde) voorrangsregels

Actie 2 - We maken een meerjarenplan op met VBJK en de sector kinderopvang. We willen de sector informeren, sensibiliseren en ondersteunen met het oog op de verbetering van hun toegankelijkheid.

Timing

Actie 1: resultaten evaluatie en aanbevelingen klaar eind 2020

Actie 2: In 2020 starten we met acties die gericht zijn op kennis en informatie over toegankelijkheid en diversiteitsbeleid en we ondersteunen de ondersteuners en pedagogische coaches

Budget: Niet van toepassing

7.3.19. Arbeidsmatige Activiteiten: actualiseren van het decreet Werk-Zorg

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Omschrijving van de maatregel:

We zetten verder in op AMA. AMA (arbeidsmatige activiteiten) is een aanbod dat bestaat uit vrijwillige en onbezoldigde bezigheid voor personen tussen 18 en 65 jaar met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en die omwille van medische, mentale, psychische, psychologische en/of sociale problemen niet, nog niet of niet meer terecht kunnen in het reguliere of beschutte tewerkstellingscircuit.

Volgende doelgroepen hebben daarbij toegang tot AMA:

- Niet-werkende werkzoekenden, met een advies niet-toeleidbaar van VDAB,
- Mensen met een leefloon, met een toelating van het OCMW,
- Mensen die arbeidsongeschikt erkend zijn, met een toelating van de adviserend arts van het ziekenfonds,
- Mensen met een inkomensvervangende tegemoetkoming of een integratietegemoetkoming.

De doelstelling van AMA is, onder meer, om mensen te kunnen laten genieten van de latente voordelen die arbeid met zich mee brengt: sociale contacten, dagstructuur, een gevoel van eigenwaarde en zelfontplooiing, ... Een jaarlijkse evaluatie waarbij wordt nagegaan of de AMA nog passend zijn voor de persoon, houdt ook de mogelijkheid in om bijvoorbeeld een volgende stap richting betaald werk te zetten.

Bij AMA zijn 3 partijen betrokken: de begeleider AMA, de werkpost en uiteraard de cliënt zelf. De begeleider AMA wordt erkend door het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en ontvangt per persoon die in begeleiding is voor AMA een subsidie per maand dat de AMA-overeenkomst loopt. De subsidie bedraagt momenteel (cf. herziening regelgeving staat gepland) 70 euro per maand.

Timing en Budget:

Het contingent aan subsidiabele AMA-overeenkomsten (en dus het voorziene budget) stijgt in de loop der jaren:

	Subsidiabele overeenkomsten	Totaalbedrag
2020	3.125	2.677.200,00
2021	3.875	3.319.800,00
2022	4.525	3.876.720,00
2023	5.075	4.347.960,00
2024	5.725	4.904.880,00

7.3.20. Werken meer lonend maken en tegengaan van werkende armen

Trekkende ministers

De Vlaamse minister voor Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Uitvoerende administratie:

Departement Werk en Sociale Economie

Omschrijving van de maatregel:

We willen werken nog meer lonend maken voor de meest kwetsbaren in onze maatschappij en meer mensen aan het werk krijgen.

Daarom voeren we vanaf 2021 een jobbonus in om het verschil tussen werken en inactiviteit te vergroten om zo de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen verder te verhogen. Hierbij zorgen we er tegelijk ook voor dat mensen met een laag loon uit arbeid meer netto overhouden.

De jobbonus bedraagt minimaal 600 euro op jaarbasis, met name voor mensen die voltijds werken en hierbij tot maximaal 1.700 euro bruto per maand verdienen. Het bedrag van de Vlaamse jobbonus wordt vervolgens uitgefaseerd richting een bruto maandloon bij voltijdse prestatie van 2.500 euro. Bij het bepalen van de hoogte van het bedrag van de Vlaamse jobbonus houden we ook rekening met het werkelijk aantal gepresteerde uren.

Timing: 2021

Budget: geraamd op 350 miljoen euro.

7.4. SD 4 - De Vlaamse overheid ondersteunt burgers bij plotse veranderingen in hun leven zodat het risico om in armoede terecht te komen, beperkt wordt

Inleidend kader

In het leven van elke mens komen verschillende transitie momenten voor. Transitie zien we hierbij als een proces van continuïteit en verandering. Voorbeelden van transitie momenten zijn de uitstroom naar het hoger onderwijs of de arbeidsmarkt. Ook een scheiding of overlijden van belangrijke anderen, alleen gaan wonen, mama of papa worden, een ongeval of handicap, extra zorgnoden op oudere leeftijd, tegenslagen in het leven, faillissement van een zaak, migratie ... zijn voorbeelden van ingrijpende transitie momenten. Deze belangrijke scharnier momenten bieden enerzijds nieuwe kansen, maar kunnen anderzijds ook vaak voor drempels zorgen. Kwetsbare doelgroepen zijn extra gevoelig voor deze transitie momenten, ondervinden hierbij vaak problemen en lopen een verhoogd risico op sociale uitsluiting. Voor anderen kunnen zulke transities of veranderingen leiden tot een armoederisico. We moeten ervoor zorgen dat mensen in die overgangsmomenten ondersteund kunnen worden, ook op vlak van kostenbeheersing. We willen mensen beschermen tegen die risico's.

Bij elk overgangsmoment is beschikken over de juiste informatie, hulp- en dienstverlening en een warme overdracht met ondersteuning op maat cruciaal. Uitgebreid literatuuronderzoek en ervaringen uit meerdere landen tonen dat transities bijna steeds een ander effect hebben op modale dan op arme individuen en gezinnen. Arme individuen en gezinnen beschikken over minder hulpbronnen en rolmodellen om de nieuwe situatie, die inherent aan een transitie verbonden is, de baas te kunnen.

Concrete Acties

Hieronder volgen de concrete acties voor deze doelstelling in volgorde van leden en bevoegdheden van de Vlaamse Regering.

7.4.1. Dyzo: begeleiding van zelfstandige ondernemers in moeilijkheden

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw

Uitvoerende administratie:

Agentschap Innoveren en Ondernemen

Omschrijving van de maatregel:

Agentschap Innoveren & Ondernemen steunt de VZW Dyzo voor het aanbieden van kosteloze begeleiding aan zelfstandige ondernemers in moeilijkheden.

Een team van gespecialiseerde beroepskrachten helpt de ondernemer verder op economisch, juridisch en psychologisch vlak. Ondernemers kunnen bij Dyzo in alle discretie terecht voor het redden van hun zaak, voor het leefbaar maken van een faillissement en voor ondersteuning van een nieuwe start na falen.

Dyzo richt zich op vier doelgroepen:

- op ondernemers die hun zaak gezond willen houden en hun risico's in kaart willen brengen om preventieve maatregelen te nemen
- op ondernemers in moeilijkheden op zoek naar de turnaround of die hun boeken ordentelijk willen neerleggen
- op ondernemers die het faillissement hebben ondergaan
- op gefailleerde ondernemers die een herstart of doorstart willen maken

Timing: 2020 - 2024

Budget: Jaarlijks 585.000 euro. Voor 2020 werd het budget eenmalig opgetrokken naar 710.000 euro.

7.4.2. Zorg, arbeid en genderevenwicht: Wat met de compensatieclausules na de hervorming van het huwelijksvermogensrecht?

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.

Uitvoerende administratie:

ABB, Gelijke Kansen

Omschrijving van de maatregel:

De socio-economische positie van vrouwen in de samenleving hangt nauw samen met de mogelijkheden die voorhanden zijn om een eigen kapitaal uit te bouwen. Echter, de economische bijdragen van vrouwen worden bijvoorbeeld nog vaak ondergewaardeerd of niet erkend. Wettelijke stelsels kunnen door meer aandacht aan gender te besteden bestaande ongelijkheden tegengaan. Zo zien we het genderaspect bijvoorbeeld optreden bij onbetaalde arbeid, de opname van ouderschapsverlof, de loonkloof, erfrecht.

In 2012 ontwikkelde Gelijke Kansen notariële compensatieclausules om burgers bewust te maken van de gevolgen van hun loopbaankeuzes. De clausules bevatten afspraken tot compensatie voor de partner die zijn of haar betaalde, buitenshuis verrichte arbeid terugschroeft om zorgtaken in gezinsverband op te nemen.

De clausules werden uitgewerkt met aandacht voor de verschillende samenlevingsvormen en beroepsstatuten (ambtenaar, werknemer, zelfstandige). Ook was er aandacht voor de impact van de verschillende mogelijke clausules op andere domeinen, zoals successierechten, registratierechten, etc. De bedoeling is dat notarissen en juridisch adviseurs de clausules kunnen gebruiken in onder andere huwelijks- of samenlevingscontracten.

Uit een evaluatie in 2017 bleek dat het merendeel van de notarissen bekend is met de clausules, dat de clausules voornamelijk interessant zijn voor koppels getrouwd onder het wettelijk stelsel en dat een kwart van de notarissen er reeds gebruik van maakte.

Ondertussen kwam er op het federaal niveau een hervorming van het huwelijksvermogensrecht tot stand. De notaris is steeds verplicht tot het informeren van de betrokkenen over de bestaande mogelijkheden. Gelijke Kansen zal de compensatieclausules evalueren en indien nodig actualiseren en opnieuw promoten.

Timing: 2020 - 2024

Budget: pro memorie

7.4.3. We vereenvoudigen de zorgbudgetten

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Zorg en Gezondheid

Omschrijving van de maatregel:

De financiële impact van het overlijden van de partner of gezondheidsproblemen beletten vaak een onbezorgde oude dag voor onze ouderen. We houden ook de kostprijs in de woonzorgcentra onder controle door voorzieningen te stimuleren extra middelen aan te wenden voor zowel extra personeel als een verlaging van de dagprijs. We verhogen de controle op dagprijsverhogingen in de woonzorgcentra en versterken de zorgbudgetten met het oog op een betere betaalbaarheid van de factuur van het woonzorgcentrum.

We verhogen de controle op dagprijsverhogingen in de woonzorgcentra en versterken de zorgbudgetten met het oog op een betere betaalbaarheid van de factuur van het woonzorgcentrum.

Bij het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger Tegemoetkoming Hulp Aan Bejaarden) maken we de verschillende budgetcategorieën meer op maat van kwetsbare ouderen.

De betaalbaarheid van een opname in een woonzorgcentrum (WZC) staat al een tijd hoog op de politieke agenda. Bij een opname in het WZC wordt aan iedereen sowieso een basisbedrag zorgbudget zwaar zorgbehoevenden toegekend zonder inkomensonderzoek (= bestaande regelgeving: 130 euro zorgbudget zorgbehoevenden).

Daarbovenop kan het inkomensgerelateerde zorgbudget ouderen worden toegekend. We maken het zorgbudget ouderen rechtvaardiger en eenvoudiger, zonder inschalingen voor wie in een woonzorgcentrum verblijft. Zo zullen duizenden ouderen hun zorgbudget zien toenemen.

Timing: Aanpassing decreet VSB: tegen 1 januari 2022 / Aanpassing BVR VSB: tegen 1 januari 2022

Budget: 20 miljoen euro

7.4.4. We realiseren het recht op kansrijk opgroeien voor alle jongvolwassenen door de samenwerking tussen welzijnsactoren en andere sectoren te verbeteren

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We versterken de samenwerking tussen welzijnsactoren en de sectoren zoals wonen en werk om alle jongvolwassenen een menswaardig leven te bieden. Werk, dagbesteding, inkomen en stabiele huisvesting zijn hier cruciale onderdelen. Vanuit een methodisch uitgebouwde samenwerking, geïnspireerd op het Canadese A Way Home-model, willen we de kansen op reguliere tewerkstelling, op acceptabele woonst, ... verhogen waardoor ze effectief aan het maatschappelijke leven kunnen participeren en de kans op armoede vermindert. We doen dit door:

- Smeden van een “coalition of the willing” op Vlaams en regionaal niveau waarbij actoren uit onderwijs, werk, wonen,... en welzijn samenwerkingen en engagementen aangaan om jongvolwassenen die de jeugdhulp verlaten sterker moeten ondersteunen (geen extra budget)
- Toeleiding van jongeren uit de jeugdhulp naar voortgezet en hoger onderwijs: We onderscheiden 3 fasen, met elk andere doelstellingen en stakeholders. De eerste fase is de fase van voorbereiding waarbij een essentiële rol is weggelegd voor de scholen secundair onderwijs, de CLB's en voor de jeugdhulpvoorzieningen. De tweede fase is de toeleiding an sich. Case per case moet bekeken worden welke randvoorwaarden onvoldoende vervuld zijn om de stap naar hoger of andere vormen van voortgezet onderwijs te zetten. Hiervoor zetten we een brede samenwerking op in functie van huisvesting, financiën, psychische en schoolse ondersteuning, sociaal en professioneel netwerk rond jongeren,... Als derde, evenzeer cruciale fase is er het behoud, zodat jongeren hun traject tot een goed einde kunnen brengen.

We realiseren volgende proefprojecten:

- Een Vlaamse projectgroep van verschillende administraties en dienstverleners (welzijn, wonen, werk, onderwijs) die regionale samenwerkingen ondersteunt
- Regionale coalities die een actieplan opstellen voor de jongvolwassenen van hun gemeenschap, zeer concrete acties implementeren en monitoren
- Europese coalitie: Via een Europees project delen we goede praktijken met en ondersteunen we de regionale en Vlaamse coalitie.

De regionale coalities boeken resultaten in de domeinen van zorgcontinuïteit, preventie, vroege detectie en interventie, toegankelijke, kracht- en netwerkgerichte dienstverlening en ondersteuning, stabiele huisvesting, opheffen van barrières tot onderwijs en werk, ...

Timing: 2020 - 2023

Budget: 60.000 euro

7.5. SD 5 - De Vlaamse overheid zet in op een kwaliteitsvolle, leefbare en gezonde omgeving voor iedereen

Inleidend kader

Iedereen heeft behoefte aan rust, natuur en voorzieningen in de nabijheid van de woonomgeving. Dit verhoogt de sociale cohesie, ontwikkelingskansen en veerkracht van mensen. Mensen in armoede wonen vaker in verwaarloosde en onderkomen buurten. In dergelijke buurten zijn de woningen goedkoper en van minder goede kwaliteit, wat dan ook weer een effect heeft op de gezondheid van de bewoners, maar ook op de omgeving en het klimaat. De evoluties in klimaat en milieu zijn niet alleen op zich zorgwekkend, maar creëren nieuwe sociale ongelijkheden en versterken de reeds bestaande ongelijkheden.

In situaties van armoede ontbreken de hefboomen voor duurzaam gedrag en duurzame keuzes, in het bijzonder een menswaardig inkomen. Dit maakt bijvoorbeeld energiezuinige huishoudtoestellen, kwalitatieve voeding, ...quasi onbereikbaar.

Een betaalbare, kwaliteitsvolle huisvesting in een leefbare en ontwikkelingsbevorderende buurt is voor iedereen van essentieel belang voor het persoonlijk welbevinden, het uitbouwen van een sociaal netwerk en de maatschappelijke participatie. Mensen in armoede hebben hier moeilijk toegang toe. Zo zijn maatregelen voor betaalbaar wonen van cruciaal belang voor en structurele aanpak van armoede.

Energiearmoede hangt samen met zowel de kwaliteit van de huisvesting als het inkomen. De vorige legislatuur werd werk gemaakt van een Vlaamse Energiearmoedeprogramma. De uitvoering van het programma werd in 2019 positief beoordeeld, en het regeerakkoord stelt dan ook dit programma voort te zetten in overleg met alle betrokkenen op het terrein. De strijd tegen energiearmoede is echter nog niet beslecht. Vanuit het huidige Vlaamse energiebeleid focussen we daarom op de structurele verbetering van de energieprestatie van de woning door gerichte financiële steun voor energiebesparende maatregelen, intensieve begeleiding en verscherping van normen. Zowel preventief werken ter voorkoming van energiearmoede als curatief zorgen dat dit niet leidt tot afsluitingen van energie of water maken deel uit van dit beleid. Inzake aanpak van structurele verbeteringen van de energieprestatie is in §7.5.2. een actie geformuleerd; dit is een bijkomende maatregel bovenop de maatregelen die nu al in gang gezet zijn om energierenovatie na overdracht van een woning te stimuleren. Inzake intensieve begeleiding dient de structurele ondersteuning van de 19 energiehuizen sinds begin vorig jaar vermeld te worden, die o.a. de renteloze energieleningen en specifieke doelgroepremies via individuele begeleiding promoten. De huidige uitrol van digitale meters geeft mogelijkheden voor sneller ingrijpen bij betalingsproblemen. Inzake verscherping van normen is recent de langetermijnrenovatiestrategie goedgekeurd en zal o.a. een verder traject van maximale EPC-scores de basiskwaliteit van huurwoningen verbeteren.

Voeding is een basisbehoefte. Maar voor mensen in armoede is dagelijkse gezonde voeding geen evidentie.

Dak- en thuislozen hebben specifieke aandacht nodig waarbij zowel het hebben van een woonst als een begeleiding op maat van belang zijn.

Een leefbare en gezonde omgeving zorgt ervoor dat mensen gelukkiger zijn, dat men een kwaliteitsvol leven kan uitbouwen waarbij werk, gezin en vrije tijd hun plaats hebben. Dit zorgt ervoor dat zowel de

levensomstandigheden als de levensstijl kunnen verbeteren en de gezondheidsongelijkheid kan worden teruggedrongen. Zowel de fysieke als mentale gezondheid zijn hierbij van belang.

Concrete acties

Hieronder volgen de concrete acties voor deze doelstelling in volgorde van leden en bevoegdheden van de Vlaamse Regering.

7.5.1. Onderzoek Kunst in Opdracht in de publieke ruimte met aandacht voor 'Burgerschap en Emancipatie'

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Uitvoerende administratie:

Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

Het platform Kunst in Opdracht heeft opdracht gegeven om, vertrekkend van de maatschappelijke transitie die een impact (zullen) hebben op het gebruik en de beleving van de publieke ruimte, in samenwerking met een netwerk van betrokken actoren de verwachtingen, noden en ideeën te leren kennen in relatie tot kunst én publieke ruimte. Aan de hand van verschillende thematische invalshoeken, waaronder 'Burgerschap en Emancipatie' wordt op een inclusieve manier gekeken naar de condities nodig voor het ontwikkelen van een kwaliteitsvolle en leefbare publieke ruimte voor iedereen en in het bijzonder wat hierin de rol en betekenis van kunst kan zijn.

Timing: 2021

Budget: Binnen bestaande budget

7.5.2. Integratie woon- en energiepremies

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, voor wat betreft de energiepremies

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, voor wat betreft de woonpremies

Uitvoerende administratie:

Vlaams Energieagentschap en Wonen Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Eind 2019 werd zoals voorzien een traject voor de integratie van de woon- en energiepremies opgestart (Wonen-Vlaanderen, VEA, FLUVIUS, kabinetten Energie en Wonen).

Uit de omgevingsanalyse blijkt:

- Belangrijkste problemen woningkwaliteit gesitueerd bij bepaalde doelgroepen (huurders, alleenstaanden, eenoudergezinnen, laagste inkomensgroepen) en bepaalde segmenten woonmarkt (delen van private huurmarkt en noodkoop).
- Vanuit energetisch standpunt in 95% van de woningen energiebesparende maatregelen vereist.

Het basisidee is om te werken met een basispremie voor iedereen en verhoogde premies afhankelijk van o.a. het inkomen (i.p.v. nu 'beschermde afnemers' voor energie) voor een aantal categorieën werken (energie én woningkwaliteit) in combinatie met vereenvoudiging van procedures en toekenningsvoorwaarden. Op deze manier krijgen burgers toegang tot premies waarvan de hoogte afhankelijk is van het inkomen.

Timing: Voorbereiding loopt sinds eind 2019 - implementatie begin 2022

Budget: Samenvoeging van budgetten renovatiepremie en energiepremies

7.5.3. Opvolging uitrol digitale meters met aandacht voor mensen in armoede

Trekkende minister(s):

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Uitvoerende administratie:

Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

Sinds 1 januari 2020 worden door een aantal drinkwatermaatschappijen digitale watermeters geplaatst die de traditionele analoge meters vervangen. Deze digitale meters bieden tal van potentiële voordelen voor mensen in armoede, onder meer op het vlak van duurzaam waterverbruik, administratieve vereenvoudiging en het voorkomen van lekverlies en waterschade, alsook van mogelijke erg hoge facturen die van een abnormaal hoog waterverbruik het gevolg kunnen zijn.

De VMM zal samen met haar partners (drinkwatermaatschappijen, armoedeorganisaties, lokale besturen) het initiatief nemen om te onderzoeken welke randvoorwaarden noodzakelijk zijn om het preventieve potentieel van digitale meters specifiek voor mensen in armoede ten volle te benutten.

Timing: 2024

Budget: €50.000 procesbegeleiding

7.5.4. Opvolging van het algemeen waterverkoopreglement met aandacht voor mensen in armoede

Trekkende minister(s):

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Uitvoerende administratie:

Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

Het Algemeen Waterverkoopreglement vormt het algemeen kader voor de dagelijkse relatie tussen drinkwatermaatschappijen en hun klanten. Een heel aantal wijzigingen aan dit reglement zijn van kracht sinds 1 januari 2020. De VMM zal de impact van deze wijzigingen opvolgen met aandacht voor de impact op mensen in armoede.

Bijzondere aandacht zal besteed worden aan de uitrol van de nieuw voorziene debietsbegrenzing. De VMM zal, gekoppeld aan de effectieve implementatie van de debietsbegrenzing, het initiatief nemen voor een onderzoek naar de billijkheid van de modaliteiten van deze debietbegrenzing voor mensen in armoede, zoals het bij begrenzing minimaal te leveren debiet van 50 liter per uur.

Daarnaast zal de VMM ook verder inzetten op de implementatie van het instrument waterscan, waarmee betalingsproblemen ten gevolge van overmatig verbruik vermeden kunnen worden

Timing: 2024

Budget: €50.000 procesbegeleiding

7.5.5. Uitwerken kader voor universele toegang tot water

Trekkende minister(s):

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Uitvoerende administratie:

Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

De herziene Europese drinkwaterrichtlijn voorziet in de verplichting om de universele toegang tot veilig drinkwater te verbeteren.

Het verder optimaliseren van toegang tot veilig en proper water voor kwetsbare en/of gemarginaliseerde groepen (bv. vluchtelingen, daklozen, zigeuners,...) maakt onderdeel uit van deze verplichting, bijvoorbeeld via tappunten op openbare plaatsen.

Ook de problematiek van woningen die niet aangesloten kunnen worden op het openbare waterdistributienetwerk en dus een beroep moeten doen op putwater zal hieronder verder worden opgenomen met bijzonder aandacht voor mensen in armoede.

De VMM zal in samenwerking met haar partners (drinkwatermaatschappijen, lokale besturen) onderzoeken op welke manier aan deze verplichtingen invulling kan gegeven worden, en hiertoe het kader uitwerken.

Timing: 2024

Budget: reguliere middelen

7.5.6. Sociale voedseldistributieplatformen als instrument voor welzijnsverhoging en armoedebestrijding (als noodhulp onder protest)

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Omschrijving van de maatregel:

Momenteel zijn in Vlaanderen 11 sociale distributieplatformen voedselverlies actief die 48% van de Vlaamse bevolking bereiken. Vijf van deze platformen worden projectmatig ondersteund tot midden 2021 voor de uitbouw van hun werking en de coördinatie op provinciaal niveau. Sociale voedseldistributieplatformen bieden op een centrale manier voedingsproducten aan en/of verdelen die. Daarnaast ondersteunen ze bestaande actoren (vrijwilligersinitiatieven, socio-culturele en sociale diensten, bestaande winkelstructuren en ontmoetingsplaatsen, voedselbanken) die deze producten verstrekken aan maatschappelijk kwetsbare personen. Dit sociaal distributiemodel heeft een bijzonder meerwaarde in het sociaal activeren van kwetsbare mensen. Het model creëert opleiding en tewerkstelling, stimuleert een gezonde levensstijl, bouwt aan het zelfvertrouwen en het positief zelfbeeld van mensen die leven / terecht gekomen zijn in kwetsbare (leef-) omstandigheden en ontwikkelt een ondersteunend netwerk van welzijnsactoren. Bovendien wordt er voorzien in betaalbare en kwaliteitsvolle voeding.

De Vlaamse Regering onderzoekt hoe de werking van de sociale distributieplatformen als een optimaal verdeelkanaal structureel kan verankerd worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de relevante businessmodellen die de vorige legislatuur op dit vlak werden ontwikkeld en de evaluatie van de genoemde projecten.

Timing: 2020-2025

Budget: Te bepalen

7.5.7. We zetten in op buurtgerichte netwerken en buurtgerichte diensten

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement WVG

Omschrijving van de maatregel:

Sociale bescherming is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Door een gebrek aan informatie, complexe regelgeving, slechte ervaringen met instanties, of schaamte kunnen duizenden mensen hun sociale rechten niet laten gelden. Dat heet 'onderbescherming'. Mensen in kwetsbare posities hebben daarom voldoende professionele ondersteuning nodig om te vermijden dat maatschappelijke evoluties zoals vermaatschappelijking en toenemende digitalisering onderbescherming in de hand zouden werken.

Het kader voor lokaal proactief handelen biedt kapstokken om lokaal onderbescherming aan te pakken. Het geïntegreerde kader biedt hulp- en dienstverleners kapstokken om lokaal een samenhangend geheel van maatregelen met betrekking tot proactief handelen structureel te verankeren en te ondersteunen. De STEK bouwt hierop verder.

Met de Stek willen we mee een antwoord bieden op deze uitdagingen en mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie versterken. Het gaat hier om een lokale ontmoetingsruimte in de buurt, waar deze mensen op een laagdrempelige manier terecht kunnen. De 4 functies (ontmoeten, leren, politiseren, verwijzen) en de 4 randvoorwaarden (toegankelijk, samenwerken, participatie, autonomie) zijn dé werkzame elementen van het model de STEK.

Het samenspel tussen deze functies en randvoorwaarden wordt mogelijk door in te zetten op informaliteit. Dit vormt de basis voor de actieve rol van de sociaal werkers in de STEK. Vanuit een generalistisch perspectief zetten zij in op het versterken van de bezoekers en op oplossingen voor een betere sociale bescherming samen met de bezoekers.

Vanuit De STEK kan ook ingezet worden op het versterken van buurtgerichte netwerken en buurtgerichte zorg. De centrale doelstelling van deze Stekken is onderbescherming aanpakken en meer mensen de kans geven om hun sociale rechten te laten gelden. Stekken proberen drempels naar sociale rechten, hulp- en dienstverlening weg te werken in de eerste plaats doordat zij ontmoetingsplekken zijn waar mensen makkelijk binnenlopen. Alle mensen uit de buurt zijn er welkom voor een koffie of een gesprek.

Vanaf eind 2019 worden met deze middelen over een termijn van 3 jaren op 16 locaties in Vlaanderen en Brussel Stek-werkingen gerealiseerd door de sector Samenlevingsopbouw. Deze locaties zijn bepaald in samenspraak met de lokale besturen. De Vlaamse Regering zal deze projecten evalueren en op basis van deze evaluatie de verdere structurele uitrol onderzoeken.

Timing: 2019 voor uitbreiding locaties De Stek. Looptijd projectmiddelen: tot eind 2021 met oog op lokale inbedding.

Budget: 1,5 miljoen voor 16 nieuwe stek-werkingen bij Samenlevingsopbouw in Vlaanderen en Brussel

7.5.8. We werken een afgestemd en globaal legislatuurplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid uit en voeren dit uit

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Uitvoerende administratie:

Departement WVG in samenwerking met agentschap Wonen Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Dak- en thuisloosheid is een extreme vorm van sociale uitsluiting en armoede. Het is een complexe problematiek en vergt een doorgedreven, geïntegreerde aanpak. Op basis van de evaluatie van het globaal plan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2017-2019 van de vorige Vlaamse Regering en rekening houdend met de engagementen opgenomen in het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024, wordt een nieuw plan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid opgesteld, dat ditmaal de legislatuur omvat.

De aanpak wordt geënt op vijf Europees aanvaarde doelstellingen, namelijk niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is aan zijn situatie, niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstroommogelijkheden naar (begeleid) wonen, niemand mag uit een instelling ontslagen worden zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn woonsituatie, niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en huisvestingsmogelijkheden en niemand die jongvolwassen wordt of is mag thuisloos worden als gevolg van de overgang naar volwassenheid.

Ook dit plan zal focussen op het verminderen van het aantal uithuiszettingen, het vermijden van dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen en een daling van het aantal chronisch dak- en thuislozen in Vlaanderen. We houden hierbij rekening met de gevolgen van COVID-19 op deze problematiek. We besteden in het plan extra aandacht aan de positie van minderjarige kinderen.

Het plan zal ook aandacht besteden aan de nodige governance structuur om een doeltreffende geïntegreerd dak- en thuislozenbeleid op lokaal vlak te ondersteunen gezien het belang van de bevoegdheden van het lokaal bestuur hierbij.

Tenslotte neemt het plan een doelstelling op om de problematiek te meten en evoluties te monitoren in functie van de opvolging en evaluatie van het Vlaamse beleid.

Het plan wordt opgemaakt in nauwe samenwerking en afstemming met de Vlaamse minister van Wonen

Het plan wordt als bijlage bij dit Vlaams Actieplan Armoedebestrijding opgenomen.

Timing: opmaak plan: tegen najaar 2020 / uitvoering en opvolging plan: 2020-2024

Budget: Het benodigde budget is vermeld in het plan dak- en thuisloosheid

7.5.9. We verbeteren / garanderen de toegankelijkheid van de sociale huisvesting via toewijzingsregels die voldoende ruimte laten voor prioritaire / kwetsbare doelgroepen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Uitvoerende administratie:

Agentschap Wonen Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Wijziging Kaderbesluit Sociale Huur

We streven naar duurzame woonzekerheid voor de meest kwetsbare doelgroepen. Door krapte op de private en sociale huurmarkt, maar ook door wachttijden in het zorglandschap, bevinden zij zich momenteel vaak in een concurrentiepositie.

De geplande wijzigingen aan het sociaal huurbesluit beogen een toewijzingsbeleid waarbij maatwerk, aangestuurd door de relevante wonen-, welzijns- en zorgactoren centraal staat. Het sociale huurstelsel zal de komende legislatuur dan ook verdere wijzigingen ondergaan, waardoor maximaal 50% van het aantal sociale huurwoningen in de gemeente met voorrang zal kunnen worden toegewezen aan specifieke doelgroepen. Daarnaast zal het toewijzingsbeleid grondige wijzigingen ondergaan naar aanleiding van het voornemen om SVK's en SHM's samen te brengen onder 'erkende woonmaatschappijen'.

Bij het ontwikkelen van een nieuw toewijzingskader wordt bijzondere aandacht besteed aan de begeleiding van deze doelgroepen. Het toewijzen van sociale huurwoningen aan de meest kwetsbare doelgroepen is immers inherent verbonden aan het voorzien van een adequaat en effectief begeleidingsaanbod. Onderscheid moet daarbij gemaakt worden tussen begeleidingsnoden waar verhuurders zelf kunnen aan tegemoetkomen en noden die meer doorgedreven begeleiding door een welzijnsactor vergen. De toewijzing van sociale huurwoningen aan deze doelgroepen is dan ook enkel mogelijk wanneer aan deze begeleidingsvraag tegemoet kan worden gekomen.

Timing: wijziging kaderbesluit sociale huur: 2021

Budget: Niet van toepassing

7.5.10. We rollen het Fonds ter bestrijding van uithuiszettingen (FBU) uit, met opvolging / monitoring / evaluatie

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Uitvoerende administratie:

Agentschap Wonen Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Het Fonds ter bestrijding van uithuiszettingen (FBU) treedt op 1 juni 2020 in werking en kan ingeschakeld worden voor huurachterstal ontstaan vanaf 1 april 2020. Het Fonds geeft een tegemoetkoming aan het OCMW dat een huurder met huurachterstal begeleidt en beoogt zo de woonzekerheid van huurders in financiële problemen te verbeteren door hen te beschermen tegen gerechtelijke uithuiszetting. Tussen het OCMW, de huurder en de verhuurder wordt een begeleidingsovereenkomst gesloten. De verhuurder ontvangt na de afsluiting van de begeleidingsovereenkomst een percentage van de huurachterstal van het OCMW. In de begeleidingsovereenkomst wordt een afbetalingsplan opgenomen voor het saldo van de huurachterstal en verbindt de huurder er zich toe de begeleiding van het OCMW te aanvaarden. De verhuurder verbindt er zich toe geen vordering tot uithuiszetting in te stellen zolang het afbetalingsplan wordt nageleefd.

Het FBU komt in de plaats van het Vlaams huurgarantiefonds. Er wordt gekozen voor een nieuwe werkwijze met een sterke focus op preventie en een sleutelrol voor het OCMW. Het FBU blijft enkel van toepassing op de private huurmarkt, maar de tussenkomst is niet langer afhankelijk van de aansluiting door de verhuurder. Het FBU kan in een vroege fase van het proces van uithuiszetting tussenkomen, nog voor de vordering tot uithuiszetting wordt ingeleid bij de vrederechter.

De uitvoering en toepassing van het FBU zal nauwgezet worden opgevolgd en het bereik, de resultaten en de uitgaven gemonitord. Het FBU zal na twee jaar werking worden geëvalueerd en zo nodig worden bijgestuurd.

Timing:

- inwerkingtreding vanaf 1/6/2020;
- continue opvolging / monitoring;
- evaluatie: najaar 2022

Budget: +/-8.500.000 euro

7.5.11. Basisbereikbaarheid

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken

Uitvoerende administratie:

Departement Mobiliteit en Openbare Werken, De Lijn, Agentschap Wegen en Verkeer, Maritieme dienstverlening en Kust, De Vlaamse Waterweg

Omschrijving van de maatregel:

“Mensen met een beperking, in armoede, ouderen... moeten letterlijk en figuurlijk ergens kunnen geraken. Mobiel zijn is essentieel om het eigen leven kwaliteitsvol uit te bouwen en te beleven. Met basisbereikbaarheid zorgen we voor vraaggerichte mobiliteit aan een betaalbare prijs en een voldoende gebiedsdekkend vervoersnetwerk.” (Vlaamse regering 2019-2024 Regeerakkoord, p. 177)

Het nieuwe decreet basisbereikbaarheid (2019) stelt dat het hervormde openbaar vervoer bestaat uit vier verschillende lagen, die een voldoende gebiedsdekking moeten verzekeren. Voor zij die omwille van doelgroep, tijdstip of locatie geen toegang hebben tot de drie andere openbaarvervoerslagen (trein, tram, bus) is er vervoer op maat. Dit vervoer op maat beantwoordt aan de mobiliteitsnoden van zowel de open gebruiker door het inzetten van deelsystemen en collectief vervoer als de doelgroepsreiziger door het organiseren van gespecialiseerd vervoer. Het vervoer op maat wordt door de vervoerregioraad vastgesteld, waardoor lokale besturen beter kunnen inspelen op bestaande mobiliteitsnoden in hun eigen regio. De Vlaamse Overheid waakt over de minimumvereisten. Op deze manier hopen we de vervoersarmoede in Vlaanderen zo goed als mogelijk te bestrijden.

Timing en budget

Jaar	Huidige budgetten VoM	Extra budgetten	Totaal budget VoM per jaar
2019	34 mio euro	0	34 mio euro
2020	34 mio euro	6 mio euro	40 mio euro
2021	34 mio euro	12 mio euro	46 mio euro
2022	34 mio euro	18 mio euro	52 mio euro
2023	34 mio euro	24 mio euro	58 mio euro
2023	34 mio euro	31 mio euro	65 mio euro

Dit budget is zowel voor de open gebruikers, doelgroepenvervoer als de deelsystemen. De budgetten die voorzien zijn in 2020 en 2021 dienen voor de ontwikkeling van vervoer op maat. De implementatie van basisbereikbaarheid (met daarin vervoer op maat) wordt pas voorzien voor eind 2021/begin 2022.

7.5.12. Uitvoeren van de acties voor mobiliteit en infrastructuur die de luchtkwaliteit verbeteren en de uitstoot van broeikasgassen verminderen

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken

Uitvoerende administratie:

Departement Mobiliteit en Openbare Werken, De Lijn, Agentschap Wegen en Verkeer, Maritieme dienstverlening en Kust, De Vlaamse Waterweg

Omschrijving van de maatregel:

Het beleidsdomein MOW staat in voor de uitvoering van verschillende maatregelen uit het Luchtbeleidsplan en het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Een aantal van deze acties kunnen direct of indirect de leefomstandigheden van mensen in armoede verbeteren:

- de impact van luchtverontreiniging door verkeer te verminderen bij de (her)inrichting van (weg)infrastructuur. Dit is geen maatregel die armoede direct zal bestrijden, maar als er van uitgegaan wordt dat woningen langs drukke wegen goedkoper zijn, maar dat wonen daar ongezonder is, kan deze maatregel ook de situatie van de mensen die in armoede leven verbeteren.
- werken aan een gedragsverandering. Het is voor deze maatregel onder andere de bedoeling om bij de federale overheid te pleiten voor fiscale stimulatie van zachte mobiliteit en gebruik van andere vervoersmodi dan personenwagens (stappen, fietsen, openbaar vervoer) en in te zetten op instrumenten die inspelen op emotie of sociale normen en gewoontegedrag doorbreken. Aangezien wagenbezit bij mensen in armoede minder groot zal zijn dan gemiddeld en ze daardoor meer zullen aangewezen zijn op stappen, fietsen of openbaar vervoer, zal stimuleren van deze verplaatsingsmiddelen hen ten goede komen.
- het gebruik van lichte, voornamelijk elektrische voertuigen stimuleren. Hiervoor wordt vooral gekeken naar een gepaste inrichting van infrastructuur en samenhangende, comfortabele en veilige netwerken voor zachte(re) mobiliteit. Deze maatregel zal vooral ten goede komen van mensen die zich te voet of met de fiets of lichte elektrische voertuigen willen verplaatsen.
- Samenwerken met burgers, verenigingen en middenveldorganisaties. Het is de bedoeling dat burgers en verenigingen ondersteund worden in het gebruik van nieuwe digitale mogelijkheden (zoals deelplatformen, apps) en sociale opvattingen rond bv. het delen van voertuigen en om deze initiatieven naambekendheid te geven. Deze nieuwe vormen van vervoer en transport moeten ook helpen om de uitstoot van broeikasgassen uit verkeer te verminderen. Ook verenigingen die strijden tegen armoede kunnen hierbij betrokken worden en zorgen voor inzichten die ten goede komen van mensen die leven in armoede. Binnen het project Mobiliteitsvisie 2030 is er aandacht voor burgerparticipatie en wordt er actief gezocht naar manieren om mensen in armoede mee te betrekken en hun visie van de toekomst op het vlak van mobiliteit met ons te delen.

Timing: uitvoering van deze maatregelen is voorzien tegen 2030

Budget: nog te bepalen

7.5.10 Wijkverbeteringscontracten

Trekkende minister:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie:

Agentschap Binnenlands Bestuur

Omschrijving van de maatregel:

Om tot een versterkte aanpak van kwetsbare wijken (op basis van indicatoren zoals lage werkzaamheidsgraad, slechte woonkwaliteit, lage scholingsgraad, hoge concentratie anderstaligheid, lage inkomens...) te komen, sluit de Vlaamse regering deze regeerperiode met het betrokken lokaal bestuur een wijkverbeteringscontract af.

Aangezien de steden en gemeenten zelf het best geplaatst zijn om de lokale situatie te beoordelen, nemen zij het initiatief om in te tekenen op een Vlaamse oproep met jurering. In dit wijkverbeteringscontract engageren zowel de verschillende betrokken beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid als het betrokken lokaal bestuur zich om, door middel van een mix van kordate en zachte maatregelen, waarbij conform het 269 bestuursdecreet kan worden afgeweken van bestaande regelgeving, de vicieuze cirkel in deze wijken te doorbreken door in te zetten op o.a. wonen, onderwijs, werk.

De beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid vermeldt: Met wijkverbeteringscontracten pakken we maatschappelijke uitdagingen in kwetsbare wijken op een integrale wijze aan. Evident kan dit nieuwe instrument dus ook een bijdrage leveren aan het Vlaamse armoedebeleid.

Timing: Momenteel bevindt de ontwikkeling van dit instrument zich in een beleidsvoorbereidende fase. Het is de bedoeling dit instrument te operationaliseren in 2021.

Budget: te bekijken.

Bijlage 1 - Uitgebreide Omgevingsanalyse

In deze analyse worden vooreerst de cijfers van de belangrijkste armoede-indicatoren gebaseerd op de EU-SILC-survey kort besproken. De meest recente EU-SILC-survey waarvoor momenteel cijfers beschikbaar zijn, is de EU-SILC 2018. De resultaten van de EU-SILC 2019 worden verwacht in het najaar van 2020. In deze nota worden de EU-SILC-gegevens waar mogelijk aangevuld met recentere administratieve gegevens van de POD Maatschappelijke Integratie, de Kredietcentrale van de Nationale Bank, de VDAB, de VREG en Kind en Gezin.

Belangrijke kanttekening hierbij is dat de in deze nota opgenomen gegevens nagenoeg allemaal betrekking hebben op de situatie vóór de coronacrisis. Het is nu al duidelijk dat deze crisis een sterke impact heeft op het inkomen en de armoedesituatie van een aanzienlijk deel van de bevolking. Maar hoe groot die impact is, valt op dit moment op basis van de bestaande statistieken over inkomen en armoede moeilijk in te schatten. Daarvoor is het wachten op meer recente gegevens.

1. Armoede of sociale uitsluiting volgens EU-SILC-survey

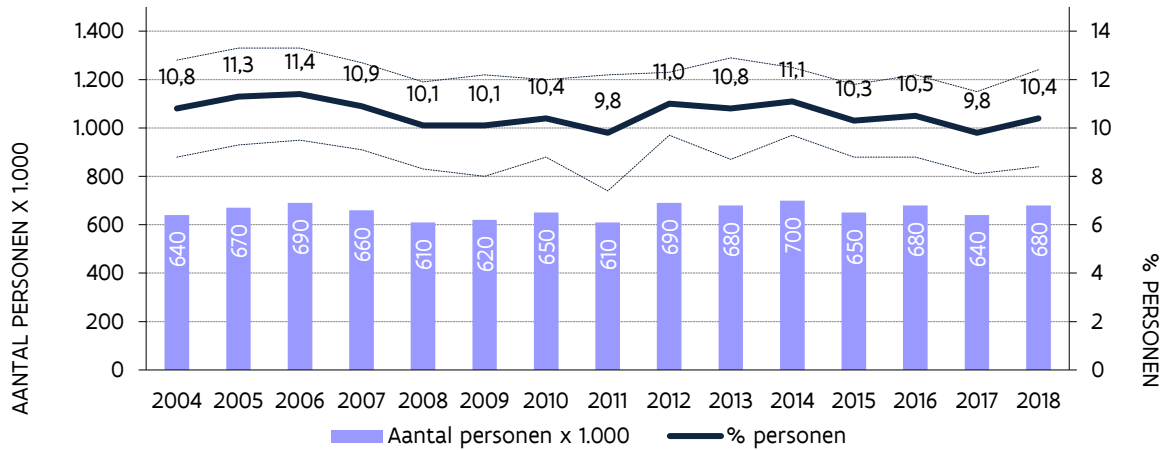
1.1. *Bevolking onder de armoederisicodrempel*

Ongeveer 1 op de 10 van de inwoners van het Vlaamse Gewest leefde volgens de EU-SILC-survey van 2018 in een gezin met een inkomen onder de Belgische armoederisicodrempel. Dat komt overeen met circa 680.000 personen. De armoederisicodrempel is bepaald op 60% van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen in België. Er wordt vanuit gegaan dat personen die leven in een huishouden dat moet rondkomen met een inkomen onder de armoederisicodrempel een verhoogd risico op armoede lopen. Voor een alleenstaande ging het in 2018 om 1.188 euro per maand, voor een gezin met 2 volwassenen en 2 kinderen om 2.493 euro per maand. De armoederisicocijfers worden berekend op basis van het totale beschikbare inkomen van het huishouden in het jaar voorafgaand aan de survey. De cijfers van de EU-SILC-survey van 2018 hebben dus eigenlijk betrekking op het huishoudinkomen van 2017.

Het aandeel personen onder de armoededrempel bleef sinds 2004 vrij stabiel en schommelde telkens tussen 10% en 11% van de bevolking. De schommelingen over de jaren zijn statistisch niet significant.

Bevolking onder de armoederisicodrempel

Vlaams Gewest, 2004-2018, in aantal personen en in %

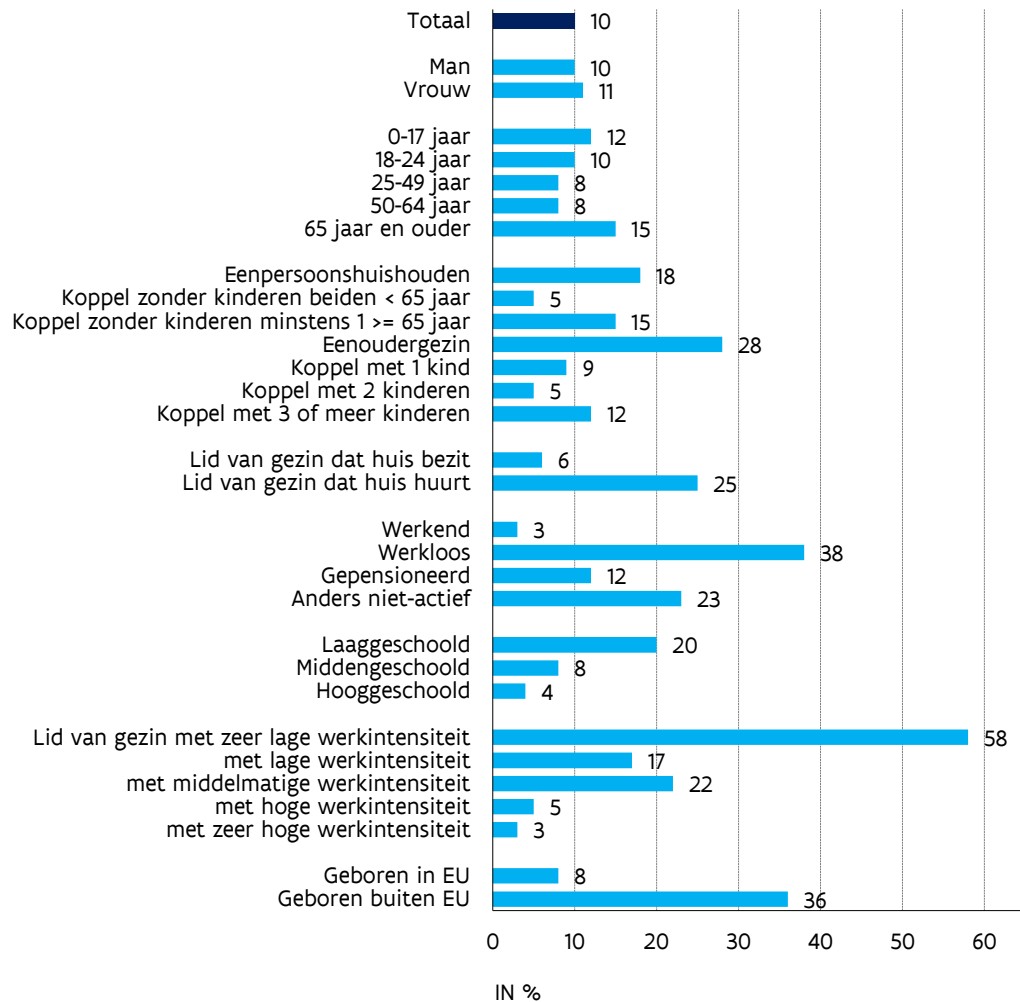
Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij een aantal groepen ligt het aandeel personen onder de armoederisicodrempel duidelijk hoger dan bij de totale bevolking. Het hoogste aandeel is te vinden bij de gezinnen met zeer lage werkintensiteit. Het gaat om gezinnen waar de volwassen leden niet of nauwelijks aan het werk zijn. Bij deze gezinnen ligt het armoederisicopercentage op bijna 60%. Bij de personen geboren buiten de EU en werklozen ligt het armoederisicopercentage net onder 40%. Bij personen in eenoudergezinnen en huurders gaat het om iets minder dan 30%. Ook bij laaggeschoolden, personen in een gezin met lage en middelmatige werkintensiteit, niet-actieven (exclusief gepensioneerden), alleenstaanden en ouderen ligt het armoederisicopercentage hoger dan gemiddeld.

Hierbij dient wel de aandacht te worden gevestigd op het verschil tussen een relatief percentage en de absolute cijfers. Zo ligt het percentage werkende armen in Vlaanderen laag, ook in Europees perspectief, maar, gaat dit wel over een aanzienlijk aantal personen aangezien de groep werkenden groot is.

Bevolking onder de armoederisicodrempel per groep

Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Dat het totaal aandeel personen onder de armoederisicodrempel min of meer stabiel gebleven is tijdens de periode 2004-2018, betekent niet dat dit bij alle groepen het geval is. Bij ouderen is het armoederisicopercentage tussen 2006 en 2018 opvallend gedaald (van 23% naar 15%). Samenhangend daarmee daalde ook het armoederisico bij gepensioneerden (van 20% naar 12%) en oudere koppels (van 22% naar 15%). Daartegenover staat dat het aandeel werklozen onder de armoederisicodrempel tussen 2006 en 2018 duidelijk is gestegen (van 22% naar 37%). Bij de werkenden blijft het armoederisicopercentage over de jaren heen nagenoeg stabiel. Ten slotte is er tussen 2006 en 2017 ook sprake van een stijging van het armoederisico bij personen in een gezin met zeer lage werkintensiteit (van 46% naar 58%) en personen geboren buiten de EU (van 29% naar 36%). Bij de andere groepen is de evolutie minder uitgesproken.

Het armoederisico lag in 2018 in het Vlaamse Gewest (10%) lager dan in de andere Belgische gewesten. In het Waalse Gewest ging het om 22% van de bevolking en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om 33%. In België lag het armoederisico op 16%.

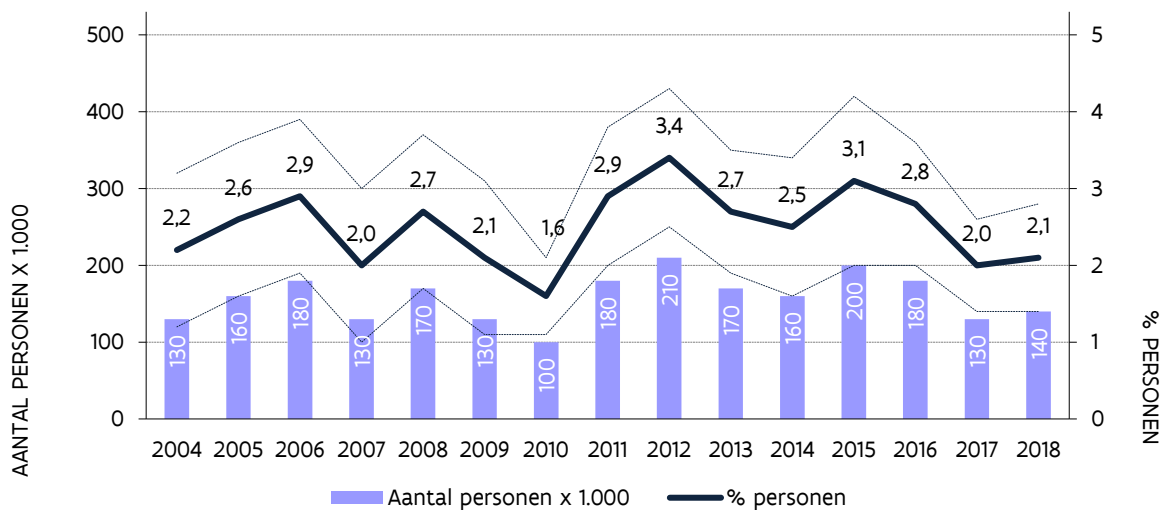
1.2. Ernstige materiële deprivatie

De materiële deprivatie-indicator focust niet zozeer op het inkomen zelf, maar op het feit of men mede dankzij dit inkomen kan genieten van een minimale levensstandaard. Dat gebeurt door na te gaan hoeveel items uit een lijst van 9 basisitems elk gezin moet missen omwille van financiële redenen. Vervolgens wordt per land of regio het percentage individuen berekend dat leeft in een ernstig materieel gedepriveerd gezin: een gezin dat om financiële redenen niet beschikt over minstens 4 van deze 9 items.

Volgens de EU-SILC-survey van 2018 leefde 2% van de Vlamingen in een ernstig materieel gedepriveerd gezin. Dat komt overeen met ongeveer 140.000 personen. Het aandeel ernstig gedepriveerden schommelt sinds 2004 nagenoeg steeds tussen 2% en 3% van de Vlaamse bevolking. In 2010 zakte dat aandeel beperkt onder de 2% en in 2012 kwam het iets boven de 3% uit. Enkel tussen deze 2 jaren was er sprake van een significante wijziging van het aandeel personen in ernstige materiële deprivatie.

Bevolking in ernstige materiële deprivatie

Vlaams Gewest, 2004-2018, in aantal en in %

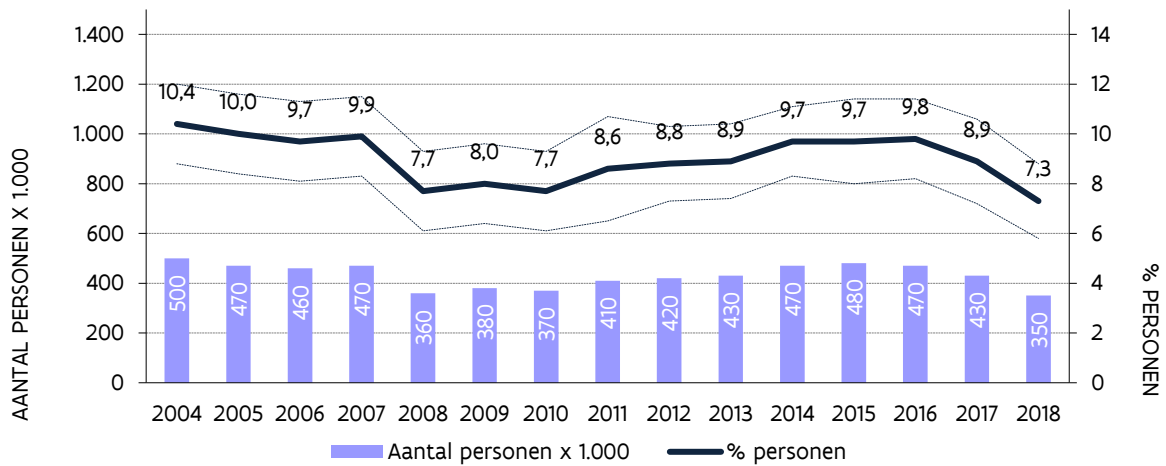
Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.3. Zeer lage werkintensiteit

In 2018 leefde 7% van de Vlamingen tot 60 jaar in een gezin met zeer lage werkintensiteit. Het gaat om gezinnen waar door de volwassenen niet of slechts beperkt wordt gewerkt. Dat komt overeen met ongeveer 330.000 personen. Het gaat om het laagste aandeel sinds 2004. Tussen 2014 en 2018 is het aandeel Vlamingen in een huishouden met zeer lage werkintensiteit gedaald van 10% tot 7%. Deze daling is echter strikt genomen nog niet groot genoeg om te spreken over een significante daling (betrouwbaarheidsintervallen overlappen).

Bevolking in gezin met zeer lage werkintensiteit

Vlaams Gewest, 2004-2018, in aantal en in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.4. Armoede of sociale uitsluiting volgens de EU2020-definitie

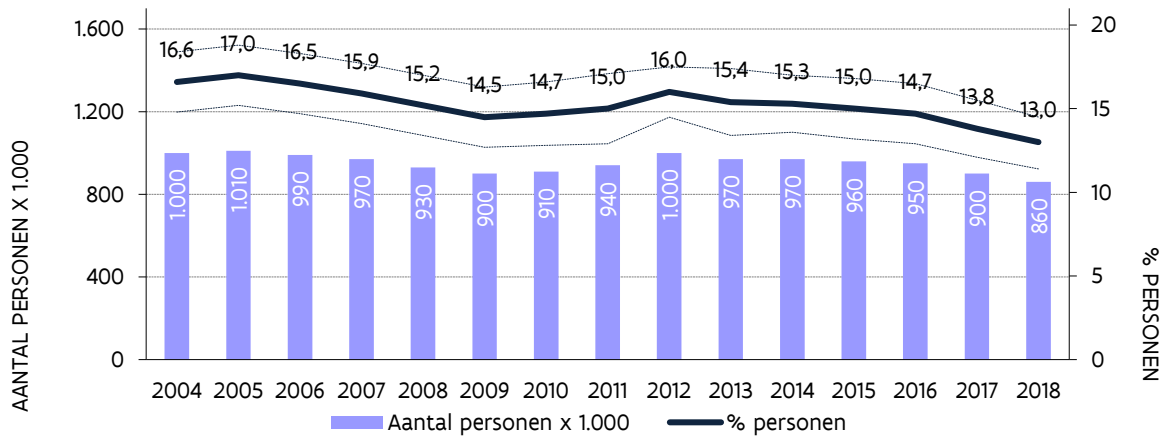
In de opvolging van de Europa 2020-strategie wordt een armoede-indicator gebruikt die de 3 bovenvermelde indicatoren samen in beschouwing neemt. Deze indicator beschouwt iemand als arm of sociaal uitgesloten als hij of zij voldoet aan minstens 1 van volgende voorwaarden:

- leeft in een gezin met een inkomen onder de nationale armoederisicodrempel;
- leeft in een gezin met ernstige materiële deprivatie;
- is jonger dan 60 jaar en leeft in een gezin met zeer lage werkintensiteit.

Gemeten aan de hand van deze samengestelde EU2020-indicator leefde in 2018 13% van de Vlaamse bevolking in armoede of sociale uitsluiting. Het gaat om ongeveer 850.000 personen. Er is in de cijfers vanaf 2012 een gestage daling te zien van het aandeel in armoede of sociale uitsluiting. Het gaat hier om een significante daling tussen 2012 en 2018.

Bevolking in armoede of sociale uitsluiting (EU2020-indicator)

Vlaams Gewest, 2004-2018, in aantal en in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het aandeel personen in armoede of sociale uitsluiting lag in 2018 in het Vlaamse Gewest (13%) lager dan in de andere Belgische gewesten. In het Waalse Gewest ging het om 26% van de bevolking en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om 38%. In België lag het armoederisico op 20%.

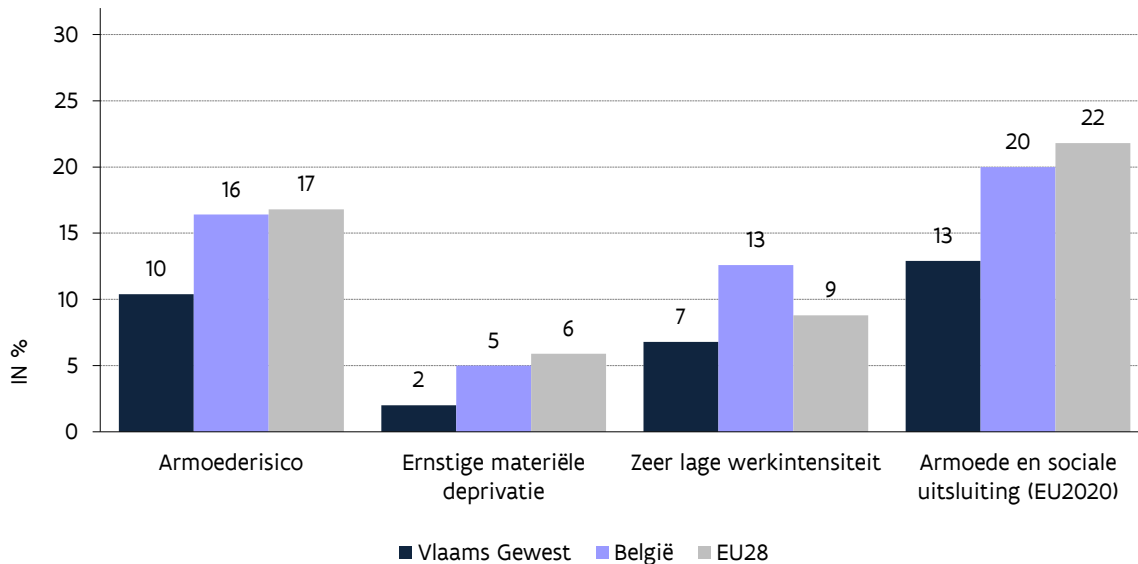
1.5. Europese vergelijking

Op de bovenvermelde indicatoren scoort Vlaanderen telkens beter dan België in zijn geheel en dan het gemiddelde van de EU28-landen. Enkel bij het aandeel personen in een gezin met zeer lage werkintensiteit blijft het verschil met het EU-gemiddelde beperkt. België scoort op deze indicator minder goed dan het EU-gemiddelde.

In onderstaande tabel wordt ook het Vlaams Gewest meegenomen in de vergelijking. We dienen hierbij evenwel in gedachten te houden dat één regio uit een land moeilijk te vergelijken valt met andere landen in hun geheel. Ook andere landen bestaan uit sterkere en minder sterke regio's. Dit doet geen afbreuk aan het feit dat Vlaanderen in Europees perspectief lage armoedecijfers kent.

Vergelijking belangrijkste EU-SILC-indicatoren

Vlaams Gewest, België en EU28-gemiddelde, 2018, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

2. Sociale bijstand

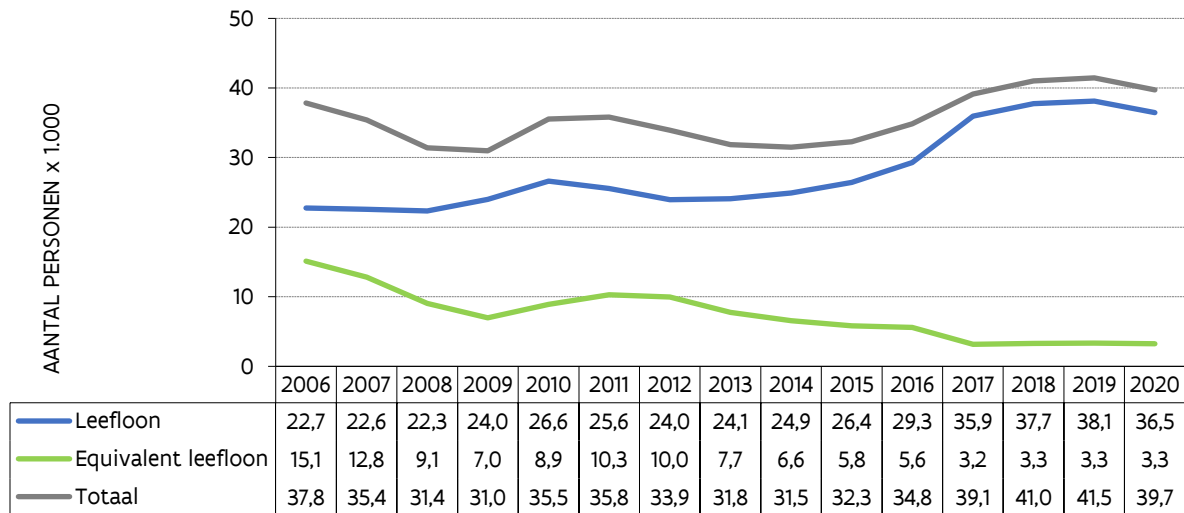
Begin 2020 ontvingen ongeveer 36.500 Vlamingen een leefloon en bijna 3.000 personen een equivalent leefloon. Het leefloon vormt een minimuminkomen voor mensen die niet over voldoende bestaansmiddelen beschikken. Het equivalent leefloon is er voor mensen die niet in aanmerking komen voor het leefloon, maar die zich in een vergelijkbare noodsituatie bevinden. In de praktijk wordt dit vooral uitgekeerd aan personen die een verzoek hebben ingediend voor internationale bescherming (asielzoekers) en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister zijn ingeschreven.

Het aantal leefloners in Vlaanderen is na een stijging tussen 2008 en 2010 en een daling tussen 2010 en 2012 in de daaropvolgende jaren weer gestegen. Die stijging was vooral groot in 2016 en 2017. Tussen 2019 en 2020 is het aantal leefloners opnieuw gedaald. Het aantal equivalent leefloners nam tussen 2006 en 2009 sterk af, maar steeg tussen 2009 en 2011. Die stijging werd tussen 2012 en 2017 weer gevolgd door een daling. Sindsdien blijft het aantal equivalent leefloners ongeveer stabiel.

Zoals eerder gesteld zijn dit cijfers van voor de corona-crisis. Alvast op middellange termijn kan een toename van het aantal uitkeringstrekkers verwacht worden. Zie hiervoor ook het hoofdstuk betreffende werkloosheid.

Leefloners en equivalent leefloners

Vlaams Gewest, 2006-2020, begin van het jaar, aantal personen x 1.000

Bron: POD Maatschappelijke Integratie, bewerking Statistiek Vlaanderen

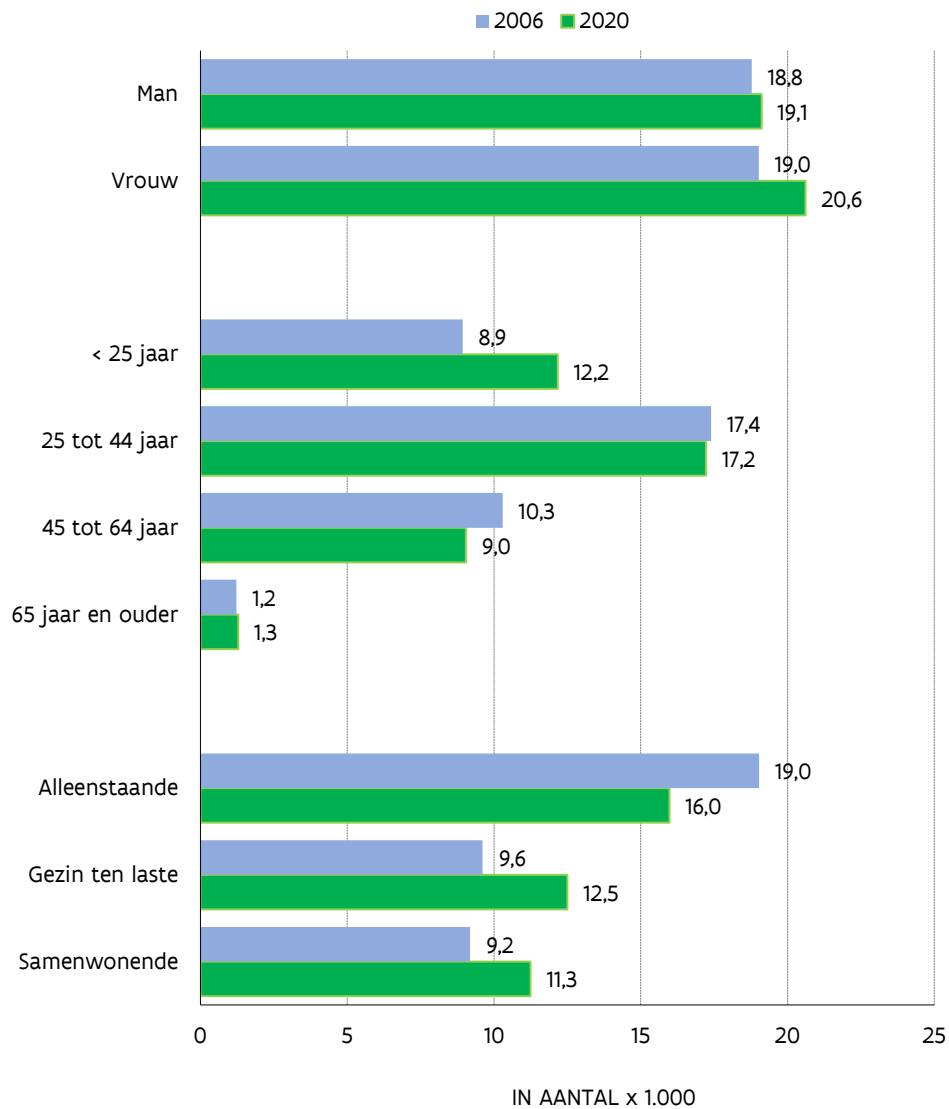
Het aantal personen met een leefloon of equivalent leefloon is tussen 2006 en 2020 bij vrouwen (+8%) sterker gestegen dan bij mannen (+2%).

Naar leeftijd valt vooral de sterke stijging op bij jongeren onder 25 jaar. Daar gaat het om een stijging van 36% tussen 2006 en 2020. Bij de andere leeftijdsgroepen blijft die stijging beperkt of is er sprake van een daling.

Bij de alleenstaanden is het aantal met een (equivalent) leefloon tussen 2006 en 2020 gedaald (-16%). Bij de personen met een gezin ten laste (+30%) en bij de samenwonenden (+23%) is het aantal duidelijk gestegen.

(Equivalent) leefloners naar achtergrondkenmerken

Vlaams Gewest, 2006-2020, begin van het jaar, aantal personen x 1.000

Bron: POD Maatschappelijke Integratie, bewerking Statistiek Vlaanderen

Cijfers van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid geven aan dat begin 2018 65% van de personen met een (equivalent) leefloon in het Vlaamse Gewest een niet-EU-herkomst had. Het gaat om personen die ofwel zelf geboren zijn met een nationaliteit van een land van buiten de EU, ofwel 1 of 2 ouders hebben die geboren zijn met een nationaliteit van een land van buiten de EU. 27% van de personen met een (equivalent) leefloon had een Belgische herkomst en 9% een EU-herkomst (buiten België).

3. Betalingsproblemen en schulden

Betalingsproblemen en schuldoverlast vormen vaak een belangrijk probleem voor mensen met een laag inkomen. Eind 2019 stonden 126.233 personen in het Vlaamse Gewest met afbetalingsmoeilijkheden geregistreerd bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België. Deze Centrale registreert alle kredieten die door natuurlijke personen worden afgesloten en de eventuele wanbetalingen met betrekking tot deze kredieten. Het aantal geregistreerde personen met betalingsachterstand is na een stijging tussen 2007 en 2017 (van 107.433 naar 135.843) in de meest recente jaren weer afgenomen. In 2019 ging het om 2,4% van de meerderjarige bevolking. Hierbij dient te worden opgemerkt dat in deze cijfers enkel rekening wordt gehouden met kredieten (voor consumptie of hypotheek), maar niet met andere schulden zoals schulden voor huur, energiefacturen, gezondheidskosten, telefoon/internet of fiscale schulden.

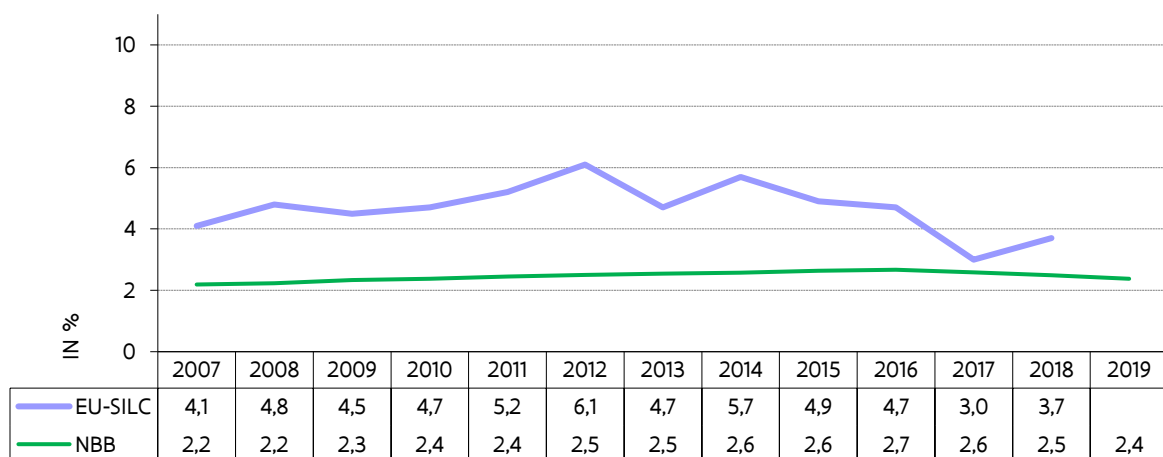
In de EU-SILC-survey wordt jaarlijks gevraagd naar achterstallige betalingen voor huur of hypotheek, elektriciteit, water of gas, aankopen op afbetaling of een andere lening. In 2018 leefde 4% van de Vlamingen in een gezin met minstens 1 achterstallige betaling in het afgelopen jaar. Dat komt overeen met ongeveer 240.000 personen. In tegenstelling tot de bovenstaande cijfers van de Nationale Bank wordt hier niet alleen rekening gehouden met kredieten maar ook met andere mogelijke schulden. Het percentage personen in een huishouden met achterstallige lag in 2018 iets lager dan in de periode 2012-2014.

In vergelijking met de andere Europese landen blijft het aandeel personen met betalingsproblemen in Vlaanderen beperkt. Enkel in Tsjechië (3%) ligt dat aandeel nog iets lager dan in Vlaanderen.

In 2018 kampte in het Brussels Gewest 10 % van de personen die een consumentenkrediet aanging met een betalingsachterstand, tegenover 7 % in Wallonië en 4 % in Vlaanderen. Daarnaast ondervinden 1,8 % van de Brusselaars met een hypothecair krediet problemen met de terugbetaling, tegenover 2 % in Wallonië en minder dan 1 % in Vlaanderen (Nationale Bank van België, 2019).

Betalingsachterstand: met betalingsachterstand geregistreerde meerderjarige bevolking (NBB) en bevolking in huishouden met minstens 1 achterstallige betaling (EU-SILC)

Vlaams Gewest, 2007-2019, in %

Bron: NBB, EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

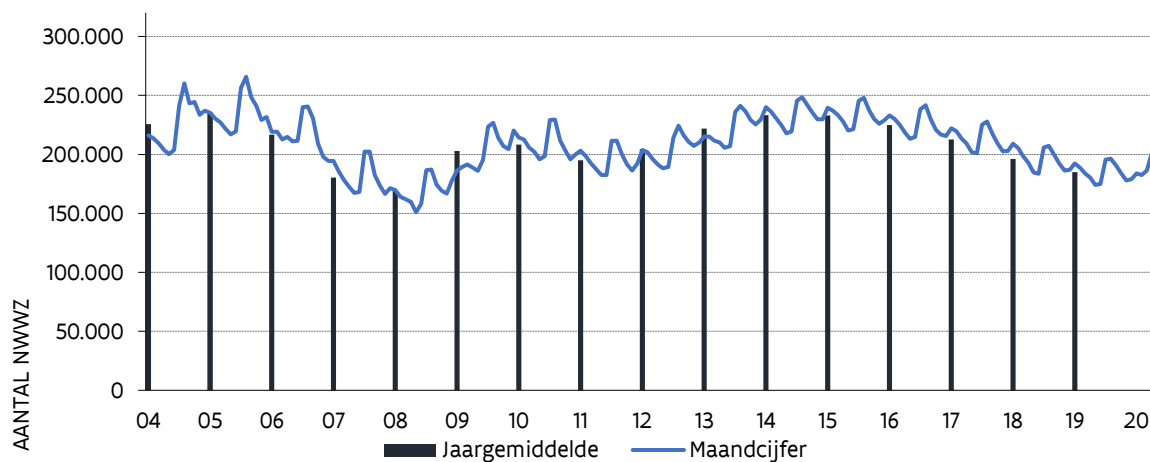
4. Werkloosheid

Vlaanderen telde in 2019 gemiddeld 184.851 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). Dat zijn er 5,7% minder dan in 2018. Het aantal werkzoekenden schommelde tussen 2004 en 2019 telkens tussen ongeveer 165.000 en 235.000 personen. In de periode 2007-2008 lag het aantal NWWZ het laagst, in 2005 en 2014-2015 het hoogst. Sinds 2015 daalt het aantal NWWZ weer.

De meest recente maandcijfers voor 2020 duiden echter wel op een knik in deze neerwaartse tendens sinds 2015. In januari en februari 2020 lag het aantal NWWZ nog respectievelijk 4% en 3% lager dan in dezelfde periode in 2019. Vanaf maart verandert dat. In maart 2020 lag het aantal NWWZ 1% hoger dan in maart 2019. In april en mei 2020 is dat al 12% en 14% hoger dan in dezelfde maanden in 2019. In Brussel is de werkloosheidsgraad een stuk hoger. Hoewel er de voorbije jaren een gestage daling was, is dit zeker bij jongeren, met bijna 1 op 3, nog erg hoog.

Niet-werkende werkzoekenden

Vlaams Gewest, januari 2004-mei 2020, aantal per maand en gemiddeld aantal per jaar

Bron: VDAB, bewerking Statistiek Vlaanderen

De coronacrisis heeft echter een significante impact op de Belgische economie en arbeidsmarkt, maar de directe sociale gevolgen worden vooralsnog in belangrijke mate getemperd door het bestaande, en in het kader van deze crisis uitgebreide, vangnet. De totale werkgelegenheid blijft daardoor relatief stabiel. Vanaf mei neemt de administratieve ‘reguliere’ werkloosheid echter toe, met onder meer een sterke toename bij jongeren in beroepsinschakelingstijd. De toename vergroot de kloof tussen laag- en hoogopgeleiden.

De personen in tijdelijke werkloosheid als gevolg van de coronacrisis zijn nog niet opgenomen in de cijfers van de VDAB over het aantal NWWZ. De meest recente RVA-cijfers geven aan dat in april 2020 563.809 werknemers in het Vlaamse Gewest een uitkering voor tijdelijke werkloosheid ontvingen. Dat zijn er nog iets meer dan in maart (561.150). In vergelijking met de eerste maanden van 2020 is het

aantal personen met een uitkering voor tijdelijke werkloosheid zeer sterk gestegen. In januari ging het om 72.990 personen, in februari om 85.212 personen.

Het aantal werknemers met een uitkering voor tijdelijke werkloosheid lag in april 2020 slechts beperkt hoger dan in maart 2020. Maar het aantal dagen waarvoor personen een dergelijke uitkering ontvingen, lag wel duidelijk hoger: in maart ging het gemiddeld om 8,7 dagen, in april om 15,3 dagen.

De gevolgen in de komende maanden en jaren zullen echter vooral afhankelijk zijn van snelheid van de, stilaan voltooide, heropstart, de duur van de crisis en de uiteindelijke impact op de economische groei, en van de mate waarin zoveel mogelijk mensen vlot opnieuw in duurzame tewerkstellingen kunnen instromen. De eerste indicaties wijzen op een geleidelijke uitstroom uit de tijdelijke werkloosheid, maar de omvang van de herneming kan nog moeilijk worden ingeschat. Er kan worden verwacht dat er banen verloren zullen gaan. Daarbij dient de nodige capaciteit te worden voorzien om werklozen zo snel mogelijk terug naar duurzaam werk te begeleiden. Dit is belangrijk gelet op de oververtegenwoordiging van hen met een minder gunstig sociaaleconomisch profiel binnen de groep van tijdelijk werklozen, met name personen met een lager opleidingsniveau en een laaggemiddeld tot een laag loon waarvoor het risico op langdurige werkloosheid groter is. Vooruitzichten van het Federaal Planbureau wijzen op een significante negatieve impact tijdens de tweede jaarhelft van 2020 en deels 2021, waarna de werkgelegenheid herneemt, maar slechts in 2025 weer het niveau van voor de crisis bereikt.

De activiteitsgraad van de Brusselse bevolking tussen 15 en 64 jaar bedraagt 66 % in 2018. Zo is 34 % van de Brusselse bevolking inactief op de arbeidsmarkt: het gaat dan om studenten (onder de jongeren), huismannen en vrouwen, (brug)gepensioneerden (onder de ouderen), enzovoort. De activiteitsgraad in het Brussels Gewest ligt onder het niveau van Vlaanderen (72 %) maar is wel iets hoger dan in Wallonië (64 %). De tewerkstellingsgraad ligt daarentegen veel lager in het Brussels Gewest (57 %) dan in Vlaanderen (69 %) en is gelijkaardig aan deze van Wallonië (58 %). De werkloosheidsgraad tenslotte ligt opvallend hoger in het Brussels Gewest (13 % tegenover 4 % in Vlaanderen en 9 % in Wallonië). Vooral deze laatste twee indicatoren getuigen van de minder gunstige arbeidsmarktsituatie van de Brusselse bevolking.

5. Ongekwalficeerde schoolverlaters

In het schooljaar 2017-2018 verliet volgens de administratieve gegevens van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming 11,9% van de leerlingen het secundair onderwijs zonder diploma. Het percentage vroegtijdige schoolverlaters kende tussen de schooljaren 2009-2010 en 2014-2015 een dalend verloop. Sinds 2016 neemt het percentage leerlingen dat het secundair onderwijs verlaat zonder diploma opnieuw toe. Een prognose in kader van vroegtijdig schoolverlaten naar aanleiding van corona is op dit moment moeilijk te maken. Enerzijds merken we dat jongeren de school misten (rond de 80% gaf dit aan in de bevraging van Kinderrechtencommissariaat). Anderzijds is er uit een onderzoek van de Verenigde Naties een indicatie dat 1 op 5 jobs verloren gingen ten gevolge van de corona-crisis en dit dus ervoor kan zorgen dat de meerderjarigen in het secundair onderwijs mogelijk moeten bijpassen met een job in het huishouden. Op dit moment is het moeilijk om de impact op vroegtijdig schoolverlaten correct in te schatten, maar we gaan ervan uit dat die er wel zal zijn.

Belangrijk om op te merken bij de cijfers van vroegtijdig schoolverlaten is het grote verschil tussen de onderwijsvormen. In het algemeen secundair onderwijs verlaat 2,7% vroegtijdig de schoolbanken, in het technisch onderwijs is dit al 7,7%. In het kunst en beroepsonderwijs stijgt dit verder naar

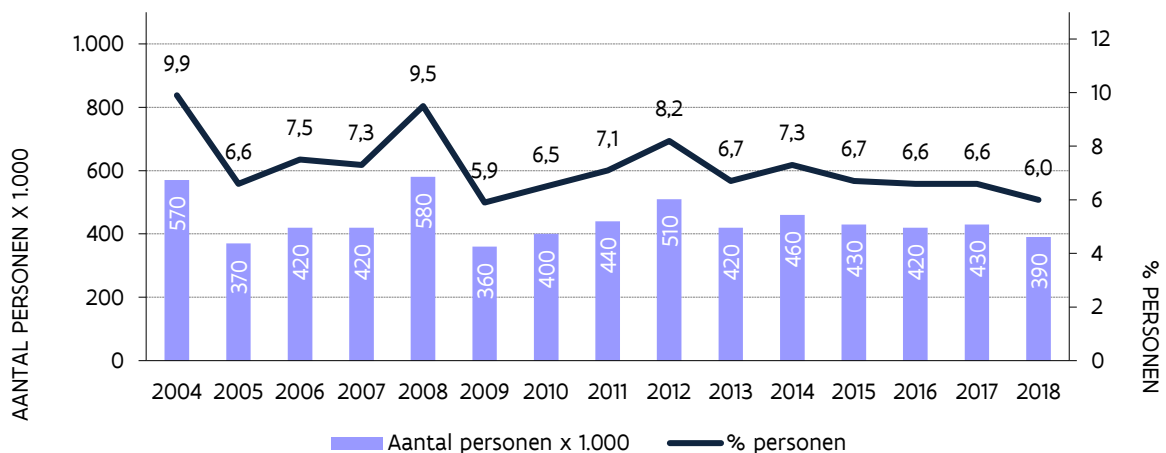
respectievelijk 14,0% en 18,0%. In het deeltijds beroeps secundair onderwijs verlaten zelfs ruim 6 op de 10 jongeren het onderwijs vroegtijdig. Daarnaast blijkt het vroegtijdig schoolverlaten ook gelinkt aan schoolse achterstand. Bij jongeren met 1 jaar schoolse achterstand verlaat 14% vroegtijdig de schoolbanken. De kans op vroegtijdig schoolverlaten neemt sterk toe met elk bijkomend jaar schoolse achterstand. Ongeveer de helft van de jongeren met minstens 2 jaar schoolse achterstand geraakt niet tot aan de eindmeet. Ook de thuistaal en het opleidingsniveau van de moeder spelen een rol in dit kader. Bij jongeren waarvan de moeder een diploma hoger onderwijs heeft, verlaat 4,3% vroegtijdig de schoolbanken. Bij jongeren waarvan de moeder geen diploma lager onderwijs heeft, loopt dit op tot 34,2%.

6. Woonkosten

Bij personen met een laag inkomen kunnen de woonkosten behoorlijk zwaar doorwegen in het huishoudbudget. Door het Europese statistiekbureau Eurostat wordt de grens voor een te zware woonkost gelegd op 40% van het beschikbare huishoudinkomen. Daarbij wordt rekening gehouden met de uitgaven voor huur of aflossing van de lening, verzekering, taksen, onderhoud en nutsvoorzieningen. In 2018 leefde 6% van de Vlamingen in een huishouden met een te zware woonkost. Dat komt overeen met ongeveer 390.000 personen.

Bevolking met woonkosten > 40% van huishoudinkomen

Vlaams Gewest, 2004-2018, in aantal en in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Dat de woonkost behoorlijk kan doorwegen op het gezinsbudget blijkt ook uit het feit dat een aanzienlijke groep gezinnen problemen heeft met het betalen van de elektriciteits- of gasfactuur.

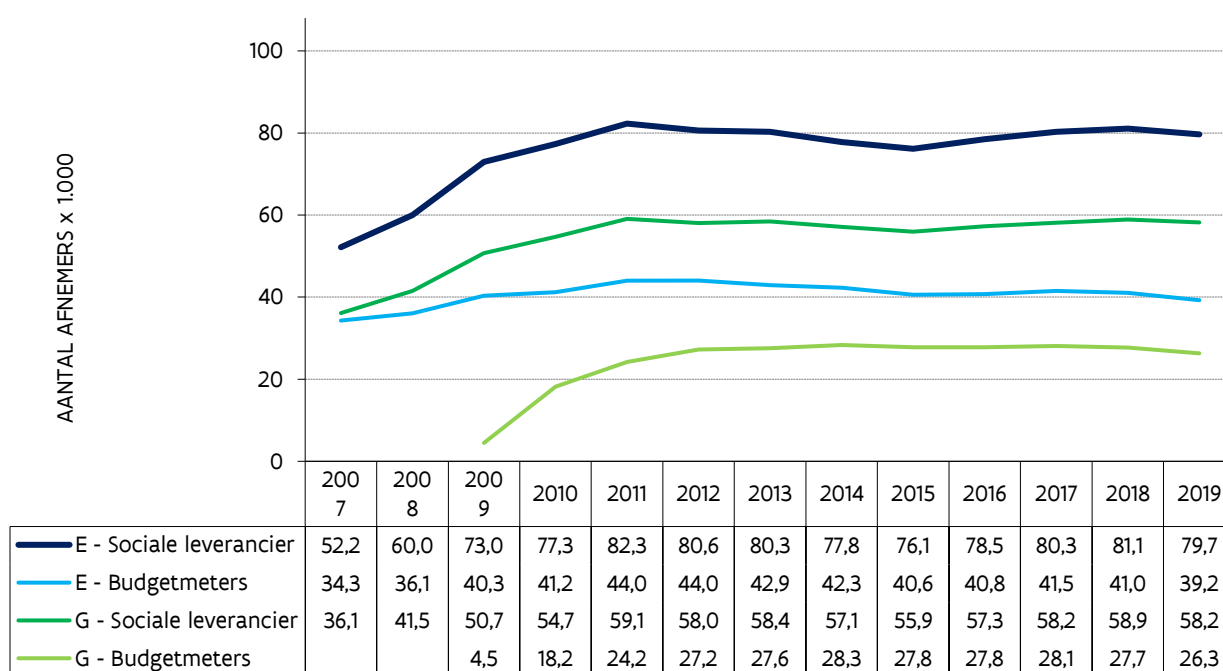
Zo leverden eind 2019 de netbeheerders elektriciteit aan bijna 80.000 huishoudens en gas aan ruim 58.000 huishoudens. Het gaat om huishoudens waarvan de commerciële energieleverancier het contract heeft opgezegd, omdat zij hun energiefactuur niet op tijd hebben betaald en niet hebben gereageerd op een aangetekende ingebrekestelling of de afspraken in een afbetalingsplan niet hebben nageleefd. Als het huishouden in dat geval geen nieuwe commerciële leverancier vindt, dan neemt de netbeheerder de levering van elektriciteit en/of gas over in zijn wettelijke rol van sociale leverancier. Eind 2019 ging het voor elektriciteit om 2,8% van het totaal aantal huishoudelijke afnemers, bij gas om 3,0% van de afnemers.

Als een huishouden ook bij de sociale leverancier niet tijdig betaalt, plaatst de netbeheerder een budgetmeter die de klant verplicht om vooraf te betalen voor de levering van elektriciteit en/of gas. Indien de klant dat niet doet dan valt de stroomlevering terug op een minimale levering waardoor het moeilijk wordt om meerdere toestellen tegelijk te gebruiken. Bij gas wordt in het geval van niet-betaling via de budgetmeter de levering helemaal afgesloten. Eind 2019 verbruikten iets meer dan 39.000 huishoudens stroom via een budgetmeter. In de loop van 2009 werden ook de eerste budgetmeters geplaatst voor de levering van gas. Eind 2019 ging het om iets meer dan 26.000 huishoudens.

Zowel het aantal klanten van de sociale leveranciers als het aantal budgetmeters blijft sinds 2012 min of meer stabiel.

Energiearmoede: klanten sociale leveranciers en budgetmeters voor elektriciteit (E) en gas (G)

Vlaams Gewest, 2007-2019, aantal x 1.000

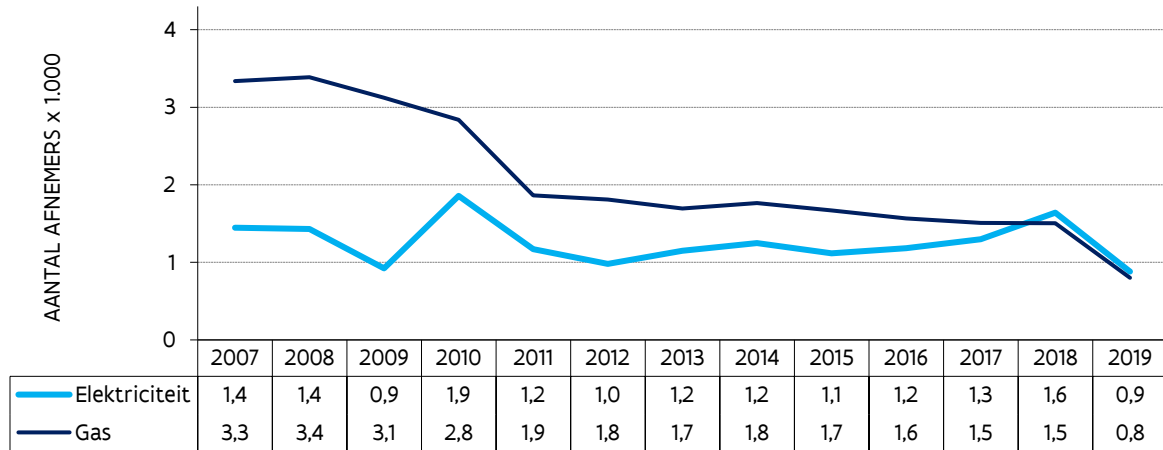
Bron: VREG, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij blijvende wanbetaling kan een vraag tot volledige afsluiting voorgelegd worden aan de lokale adviescommissie (LAC) van de gemeente. In de wintermaanden worden in dergelijke situaties elektriciteit en gas niet afgesloten.

In de loop van 2019 werden na LAC-advies 881 huishoudelijk afnemers volledig afgesloten van de elektriciteitsvoorzieningen en 801 van de aardgastoevoer. Het aantal afgesloten afnemers voor elektriciteit en gas is tussen 2018 en 2019 sterk gedaald. Volgens het rapport houdt deze daling mogelijk verband met de uitrol van de digitale meter waardoor er minder tijd was voor de uitvoering van schorsingsopdrachten. Maar ook de gunstigere economische situatie en de significante verlaging van de energieprijzen (vooral aardgas) hebben hier wellicht impact.

Energiearmoede: afgesloten huishoudelijke afnemers na LAC-advies

Vlaams Gewest, 2007-2019, aantal x 1.000

Bron: VREG, bewerking Statistiek Vlaanderen

Om aan de woningproblematiek tegemoet te komen worden door de Vlaamse overheid verschillende sociale wooninitiatieven opgezet. Hieronder enkele cijfers omtrent deze initiatieven:

Het aantal woningen in beheer of verhuurd door de sociale verhuurkantoren (SVK's) bedroeg op 31 december 2019 11.707, hiervan waren er 11.367 op deze datum effectief verhuurd werden. Het aantal kandidaat-huurders op de wachtlijst voor een woning bij een SVK bedroeg op 31 december 2019 57.230. Het aantal kandidaat-huurders geeft een indicatie van de behoefte aan betaalbare, kwaliteitsvolle huurwoningen en een verdere uitbreiding van het SVK-woningaanbod.

De sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM) beheerden op 31 december 2019 157.285 sociale huurwoningen, hiervan waren er 145.212 effectief verhuurd op deze datum. Het aantal kandidaat-huurders op de wachtlijst voor een sociale huurwoning bij een SHM bedroeg op 31 december 2019 153.321.

In 2019 werden 11.543 aanvragen voor een huursubsidie behandeld, waarvan er 6.841 werden goedgekeurd. In 2019 werden aan 24.556 rechthebbenden een huursubsidie uitbetaald.

In 2019 werden 6.722 nieuwe huurpremies uitbetaald. Eind 2019 waren er 12.842 kandidaat-huurders rechthebbend voor de huurpremie.

7. Gezondheidsongelijkheid

Er kunnen ook belangrijke sociaaleconomische ongelijkheden waargenomen worden in het spectrum van gezondheidsindicatoren, gaande van de gezondheidsdeterminanten tot de gezondheids- en ziektestatus, en uiteindelijk de sterfte. Zo lezen we in het health status rapport dat mensen met een hogere sociaaleconomische status (SES) langer leven. De kloof in levensverwachting (op 25-jarige leeftijd) tussen het hoogste en laagste opleidingsniveau is 6,1 jaar voor mannen en 4,6 jaar voor vrouwen. Mensen met een hogere SES leven ook langer in goede gezondheid. De kloof in levensverwachting zonder beperkingen tussen het hoogste en laagste opleidingsniveau is 10,5 jaar

voor mannen en 13,4 jaar voor vrouwen. De verschillen in levensverwachting zonder beperkingen zijn in de loop van de tijd toegenomen. Mensen met een lagere SES hebben ook een hoger vroegtijdig sterftcijfer. Mannen en vrouwen met het laagste opleidingsniveau hebben respectievelijk 1,9 en 1,6 keer meer kans om te overlijden vóór 75 jaar dan mannen en vrouwen met het hoogste opleidingsniveau. Ten slotte rapporteren mensen met een hogere SES over het algemeen betere gezondheid en gezonder gedrag. De laagst opgeleiden beoordelen bijna 3 keer vaker hun gezondheid als minder dan goed, in vergelijking met de hoogst opgeleiden. De laagst opgeleiden rapporteren ook 1,5 tot 2 keer vaker aan chronische aandoeningen te leiden dan mensen met het hoogste opleidingsniveau. Ze rapporteren ook een veel hogere prevalentie van roken en obesitas en slechtere voedingsgewoonten, zoals onvoldoende consumptie van fruit en groenten en een hoger verbruik van gesuikerde dranken.

Het recente rapport aangaande de gewichtstatus bij kinderen en jongeren in Vlaanderen leert ons dat kinderen en jongeren in kansarmoede in bepaalde leeftijdscategorieën veel vaker overgewicht hebben. Bij kinderen op twee jaar wordt dit effect versterkt door de origine van de moeder. Een belangrijk aandachtspunt bij cijfers, is wel dat ze tot voorbarige conclusies leiden. Uit wetenschappelijke literatuur weten we dat de oorzaken van zowel ongezond gewicht als van kansarmoede multifactorieel zijn.

8. Kinderarmoede

In 2018 leefde volgens de EU-SILC-survey 12% van de Vlaamse kinderen van 0 tot 17 jaar in een huishouden met een inkomen onder de armoederisicodrempel. Dat komt overeen met ongeveer 160.000 kinderen. Dat aandeel schommelt de laatste jaren telkens tussen 10% en 12%. Deze schommelingen zijn echter statistisch niet significant. 3% van de Vlaamse kinderen leefde in 2018 in een ernstig materieel gedepriveerd gezin, 6% in een gezin waar door de volwassenen niet of nauwelijks wordt gewerkt.

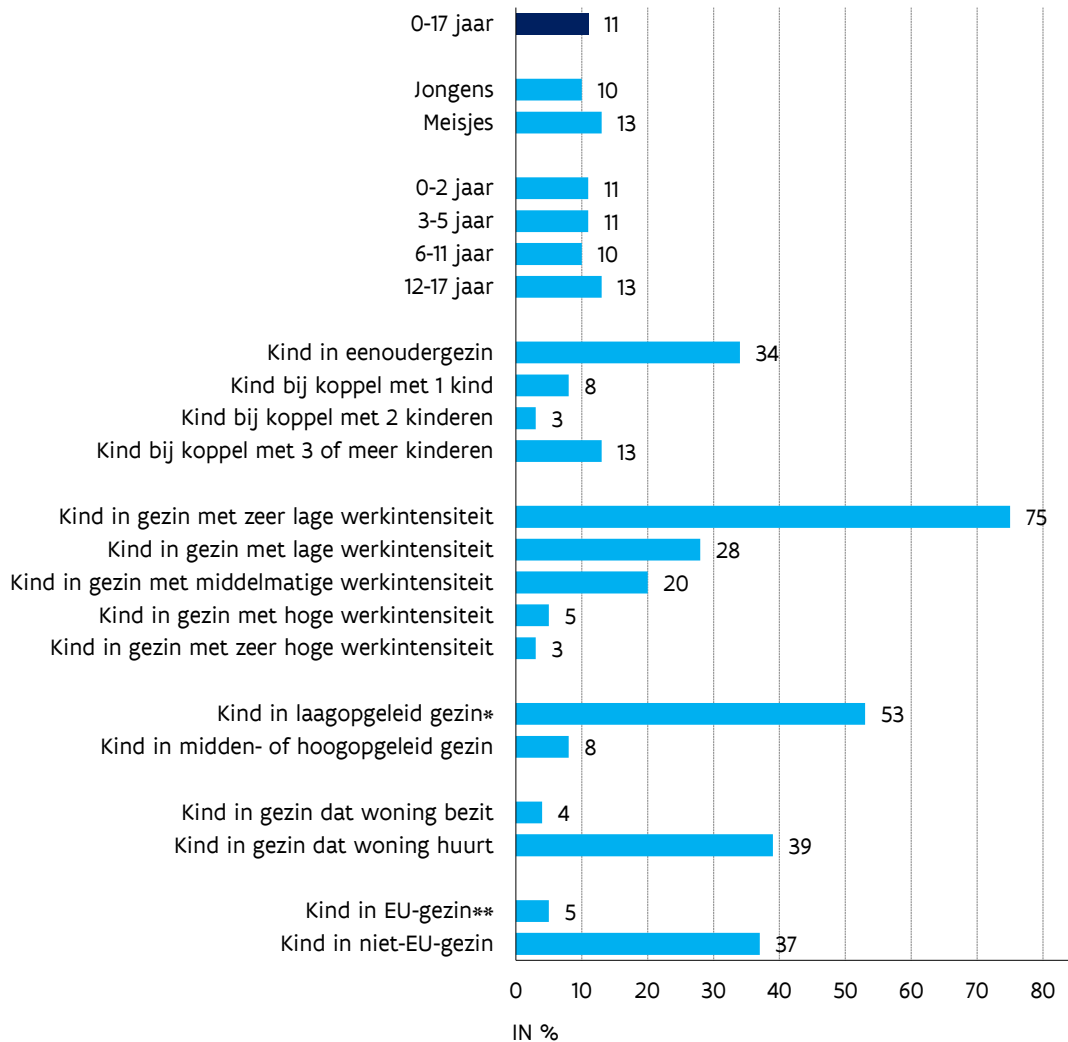
In Europees opzicht haalt Vlaanderen wat het aandeel kinderen onder de armoederisicodrempel betreft een vergelijkbare score als de EU-landen met de laagste percentages. Enkel in Tsjechië, Denemarken, Finland en Slovenië lag het aandeel kinderen onder de armoederisicodrempel in 2018 nog iets lager.

Ook bij de ernstige materiële deprivatie haalt Vlaanderen een score op het niveau van de EU-landen met de laagste percentages. Bij het aandeel kinderen in een gezin met zeer lage werkintensiteit zakt Vlaanderen iets verder weg (8ste plaats in EU-rangschikking).

Om voor de EU-SILC-indicatoren een opdeling te kunnen maken binnen de groep kinderen naar onder meer leeftijd, huishoudsamenstelling, werkintensiteit van het huishouden en geboorteland en opleidingsniveau van de ouders, wordt gebruik gemaakt van een dataset waarin de 3 meeste recente edities van de EU-SILC-survey (EU-SILC 2016, EU-SILC 2017 en EU-SILC 2018) werden samengevoegd.

Kinderen (0-17 jaar) onder de armoederisicodrempel per groep

Vlaams Gewest, 2016-2018 (samengevoegde dataset), in %

* Laagopgeleid gezin: geen van de volwassen leden van het gezin heeft een diploma hoger secundair onderwijs.

** EU-gezin: alle volwassen leden van het gezin zijn geboren in de EU; niet-EU-gezin: minstens 1 volwassene is geboren buiten de EU.

Bron: EU-SILC Statbel 2016-2018 (samengevoegde dataset), bewerking Statistiek Vlaanderen

Uit deze oefening blijkt dat op vlak van armoederisicopercentages bij de Vlaamse kinderen de verschillen naar leeftijd en geslacht beperkt blijven. Naar huishoudtype zijn vooral de kinderen in eenoudergezinnen er minder goed aan toe. De hoogste armoederisicopercentages worden echter gemeten bij kinderen in gezinnen waar niet of slechts beperkt wordt gewerkt. Daarnaast scoren ook kinderen die leven in een laagopgeleid gezin, kinderen in een gezin dat de eigen woning huurt en

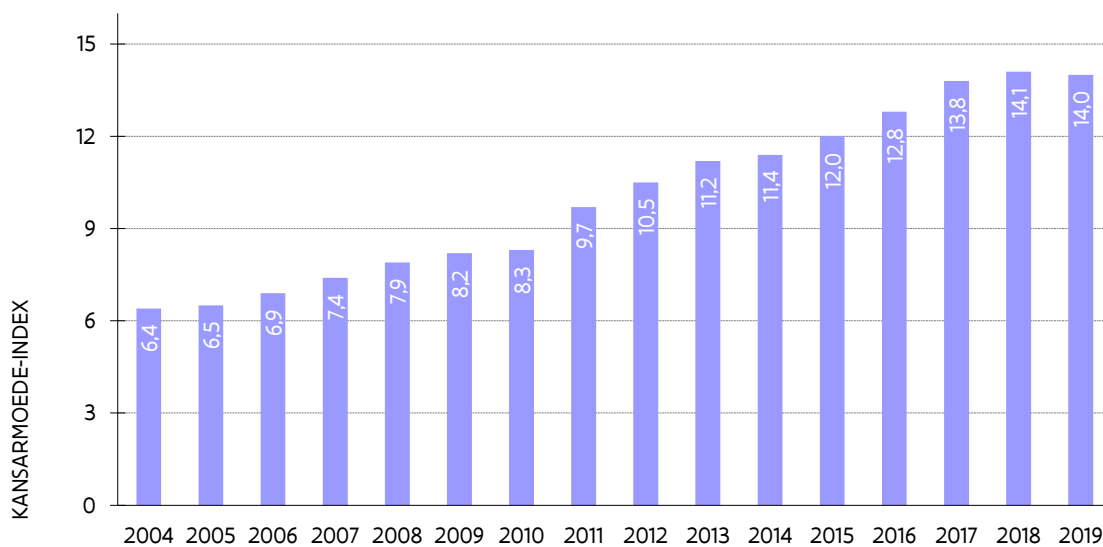
kinderen in een gezin waarvan minstens 1 ouder geboren is buiten de EU duidelijk minder goed dan gemiddeld.

Een alternatieve indicator die verschillende aspecten van de armoedesituatie bij kinderen tegelijk in rekening brengt, is de kansarmoede-index van Kind en Gezin. Aan de hand van het maandinkomen van het gezin, de opleiding en de arbeidssituatie van de ouders, de ontwikkeling van de kinderen, de huisvesting en de gezondheidssituatie van het gezin, wordt geregistreerd hoeveel van de kinderen die geboren worden in Vlaanderen leven in een kansarm gezin. Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens 3 van de genoemde criteria zwak scoort. Daarbij wordt niet gewerkt met jaarcijfers, maar met het gemiddelde van het jaar en de 2 voorgaande jaren. Dat zorgt voor robuustere resultaten. In 2019 haalde de kansarmoede-index een score van 14,0. Dat betekent dat 14% van de geboorten in de periode 2017-2019 in het Vlaamse Gewest plaatsvond in een volgens de criteria van Kind en Gezin kansarm gezin. De index van 2019 op ongeveer op hetzelfde niveau als in 2017 en 2018. In de jaren daarvoor is de index wel sterk toegenomen.

In Brussel bedraagt deze index 29.7%, hierbij merken we op dat de berekeningswijze verschilt tegenover Vlaanderen, maar gelijkaardige cijfers in de andere grootsteden op te tekenen zijn.

Kansarmoede-index van Kind en Gezin

Vlaams Gewest, 2004-2019, in %

Bron: Kind en Gezin

Tot slot willen we hier ook nog opmerkelijke cijfers inzake de schooltoelage meegeven. Sinds schooljaar 2019-2020 zijn de schooltoelagen geïntegreerd in het Groeipakket. De toekenning van de schooltoeslag is daardoor volledig geautomatiseerd. Ook zijn de toeslagbedragen verhoogd. De combinatie van de automatische rechtentoekenning en verhoging van toeslagbedragen vertaalt zich in een groter bereik van het aantal jongeren én hogere budgettaire middelen die worden ingezet/toegekend.

Op basis van de voorlopige toekenningcijfers (tot en met februari 2020) uit het jaarverslag groeipakket blijkt dat (in vergelijking met schooljaar 2018-2019):

- Het aantal toegekende schooltoeslagen is toegenomen met 119.363 leerlingen (of +35,65%), tot een totaal van 454.159. In absolute aantallen is de stijging het grootst bij het secundair onderwijs (+43.839 leerlingen).
- Het gemiddelde toegekende bedrag voor leerlingen in secundair onderwijs is gestegen met 241,7 euro (tot een gemiddeld bedrag van 706 euro per leerling). Voor de bedragen volgens onderwijstype, zie volgende link: <https://www.groeipakket.be/bedragen/geboren-na-1-januari-2019>
- Tussen schooljaar 2018-2019 en 2019-2020 (voorlopige situatie) is er dus voor 77,4 miljoen euro aan schooltoeslag méér toegekend. Dit is een stijging met 84,04%. De grootste toename doet zich voor bij het secundair onderwijs waar er (voorlopig) 64,7 miljoen euro méér wordt toegekend dan in schooljaar 2018-2019. Dit is quasi een verdubbeling van de toegekende bedragen (+99,72%). De meeruitgaven zijn niet onverwacht, omwille van de ingevoerde automatische rechtentoekenning (met een groter bereik tot gevolg) en de verhoogde toeslagbedragen.

Bijlage 2 – Overzicht van de Vlaamse maatregelen voor kwetsbare gezinnen in het kader van COVID-19

Stand van zaken 26 juni 2020

Coördinatie van maatregelen

- Oprichting van een Vlaamse taskforce residentiële zorgvoorzieningen, waarin aandacht gaat naar voorzieningen in de ouderenzorg, de jeugdzorg en de gehandicaptenzorg, psychiatrische verzorgingstehuizen, revalidatiecentra enzovoort.
- Oprichting van een Vlaamse taskforce Kwetsbare Gezinnen

Brussel

- Investing van 76.900 euro in ICT-materiaal en ondersteuning voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren voor het dichten van de digitale kloof.
- Extra investering in een elektrische fietsvloot om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar toegankelijke (gezonde) voeding voor maatschappelijk kwetsbare gezinnen.
- Rol opnemen als brugfiguur tussen Vlaanderen en haar hoofdstad en zo er mee voor te zorgen dat de Vlaams erkende Brusselse welzijnsorganisaties mondkmaskers en ander beschermmateriaal krijgen van bevoegde overheden.
- Nodenanalyse samen met en op maat van Vlaams-Brusselse organisaties waarbij Vlaamse Overheid als hoofdsubsidiënt optreedt.
- Het behouden van subsidies voor de brede cultuursector ondanks het annuleren en verschuiven van heel wat (socio-)culturele en cultuur-educatieve activiteiten.

Digitale kloof

- Signalering van de digitale kloof bij het ingaan van de quarantaine en bevordering van e-inclusie voor kwetsbare personen.
- Extra tablets voor personen in een voorziening om hun communicatie met de buitenwereld te stimuleren en om afstandsonderwijs en pre-teaching mogelijk te maken.
- Oprichting van Task Force e-inclusie.
- Gerichte impulsen voor heropstarten en opschalen van jeugdwerkactiviteiten die inzetten op digitaal vaardig en weerbaar maken van kwetsbare kinderen en jongeren.
- ICT-materiaal jeugdhulp: €100/capaciteitseenheid. Er is een totaalbudget van € 633.300 vrijgemaakt zodat deze jongeren ook vanuit de voorziening onderwijs kunnen volgen of sociale contacten onderhouden.
- Gerichte impuls van 150.000 euro voor het Kenniscentrum Mediawijsheid voor het opnemen van een coördinerende rol op vlak van e-inclusie van kinderen en jongeren in kwetsbare situaties.
- Een project met Digital For Youth en de Koning Boudewijnstichting waarbij meer dan tien duizend tweedehands laptops worden ingezameld en worden klaargemaakt zodat kinderen uit kwetsbare gezinnen het afstandslernen kunnen volgen.
- ICT-materiaal MO: gerichte impuls van 500.000 euro voor de aankoop van 1.000 chromebooks, die eigendom blijven van AgII en uitgeleend worden aan inburgeraars zonder eigen digitaal materiaal.
- Subsidierereglement bij VGC ter ondersteuning voor de aankoop of leasing van ICT-materiaal om de scholen toe te laten met hun leerlingen de eindtermen beter te bereiken.
- Toegang tot internet en PC's/laptops in de gemeenschapscentra van VGC.

Energie en water

- Tegemoetkoming in de water- en energiefactuur voor elke werknemer die door COVID-19 op of na 20 maart 2020 vergoed tijdelijk werkloos werd: een financiële tegemoetkoming voor 1 maand voor de betaling van de water- en energiefactuur (voor water 30,77 euro, voor verwarming 95,05 euro, voor elektriciteit 76,86 euro (gebaseerd op gemiddelde uitgaven)). Dit bedrag wordt automatisch uitbetaald 15 dagen nadat de Vlaamse overheid de nodig gegevens van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid heeft ontvangen, aan mensen met hoofdverblijfplaats in het Vlaamse Gewest met het statuut vergoed tijdelijk werkloos omwille van overmacht of economische redenen. Ook mensen met hoofdverblijfplaats in het Vlaamse Gewest maar tewerkgesteld in het buitenland met soortgelijk statuut van vergoede werkloosheid wegens COVID-19 en mensen met hoofdverblijfplaats binnen de EU, EER of Zwitserland maar tewerkgesteld in het Vlaamse Gewest die vergoed tijdelijk werkloos worden, hebben recht op de tegemoetkoming maar moeten die wel zelf online aanvragen.
- Opladen van budgetmeters wordt mogelijk gehouden (online voor digitale meters en op afspraak bij het OCMW of Sociaal Huis). Oplaadpunten in woonzorgcentra, bibliotheken of lokale dienstencentra voor senioren zijn gezien de regeringsmaatregelen tijdelijk niet toegankelijk.
- Verbod op afsluiting van water, gas en elektriciteit en op het begrenzen van het debiet van de waterlevering zolang de COVID-19 maatregelen van kracht zijn.
- Voor energieleningen afgesloten door kwetsbare gezinnen bij een Energiehuis wordt de terugbetaling van het kapitaal automatisch voor 3 maanden uitgesteld vanaf 20 april 2020.

Gelijke kansen & Integratie en Inburgering

- Vertaling van de maatregelen naar helder Nederlands en naar 30 vreemde talen, zowel in tekstvorm als auditief, rond maatregelen over hygiëne, social distancing en restricties in het openbare leven. Deze vertalingen zijn beschikbaar op <https://www.integratie-inburgering.be/corona-meertalige-info> en www.info-coronavirus.be/translation. Deze informatie werd breed verspreid via de verschillende elektronische kanalen en netwerken van de Vlaamse overheid die met kwetsbare burgers in contact komen.
- Verspreiding van informatieve brochure aan lokale besturen over religie en levensbeschouwing tijdens de corona-crisis. Op vraag van de Vlaamse overheid werd deze informatie hertaald op maat van kinderen en jongeren en zette WAT WAT heel wat initiatieven op, bv i.h.k.v. de ramadan. Deze informatie werd verder verspreid via VVSG, Bataljong en jeugdwelzijnsorganisaties. Ook Karrewiet bracht hierover gepaste informatie en duiding.
- Verspreiding van aanbevelingen voor een toegankelijke anderhalvemeter-samenleving. Het Agentschap Inter stelde in samenwerking met 18 gebruikersorganisaties een bundel samen met tips over hoe de maatregelen zo toegankelijk mogelijk maken voor brede groep aan mensen met een beperking. Doelpubliek zijn lokale besturen, handelaars, horecazaken, aanbieders openbaar vervoer, ...

Gezin

- De dienstverlening voor de zorgtoeslagevaluatie binnen het Groeipakket is opgeschort. De evaluatie van de aanvragen in functie van toekenning toeslagen bij kinderbijslag gebeurt zoveel mogelijk op basis van het dossier.
- Ouders verliezen geen respijtdagen als hun kind niet naar de opvang gaat ten gevolge van de verplichting om hun kind thuis te houden tijdens de coronacrisis.
- Tijdens de paasvakantie werd kosteloze opvang aangeboden.

- Expliciete aandacht voor intra familiaal geweld, vooral op vrouwen en kinderen, binnen de IMC Vrouwenrechten
- Samenwerking tussen de Vlaamse apothekers en de CAW/1712 om de bestaande hulpverlening bekend te maken via het apothekersnetwerk. Zowel door het verspreiden van de contactgegevens van 1712 als de mogelijkheid om de apotheker te vragen om contact te nemen met de hulpverlening via de code 'masker19'.
- Oprichting van "veilige haven", uitbreiding van de opvangcapaciteit voor slachtoffers van intra familiaal geweld in een hotel.
- Extra aandacht vanuit Kind en Gezin voor kwetsbare vrouwen en kinderen.
- Groepsopvang en gezinsopvang blijven mogelijk voor kinderen van ouders voor wie dit nodig is om te kunnen blijven werken en voor kinderen in een kwetsbare thuissituatie of voor wie opvang thuis moeilijk is.
- Extra aandacht vanuit de justitiehuisen voor situaties van intra familiaal geweld.
- Proactieve contactname door de casusregisseurs met betrokkenen in alle lopende dossiers binnen de ketenaanpak intra familiaal geweld.
- Structurele versterking teams ketenaanpak intra familiaal geweld met 1 VTE casusregisseur per provincie.
- Bijkomende opleiding justitieassistenten i.h.k.v. nieuw mandaat tijdelijk huisverbod (intra familiaal geweld, kindreflex)
- Versterking van de werking van 1712: bijkomende investering van €140.000 waardoor de openingsuren tijdelijk met 50% verhoogd zijn.
- De Vlaamse Regering heeft 15 miljoen euro uitgetrokken voor de toekenning van een COVID-19-toeslag binnen het Groeipakket. Ze wil de gezinnen die het nodig hebben, tijdelijk extra ondersteunen. De COVID-19 toeslag zal worden toegekend aan elk gezin dat een inkomensdaling kent en een gezinsinkomen heeft dat onder de inkomensgrens van 30.986,17 euro op jaarbasis, of 2.213 euro per maand ligt. De toeslag richt zich specifiek op een tegemoetkoming aan gezinnen voor kinderen ten laste. Hierdoor interfereert dit voorstel niet met eerder genomen maatregelen bijvoorbeeld de energietoelage of de vergoeding voor tijdelijke werkloosheid. De Vlaamse overheid treedt hiermee op binnen de eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden. De tegemoetkoming is er voor de gezinnen die kunnen aantonen dat hun inkomen, in vergelijking met januari of februari, is gedaald in maart, april, mei of juni én onder de inkomensgrens van 2.213 euro zit. Ze moeten 1 maand inkomensdaling kunnen aantonen. Deze gezinnen ontvangen eenmalig een toeslag van 120 euro per kind, uitbetaald in drie maandelijkse schijven. De tegemoetkoming wordt niet teruggevorderd.

Jeugd

- Extra investering in jeugdinformatie en telefonische en online hulplijnen specifiek gericht op kinderen en jongeren: WAT WAT (100.000 euro), Awel (75.000 euro), 1712 (140.000 euro), nupraatikerover.be (75.000 euro) (zie verder en alsook onder punt Welzijn en Gezondheid)
- Op initiatief van de Vlaamse Regering voegde de Nationale Veiligheidsraad de jeugdwerkorganisaties die zich specifiek richten tot maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren (cf. jeugd welzijnswerk, jeugdopbouwwerk) toe tot de lijst van essentiële beroepen. Met de versoepeling van de maatregelen kenden hun werking een doorstart op 18 mei 2020 en kinderen deze jeugd welzijnswerkers opnieuw aan de slag in groepsverband. Een aantal van hun activiteiten kenden voordien al een doorstart. Vanaf 18 mei konden ook andere delen van de werking openen om tegemoet te komen aan de specifieke noden van de doelgroep.

- Gerichte, correcte, geverifieerde en op maat van kinderen en jongeren aangepaste informatie over de gezondheids crisis via WAT WAT en Karrewiet (Ketnet). Deze wordt afgestemd met de nationale veiligheidsraad.
- Aanneame en uitrol van actieplan ‘Generatie Veerkracht – Vrije tijd en ondersteuning van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren’. Dit actieplan waarvoor de Vlaamse Regering € 4,5 miljoen uittrekt, bevat zes hefboomen om kwetsbare kinderen en jongeren te versterken en hen meer perspectief te bieden. Het gaat hierbij concreet om vijf gerichte impulsen en een projectoproep:
  - Impuls van € 1.000.000 voor het lokaal aanbieden van pakketten met recreatief-, informatief en digitaal materiaal voor kwetsbare kinderen en jongeren;
  - Impuls van € 200.000 voor de heropstart en opschaling externe ondersteuning aan kinderen en jongeren in jeugdhulpvoorzieningen;
  - Impuls van € 275.000 voor tijdelijke ondersteuning en hulp bij specifieke probleemsituaties in de vrijetijdscontext, met name 75.000 euro voor anonieme chatlijn van Vertrouwenscentrum Kindermishandeling nupraatikerover.be en 200.000€ voor op de Sociale Kaart lokaal geregistreerde initiatieven die in de vrijetijdscontext ook huiswerkbegeleiding bieden aan kinderen en jongeren in kwetsbare situaties;
  - Impuls van € 150.000 aan Kenniscentrum Mediawijsheid voor e-inclusie van kwetsbare kinderen en jongeren;
  - Impuls van € 750.000 voor bovenlokale en landelijke organisaties binnen het jeugdwerk die zich in het bijzonder richten op kwetsbare kinderen en jongeren;
  - Projectoproep van € 2.125.000 voor het ‘Connecteren van kwetsbare kinderen en jongeren met de buurt en de samenleving’. Deze oproep richt zich tot een brede waaier van actoren die werken met kwetsbare kinderen en jongeren. Op advies van het Departement CJM keurde de Vlaamse Minister van Brussel, Jeugd en Media op 8 juni jl. 59 aanvragen, goed, die in de ranking het hoogst scoorden. Het gaat om 59 grote en kleine projecten uit verschillende sectoren erkend die getuigen van een sterk engagement naar kinderen en jongeren. De projecten zetten in op digitale of fysieke vrijetijdsactiviteiten binnen jeugd, sport, cultuur en welzijn met verbinding als rode draad: van outreachend jeugdwerk, over cultuureducatieve activiteiten, sportieve uitdagingen en vormen van buddywerking, tot bijkomende vakantiekampen. De activiteiten zijn ruim verspreid over Vlaanderen, met zowel aandacht voor de centrumsteden, de kleinere steden en gemeenten als een aanbod voor gans Vlaanderen. De projecten zijn aangepast aan de coronamaatregelen of spelen in op nieuwe noden die daaruit voortvloeien. De activiteiten vinden plaats tussen 1 mei en 31 december 2020.
- Vanaf 18 mei 2020 konden sportparken, met inbegrip van skateparken, opnieuw open met een maximum van 20 personen en waarvan minstens 1 volwassen begeleider.
- De speelpleinen en speeltuinen gingen vanaf 27 mei 2020 weer open.
- Zomerkampen en -activiteiten kunnen vanaf 1 juli 2020 doorgaan in bubbels van 50 personen na beslissing van de Nationale Veiligheidsraad op 22 mei 2020. Meerdere bubbels tegelijk kunnen op kamp gaan. Specifieke richtlijnen werden uitgewerkt. Hierdoor kunnen specifieke en op maat georganiseerde activiteiten en kampen voor kinderen en jongeren in kwetsbare situaties plaatsvinden.
- Vanaf 8 juni 2020 konden de jeugdactiviteiten heropstarten (tot maximum 20 personen). Zo konden de zomerkampen optimaal worden voorbereid. Ook jeugdhuizen mochten

opnieuw de deuren openen onder voorwaarden. Een aantal onder hen richt de activiteiten specifiek tot kwetsbare jongeren.

Lokale besturen

- Brief van 26 maart 2020 van de ministers verantwoordelijk voor lokale besturen, samenleven, armoede en jeugd aan de lokale besturen, over de hulp- en dienstverlening voor kwetsbare burgers n.a.v. het Coronavirus.
- Ontwikkeling van de website www.vlaanderenhelpt.be. Hierop kunnen lokale besturen goede praktijken uitwisselen van acties die zij opzetten naar hun burgers i.h.k.v. ondersteuning tijdens de Corona-maatregelen, ook deze specifiek gericht naar kwetsbare groepen en onderlinge solidariteit. Via een lokaal relanceplan worden de gemeentebesturen aangemoedigd om hun inwoners waar nodig en mogelijk te begeleiden in de exitstrategie, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbaren: <https://www.vlaanderenhelpt.be/lokale-relanceplannen>
- De Vlaamse Regering besliste om de lokale besturen en de VGC twee keer 15 miljoen euro ter beschikking te stellen voor armoedebestrijding. De eerste 15 miljoen euro wordt als algemene financiering toegekend, voor een derde verdeeld op basis van het aantal inwoners van de gemeente en voor twee derden op basis van de sociale maatstaven die ook gebruikt worden voor de verdeling van het gemeentefonds. Die bijkomende financiering is bedoeld om de lokale besturen in staat te stellen de uitdagingen op het vlak van lokale armoedebestrijding ten gevolge van de COVID19-pandemie aan te gaan. Deze middelen zullen in de eerste helft van juli worden uitbetaald.
  - Meer informatie: <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/nieuws/covid-19-lokale-besturen-krijgen-30-miljoen-euro-voor-armoedebeleid-update-22-juni>
  - Goede voorbeelden worden ter beschikking gesteld via Vlaanderenhelpt: <https://www.vlaanderenhelpt.be/armoedebeleid>
- Daarnaast besliste de Vlaamse Regering om eenzelfde bedrag ter beschikking te stellen van de lokale besturen voor een consumptiebudget voor kwetsbare huishoudens. Besturen zullen via een trekkingsrecht hun deel van dit budget kunnen aanvragen om daarmee lokale voucherbonnen voor kwetsbare gezinnen te kunnen financieren. De procedure hiervoor wordt nog uitgewerkt.
- De Vlaamse regering lanceerde een open oproep voor de organisatie van zomerscholen. De coronacrisis heeft immers een enorme impact gehad op onze kinderen en jongeren. Sommige leerlingen hebben een leerachterstand opgelopen, bij anderen is de bestaande kloof vergroot en nog andere leerlingen hebben we onvoldoende kunnen bereiken. Zomerscholen zijn dan een ideale manier om opgelopen leerachterstand weg te werken en ervoor te zorgen dat iedereen met gelijke kansen aan het nieuwe schooljaar kan beginnen.
  - Lokale besturen en scholen engageerden zich massaal waardoor 144 zomerscholen vanaf juli van start zullen gaan. Om die reden lanceert de Vlaamse regering een tweede open oproep.
  - Er werd ook ter ondersteuning en inspiratie een Zomerscholengids opgemaakt, met de nodige informatie en tips & tricks: <https://www.vlaanderenhelpt.be/zomerscholen>.

Media

- Op vraag paste de VRT haar programma-aanbod aan, met aandacht voor specifieke groepen die extra worden geraakt door de maatregelen. Dit aanbod werd extra versterkt na de Paasvakantie, waaronder:
  - Voor kinderen en jongeren werd een extra-educatief programma-aanbod uitgewerkt (voor kinderen en jongeren thuis, in verblijf, schoolopvang...).
  - Voor ouderen bestaat het aangepast aanbod uit uitzendingen in de namiddag van iconische, nostalgische tv-reeksen, geënt op vraag van senioren.
  - Het kinderjournaal 'Karrewiet' op Ketnet brengt elke dag actua en duiding. Alle informatie over het coronavirus staat gebundeld op de aparte pagina.
  - ...

Mobiliteit

- Blinde en slechtziende personen moeten vlot kunnen instappen als ze de podotactiele aanwijzingen volgen. Dit kan betekenen dat ze uitzonderlijk toch vooraan moeten kunnen opstappen. De huidige compartimentering is niet gemaakt om geregeld te openen en te sluiten. Het korte tijdsbestek en het afhaken van de leverancier liet een dergelijk systeem niet toe. Het kabinet heeft aan De Lijn gevraagd om te bekijken of hiervoor een oplossing zou kunnen gevonden worden, waarover ook draagvlak bestaat bij het personeel van De Lijn en zonder het besmettingsrisico te verhogen waardoor de gezondheid van de reizigers in gevaar komt. De Lijn werkt aan een proef met een meer permanente afscheiding van de stuurpost met materiaal dat steviger is dan de huidige hoezen of folies. Een bus zal hiermee worden uitgerust en aan een groep chauffeurs zal gevraagd worden hun rijervaring hiermee te delen. Op basis van evaluatie kan tot eventuele, hele of gedeeltelijke veralgemening worden besloten. Let wel: deze ingreep moet nog steeds de goedkeuring kunnen krijgen van de preventiedienst, de verzekering en de technische keuring.
- Er wordt bekeken om de geplande halteomroepsystemen in de bussen zo snel als mogelijk uit te rollen.
- De Lijn informeert haar gebruikers duidelijk over de te volgen procedures, welke haltes kunnen zonder assistentie en voor welke haltes assistentie nodig zal zijn.
- De Lijn informeert haar buschauffeurs dat ze indien nodig assistentie mogen verlenen aan personen in een rolstoel bij het in-en uitrijden van de bus zo lang de aansluitingen hierdoor niet gemist worden.
- De plaats die voorzien is op een bus voor een rolstoel mag niet afgetapet zijn.

Onderwijs

- Opvang op school tijdens de lesweken voor drie groepen van gezonde leerlingen:
  - Kinderen van ouders met een job in een cruciale sector;
  - Kinderen en jongeren in het buitengewoon onderwijs, de onderwijsinternaten, de MPIGO's en de IPO's van het gemeenschapsonderwijs. Zij zijn medisch en/of sociaal kwetsbaar en moeten opgevangen worden;
  - Leerlingen in een kwetsbare thuissituatie. De school schat zelf in over wie dat gaat, in overleg met het CLB en de ouders.
- De volgende groepen kinderen hebben, naast de kinderen van wie de ouder(s) een job in een cruciale sector uitoefenen, tijdens de paasvakantie recht op de opvang georganiseerd door het lokale bestuur en de VGC in Brussel:

- Kinderen uit het buitengewoon onderwijs;
- Kinderen die ‘uit huis geplaatst zijn’, maar waar de plaatsende instantie akkoord gaat dat ze thuis verblijven;
- Kinderen in een kwetsbare positie, waarbij de draagkracht van de gezinscontext dreigt overschreden te worden.
- In de Paasvakantie bleef busvervoer voor het buitengewoon onderwijs mogelijk wanneer het schoolbestuur contact opnam met De Lijn. Normaal rijden schoolbussen in de vakantie niet.
- De Lijn blijft de ritten voor het vervoer van leerlingen buitengewoon onderwijs uitvoeren, tenzij ze van de directie de vraag krijgen dat niet langer te doen.
- Er wordt extra aandacht gevraagd voor en maatregelen genomen opdat kwetsbare leerlingen kunnen genieten van digitaal afstandslernen en geen leerachterstand oplopen:
  - Bij afstandslernen moet er rekening gehouden worden met kansarme leerlingen (o.a. zonder computer of internetverbinding thuis);
  - Scholen voor gewoon en buitengewoon secundair onderwijs kunnen gedoneerde laptops aanvragen voor sociaal kwetsbare leerlingen die thuis geen pc of laptop hebben, door contact op te nemen met hun koepel of het GO!. Scholen staan zelf in voor de verdeling. Als eigenaar van de toestellen beslissen ze zelf of ze, na de coronacrisis, bij de leerlingen blijven;
  - Gratis wifi voor leerlingen zonder internettoegang: Leerlingen zonder internetaansluiting thuis kunnen tijdens de coronacrisis gratis gebruik maken van:
    - Wi Free van Telenet. Aanvragen voor logincodes kunnen enkel door officieel erkende instanties zoals scholen, OCMW's of jeugdorganisaties ingediend worden;
    - Proximus Public Wifi. Scholen vragen tijdelijke toegangscodes aan;
- Niet-digitaal lesmateriaal op school afhalen: scholen die afstandslernen niet (enkel) via digitale weg organiseren of die voor (bepaalde) leerlingen lesmateriaal op papier aanbieden, doen op dit moment alle nodige inspanningen om dat tot bij die leerlingen thuis te krijgen. VRT brengt extra educatief programma-aanbod voor onderwijs door impact coronavirus, met een extra educatief aanbod na de Paasvakantie als aanvulling op de pre-teachingslessen.
- Alle verplaatsingen in het kader van onderwijs werden essentiële verplaatsingen, zo werd het voor scholen mogelijk om kinderen die digitaal minder sterk staan, te bereiken en werkblaadjes of taakjes in te laten dienen via een fysieke brievenbus.
- Aan de scholen worden tips over alternatieve vormen van leren en manieren om kwetsbare leerlingen te ondersteunen ter beschikking gesteld op de website van het beleidsdomein Onderwijs.
- Extra ondersteunen van lokaal geregistreerde initiatieven van huiswerkbegeleiding van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties in de vrijetijdscontext in het kader van het Actieplan Generatie Veerkracht. Andere initiatieven die mede inzetten op huiswerkbegeleiding in de vrijetijdscontext kunnen intekenen op de projectoproep ‘Connecteren van kwetsbare kinderen en jongeren met de buurt en de samenleving’ binnen dit Actieplan Generatie Veerkracht (zie hoger onder het punt Jeugd).
- Heel wat online oefen- en andere platformen stelden hun aanbod gratis ter beschikking, zodat het ook toegankelijk wordt voor kinderen uit kwetsbare gezinnen (Xnapda, WeZooz ...) In de richtlijnen naar scholen hebben we steeds aandacht gevraagd voor de meest kwetsbare leerlingen. We vroegen scholen om hen te contacteren, te vragen hoe het met hen gaat.

- CLB-Ch@t kreeg extra ondersteuning voor kinderen en jongeren die het thuis moeilijk hadden en daar werd dan ook veel meer gebruik van gemaakt.
- In de belrondes naar de scholen werden vragen opgenomen die peilden naar hoe de scholen de meest kwetsbare doelgroepen konden bereiken. Om een gericht beleid te voeren is het immers belangrijk om te monitoren in hoeverre deze doelgroep wordt bereikt.
- Studenten aan de hogeschool in een niet-optimale thuissituatie, kunnen op de hogeschool komen studeren in een 'silent study' en kunnen worden uitgenodigd.
- Voor de toelating tot een studiebeurs voor studenten, worden de corona-maanden voor kotstudenten geacht als bewezen. Zij moeten voor deze maanden dus geen contract kunnen voorleggen om aanspraak te maken op de studiebeurs voor kotstudenten.
- We ondersteunen de STUVO's (studentenvoorzieningen) in deze extra met anderhalf miljoen euro.
- Bij de heropstart van de scholen kunnen kwetsbare leerlingen die niet in een leerjaar zitten dat heropstart, individueel op school worden uitgenodigd. Een strategische reserve van mondmaskers voor scholen die er geen zouden hebben, zodat beschermingsmiddelen gegarandeerd kunnen worden.
- We organiseren voor het eerst op grote schaal zomerscholen in Vlaanderen, die gratis zijn voor alle deelnemers en dus ook zeer toegankelijk zijn voor de meest kwetsbaren.
- Alle leerlingen, ook de leerjaren die fysiek onderwijs niet terug heropstarten, worden, los van eventuele examens, minstens één dag uitgenodigd op de school. Dat is een belangrijke maatregel voor psychologisch welzijn en onderstreept het sociale belang van de schoolomgeving.
- Ook in het kader van de heropstart van de scholen in september, waarbij het leerrecht van alle leerlingen voorop staat, zijn kwetsbare leerlingen prioritair:
  - Alle kinderen zullen weer naar school kunnen, ook in de pandemieniveaus oranje en rood. Omdat school ook een belangrijke sociale functie heeft, willen we garanderen dat iedere leerling minstens twee dagen per week naar school kan;
  - Leerlingen in het basisonderwijs behandelen we in beginsel op gelijke voet. Zij blijven ook in niveaus oranje en rood voltijds naar school komen.
  - Met het oog op het garanderen voor het recht op leren, streven we ook naar een volledige heropstart voor de internaten, waarvoor specifieke veiligheidsregels zullen worden uitgewerkt;
  - Buitengewoon secundair onderwijs blijft in de types OV1 en OV2 ook in fases oranje en rood 100% toegankelijk voor deze zeer kwetsbare groep leerlingen;
  - Er wordt een draaiboek voorzien voor de situatie waarin een leerling ziek wordt, zodat enkel betrokken leerlingen in quarantaine hoeven te gaan;
  - Kwetsbare leerlingen worden op school uitgenodigd;
  - We voorzien ook in een kader voor alle randvoorwaarden die onderwijs mogelijk moeten maken, zoals busvervoer. Busvervoer willen we verzekerd met maximale bescherming voor busbegeleiders en chauffeurs, zodat ook de meest kwetsbare leerlingen op school geraken.
  - Op 30 april 2020 is er een besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van maatregelen ten gevolge van de uitbraak van het COVID-19-virus, wat betreft de toelagen in het kader van het gezinsbeleid goedgekeurd. Hier is o.a. opgenomen dat tijdens de opschorting van de lessen omwille van corona registreren scholen geen (ongewettigde) afwezigheden. Het recht op kleutertoeslag of schooltoeslag kan dus niet in het gedrang komen louter door de opschorting van de lessen omwille van corona.

- € 35 miljoen extra middelen zodat scholen in de aanloop naar volgend schooljaar (2020-2021) nog meer kunnen investeren in ICT. Het extra budget kan gebruikt worden voor bijvoorbeeld extra uren voor een ICT-coördinator of om leerkrachten en leerlingen te equiperen met noodzakelijk materiaal en software. Concreet gaat ruim € 9 miljoen extra naar de basisscholen en bijna € 26 miljoen extra naar de scholen van het secundair onderwijs. De middelen worden tussen de scholen verdeeld op basis van het aantal én het type leerlingen. Voor leerlingen met een meer kwetsbare sociaaleconomische status (SES) wordt een hoger bedrag vrijgemaakt. Welzijn en Gezondheid
- Verspreiding van affiches met pictogrammen over hoe een besmetting kan voorkomen worden door het Agentschap Zorg en Gezondheid (https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/atoms/files/WVG_Corona_afficheA3_7tips_update.pdf)
- Specifieke richtlijnen voor armoedeorganisaties, welzijnswerk, buurtopbouwwerk, noodhulpinitiatieven, dak- en thuislozenopvang en inloopcentra om de werking (aangepast) verder te zetten.
- Plan zorgen voor morgen: totaalinvestering van 23.5 miljoen euro. Hiervan komen verschillende acties specifiek ten goede aan kwetsbare groepen. www.zorgenvoormorgen.be
  - Extra investering van € 535.000 in online informatieplatformen en telefonische en online hulplijnen: Tele-onthaal, 1712, Zelfmoordlijn, voor specifieke groepen in de samenleving. Deze hulplijnen werden gedurende deze coronacrisis versterkt met oog op beschikbaarheid, bereikbaarheid en expertiseversterking. Voor kwetsbare kinderen en jongeren zie ook de investeringen in jeugdinformatie en online hulplijnen vermeld hoger onder punt Jeugd. Doelstellingen van de investering zijn de ondersteuning van de vrijwilligerswerking, de uitbreiding van chatfaciliteiten en/of uitbreiding van de openingsuren en extra in te zetten op ondersteuning van andere hulplijnen met wie ze sterke samenwerkingsverbanden hebben.
  - 3.3 miljoen euro voor het versterken van het eerstelijnsaanbod aan psychosociale en gezinsondersteunende hulpverlening.
  - 3.3 miljoen euro voor het versterken van de geestelijke gezondheidszorg via o.a. CGG's (centra geestelijke gezondheidszorg).
  - 1.1 miljoen euro voor het versterken van de crisismeldpunten -18
  - Verdere uitrol van 1 gezin 1 plan over het hele grondgebied: 9 miljoen euro op kruissnelheid.
  - Versterken residentiële jeugdhulp.
  - Gerichte preventieacties mentaal welbevinden op maat van kwetsbare groepen (Fit in je hoofd 2.0)
  - Versterken ketenaanpak Intra familiaal geweld: €500.000
  - Er is bijkomend werk gemaakt van doorverwijzingsafspraken naar 1712, naar CAW, naar CGG afhankelijk van de noden van de bellers.
  - De kindreflex wordt uitgerold in de CAW en de ziekenhuizen: €150.000
- Testing van dak- en thuislozen, slachtoffers van IFG en personeel in de residentiële opvanglocaties.
- Beschermingsmateriaal voor residentiële opvang dak- en thuislozen.
- Ook personen met een handicap die ondersteuning krijgen via een budget, worden geconfronteerd met de maatregelen die opgelegd zijn. Budgethouders moeten omwille van sluiting van voorziening zelf in zorg en ondersteuning voorzien. Het budget zal hiervoor ontoereikend zijn. Ook budgethouders die via cashbesteding hun ondersteuning regelen kunnen in de problemen komen door bijvoorbeeld ziekte van de assistent, en niet over

voldoende toegekend budget beschikken. Een budgethouder kan omwille van de maatregelen tot 8,5% van zijn budget overschrijden.

- Ook voor de woon- en leefkosten en gebruikersbijdragen is er een regeling. Gebruikers die thuis ondersteund worden dienen geen woonkosten te betalen, ook al was dit opgenomen in de individuele dienstverleningsovereenkomsten. Ook bijdragen worden enkel aangerekend als er effectief gebruik wordt gemaakt van ondersteuning in de voorziening. Deze regeling zorgt ervoor dat de gebruiker de kosten niet betaalt en de overheid compenseert de kosten voor de voorzieningen.
- Bedeling van mondklappers (20 stuks) aan 2500 personen met een handicap die zelf werkgever zijn en assistenten tewerkstellen
- Partnerorganisaties, organisaties met terreinwerking en Logo's wordt gevraagd om indien mogelijk en waar nodig hun expertise in te zetten in kader van corona (online aanbod, contacten leggen met moeilijk bereikbare doelgroepen, ondersteuning bieden)
- Financiering van de verzekering van individuele vrijwilligers die kwetsbare bureaus willen ondersteunen tijdens deze corona-periode.
- Voor wat buitenactiviteiten betreft, werd op initiatief van de Vlaamse Regering door de Nationale Veiligheidsraad beslist dat personen die in residentiële voorzieningen in een leefgroep verblijven (zoals kleine groepjes kinderen en jongeren met begeleiding uit de jeugdhulpvoorzieningen) ook als personen die onder hetzelfde dak wonen worden beschouwd, en dus als een 'gezinssituatie' worden gezien.
- Eveneens op initiatief van de Vlaamse Regering werd door de Nationale Veiligheidsraad de bezoekenmogelijkheid verruimd, waaronder ook voor kinderen en jongeren die in de residentiële jeugdhulpvoorzieningen verblijven of in pleegzorg zijn geplaatst. Sinds 4 mei is naast telefonisch en elektronisch contact in beperkte mate en onder voorwaarden persoonlijk contact tussen deze kinderen en jongeren met onder meer hun ouders opnieuw mogelijk.
- Gezien de uitzonderlijke omstandigheden en op voorwaarde dat het een tolkopdrachten betreft die niet verplaatst konden worden, konden tolken naast tolkopdrachten in vivo, ook uitzonderlijk op afstand tolken (via teams, whatsapp, google meet, webex, ...). Een versoepeling van de bestaande samenwerkingsregels die hiertoe nodig was, werd gezamenlijk door de drie subsidiërende beleidsdomeinen (naast WVG, ook Werk en Onderwijs) genomen. Deze versoepeling is tot eind juni van toepassing.
- Op 15 juni 2020 besliste de Vlaamse Regering tot een verhoging van L-uren.
- COVID19 eerste lijn barometer is één van de instrumenten voor de Vlaamse en federale overheid voor het capteren van correcte data rond materiaalnoden, capaciteit en inschatting van COVID19-incidentie bij eerstelijnszorgverstrekkers: <https://www.vivel.be/covid19monitoring/project/> Andere kanalen voor informatie en uitwisselen van goede praktijken: [vivelverbindt.be](https://www.vivelverbindt.be) (mantelzorg) en het Steunpunt Mantelzorg <https://www.steunpuntmantelzorg.be/mantelzorg-in-tijden-van-corona/>

Werk en sociale economie, economie, wetenschap en Innovatie

- Hinderpremie van 4.000 euro voor zelfstandigen en ondernemingen met een exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest die getroffen zijn door de verplichte sluitingsmaatregelen. Ondernemingen die vanaf 6 april nog steeds alle dagen gesloten moeten blijven, krijgen een bijkomende sluitingspremie van 160 euro per verplichte sluitingsdag die samenvalt met een normale openingsdag zoals die van toepassing was voor 14 maart 2020.

- Compensatiepremie van 3.000 euro voor ondernemers die niet moeten sluiten, maar exploitatiebeperkingen ondervinden en minstens 60% omzetverlies hebben tussen 15 maart en 30 april 2020.
- Ondersteuningspremie van 2.000 euro voor ondernemers, in het bijzonder deze die pas terug konden openen, die minstens 60% omzetverlies hebben tussen 1 mei en 31 mei of de maand volgend op de effectieve heropening.
- Uitbreiding van de aanmoedigingspremie om deeltijds te werken naar bedrijven waarvan de productie met minstens 20% is gedaald omwille van de Coronacrisis.
- Uitbreiding van het online opleidingsaanbod met een investering van € 4 miljoen.
- Versoepelingen binnen de bestaande tewerkstellingsmaatregelen op het vlak van de Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) voor zelfstandigen, de aanwervingsincentive voor langdurig werkzoekenden de transitiepremie voor kandidaat ondernemers die hun eigen zaak willen opstarten, en de verlenging van de arbeidskaart voor buitenlandse werknemers
- Dienstencheques: verlenging geldigheidsduur van dienstencheques voor de gebruikers, tijdelijke verhoging van de subsidies voor de dienstencheque-ondernemingen die openblijven of opengaan, richtlijnen inzake veiligheid zodat deze voor de werknemers en kwetsbare gebruikers gegarandeerd is.
- Compensatievergoeding voor wijkwerkers en tijdelijke premie IBO-cursisten die omwille van Corona niet langer actief kunnen zijn
- Specifieke beschermingsvergoeding voor collectief maatwerk en LDE om veiligheid van werknemers binnen maatwerkbedrijven en LDE te ondersteunen
- Meer financiële ademruimte voor bedrijven actief in de Sociale Economie. Concreet:
  - Het opschorten van doorstroomtrajecten en verlengen van inschakelingstrajecten
  - Het opschorten van de regel voor invulling aantal doelgroepwerknemers in maatwerkbedrijven
  - Meer financiële ademruimte door geen automatische inhoudingen (verminderingen) te doen op de maandelijkse betalingsvoorschotten.
  - Gegarandeerde financiering van arbeidzorgmedewerkers
- Via de VDAB konden nieuwkomers en mensen van buitenlandse herkomst sneller worden ingezet op essentiële vacatures, zoals in de zorg- en de voedingssector, of in de logistiek en de transportsector.
- De dienstverlening van VDAB en GTB werd verdergezet door het overschakelen op digitale en telefonische ondersteuning.
- De VDAB stelt projectmatig computers ter beschikking van cursisten.
- Aan handelaars die hun pand huren, zal de Vlaamse overheid maximum 2 maanden huur als lening geven aan de huurder op voorwaarde dat ook de verhuurder 1 of 2 maanden huur kwijtscheldt. Zo kunnen huurders tot 25.000 euro lenen aan een rente van 2% en moet pas na 6 maanden gestart worden met de terugbetaling.

Wonen

- Huurprijsvermindering in sociale huur: als de huurder of een van de personen van wie het inkomen in aanmerking wordt genomen, tijdelijk werkloos is wegens COVID-19, wordt de huurprijs betekend op basis van het huidige inkomen.
- Verlenging huurovereenkomst wegens uitzonderlijke omstandigheden: de huurder kan de verlenging van de huurovereenkomst wegens buitengewone omstandigheden via e-mail vragen. Deze aanvraag kan nog gebeuren tijdens de maand voor de vervalddag van de huur.

- Tijdelijk verbod op gerechtelijke uithuiszettingen (voorlopig tot en met 17 juli) zowel op de private als de sociale huurmarkt ten gevolge van woninghuurgeschillen.
- Gewijzigde bepalingen met betrekking tot het Fonds ter bestrijding van uithuiszettingen: het OCMW zal ook voor mensen wiens huurachterstal is ontstaan na 1 april (in plaats van na 1 juni) beroep kunnen doen op het Fonds. Het tussenkomstpercentage van het Fonds is tevens tijdelijk opgetrokken van 25% naar 45% voor de begeleidingsovereenkomsten die voor 1 oktober 2020 worden ingediend.
- Uitstel van betaling voor woonkredieten van het Vlaamse Woningfonds: als de ontlener door de coronacrisis tijdelijk werkloos wordt, zal het Vlaamse Woningfonds en de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen die reden altijd aannemen als voldoende reden om uitstel van betaling toe te kennen aan de ontlener.
- Controle op woonkwaliteitsnormen: enkel in hoogdringende situaties met veiligheids- of gezondheidsrisico's vindt er nog controle plaats. Andere controles worden voorlopig opgeschort.
- Kwijtschelding kosten energie/water voor de maanden april/mei bij studentenhuurovereenkomsten: Om te vermijden dat studenten moeten betalen voor kosten die niet gemaakt zijn (vb. forfait gas/water), worden de niet-gemaakte kosten van water en energie voor april en mei kwijtgescholden. Het geldt enkel voor studenten die sinds 1 april tot min. 1 juni niet aanwezig waren op hun kot.
- Subsidies voor Sociale Verhuurkantoren (SVK's): Deze subsidie is bedoeld om een halftijds personeelslid aan te werven bij erkende SVK's dat specifiek wordt ingezet om prospecties uit te voeren bij potentiële verhuurders. Op deze manier wordt de prospectiecapaciteit van SVK's opgedreven om zo de uitbreiding van betaalbare en kwaliteitsvolle woningen te versnellen en de druk op de huurmarkt n.a.v. COVID te temperen.
- Maatregelen in de opvang- en inloopcentra voor dak- en thuislozen van de CAW's: deze worden beschouwd als essentiële hulpverlening en bijgevolg niet gesloten, er moeten wel maatregelen worden genomen om risico op verspreiding van het virus te verminderen (verhoogde aandacht voor hygiëne en voor de gezondheid van de gebruikers, de vrijwilligers en het personeel).